



KELA LAHTI

RAKENNUSHISTORIALLINEN SELVITYS

31.12.2018



ARKKITEHTITOIMISTO VIRPI TERVONEN

KANSANELÄKELAITOS – KELA, LAHTI

SELVITYKSEN LAATIJA

Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Virpi Tervonen arkkitehti SAFA, ICOMOS

+358 40 5213583

virpi.tervonen@phnet.fi

Tämä rakennushistoriallinen selvitys koskee Lahden kaupungin Keski-Lahden kaupunginosassa 1, korttelissa 42 ja tontilla 19 sijaitsevaa Kelan (Kansaneläkelaitos) Lahden toimitaloa.

Tontilla 19 sijaitseva toimistorakennus esitellään rakentamis-, korjaus- ja muutosajankohtien mukaisessa järjestyksessä:

1972 Arkkitehtuurikilpailu

1973/74 Lahden toimitalo luonnokset

1975 Rakennuslupa

1977 Valmistuminen (Arkkitehtitoimisto Veijo Martikainen)

Tärkeimmät muutostyöt:

1982 Ajoluiskan kattaminen ja oviaukon korotus

Asiakaspalvelutilan muutos

1984 Pihaeristeen uusiminen

1990 Julkisivumuutos, mainoslaitteet

1990–1991

Maisemakonttorin asiakastilan muutos, 1. kerroksen tilamuutokset, 3. kerroksen väliseinämuutokset

1997 Pysäköintikannen korjaus

1998 Postitustila ja puhelinvaihde

1999 Vesikatteen uusiminen

2000 Ajoluiskan betonipinnan, lämmityksen ja vesieristyksen uusiminen

2002 Jäähdytyslaitteiden uusiminen, 1.- ja 2. kerroksen toimistotilojen uudelleen järjestelyt, aulan infopisteen muutos

2003 3. kerroksen keittiön ja henkilöstöravintolan kunnostus, asiakaspalvelutilojen uusiminen, 2. kerroksen sosiaalitilojen uusiminen

2005 Julkisivujen kunnostaminen

2006 Hankeselvitys

2007 Turvavalokeskuksen uusiminen, videovalvontajärjestelmän uusiminen

2012 Kuntoarvioraportti

2017 Käytettävyyslausunto ja asbesti- ja haitta-ainekartoitus

SELVITYKSEN ALUERAJAUS

Rakennushistoriallisessa selvityksessä tarkastellaan Keski-Lahden kaupunginosa 1 korttelissa 42 ja tontilla 19 sijaitsevaa kiinteistöä ja siinä tehtyjä muutoksia rakentamisen valmistelun ajankohdasta n. 1970 alkaen. Selvitykseen on liitetty kuvaus korttelin asemakaavallisesta ja kaupunkikuvallisesta kehityksestä.

SELVITYKSEN MUOTO, JAKELU JA KOPIOINTI

Rakennushistoriallinen selvitys toimitetaan työn tilaajalle Kansaneläkelaitoksen kiinteistöosastolle A4-kokoisena pdf-dokumenttina sähköisenä tallenteena sekä Lahden Tekninen ja ympäristötoimialan Maankäyttö ja aluehankkeet kaavoittajalle. Asiakirja on värillinen. Oikeudet sähköiseen aineistoon kuuluu työn tilaajalle sen valmistuttua. Tekijänoikeus ja sisällön muutos- ja muokausoikeus kuuluu raportin laatijalle Virpi Tervonen / Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen. Ajantasavalokuvien käyttöoikeus on kuvaajalla.

Rakennushistoriallinen selvitys on sen laatijan, Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen / Virpi Tervonen arkkitehti SAFA, ICOMOS, kirjoittama, ja kirjoittaja vastaa aina oman tekstinsä sisällöstä. Tekstiä lainattaessa tulee mainita lainatun tekstin lähde ja sen kirjoittaja. Tekstiä edelleen referoiva vastaa kuitenkin itse referoimastaan tekstistä. Suorat lainaukset laitetaan lainausmerkkien sisään, ja omin sanoin kirjoitetuissa lainauksissa tulee kertoa, mistä lähteestä asiakonaisuus on peräisin eli noudatetaan yleisesti käytössä olevia sääntöjä. Lainatun tekstin / kuva-aineiston lähde ja valokuvaaja on mainittava erikseen. Raportin alkuperäiset nykyhetken valokuvat vuodelta 2018 ovat valokuvaajan omaisuutta.

Aineisto on tallennettu PDF -dokumentiksi, jotta aineiston graafinen asu säilyy muuttumattomana. Useimmiten raportit taitetaan jollakin taitto-ohjelmalla ja tekijän omilla asetuksilla. Raportin kuvia käytettäessä edelleen, tulee käyttäjän selvittää tekijänoikeuskysymykset ja mahdolliset kuvakorvaukset kuvia lainanneille tahoille. Raportissa on käytetty tilaajan arkistosta raportin laatijan alkuperäisistä valokuvista skannattua aineistoa, Lahden kaupungin kuvaarkiston kuvakokoelmista käyttöoikeuksin ostettua kuvamateriaalia ja jo julkaistuista teoksista sähköisesti tallennettuja valokuvia. Lisäksi aineistoon on hankittu Lahden rakennusvalvonnan arkistosta kaikki kohdetta koskevat arkkitehtisuunnitelmien rakennuslupapiirustukset.

Selvitys on tarkoitettu tilaajan tarpeisiin sähköisenä versiona. Aineiston luovuttamisesta edelleen Lahden teknisen ja ympäristötoimialan kaavoittajalle vastaa työn tilaaja.

AINEISTON KERUU JA TYÖSTÄMINEN

Rakennuksia ja aluetta koskeva rakennushistoriallinen selvitys on laadittu kiinteistön ja tontinomistajan eli Kansaneläkelaitoksen toimeksiannosta. Se on esiselvitys tontin ja sitä koskevan korttelinosan asemakaavamuutosta varten. Tarkastelualueen kiinteistön 1-42-19 viereisen Paavolan terveysaseman ja sen tontin omistaa Lahden kaupunki. Korttelin 42 tontteja 19 ja 20 koskevaa asemakaavamuutosta valmistellaan Lahden kaupungin ja Kansaneläkelaitoksen kanssa yhteistyössä. Tämän rakennushistoriallisen selvityksen tarkoitus on rakentamisen vaiheiden ja muutosten kirjaaminen yhteen asiakirjaan. Selvitys koskee ainoastaan Kansaneläkelaitoksen Lahden toimitaloa. Lahden terveysaseman rakennusta sivutaan vain niiltä osin kuin se oleellisesti liittyy Kelan Lahden toimitalon historiaan.

Rakenteelliseen syväluotaukseen ja tekniseen inventointiin ei tässä työssä ole varattu ajallisia resursseja. Se ole myöskään sisällynyt toimeksiantoon eikä näin ollen ole ollut tarkoituksenmukaista.

Rakennuksesta on laadittu 2000 -luvulla rakennuksen kunto-, hanke- ja käytökelpoisuutta koskevia selvityksiä:

Kansaneläkelaitos, Käytettävyysslausunto, Rakennuksen kuntoselvitys / Rak-systems Insinööritoimisto Oy Lahti, (tarkastuspäivä 16.3.2017)

Kansaneläkelaitos, Asbesti- ja haitta-ainekartoitus / Raksystems Insinööritoimisto Oy Vantaa, (tarkastuspäivät 5.4., 6.4., 13.4.2017)

Kela, Lahden toimitalo, Kuntoarvioraportti / EMC Talotekniikka 28.12.2012

Kela, Lahden toimitalo, Hankeselvitys / A-Rakennuttajat 15.9.2006

Kela, Lahden toimitalo, Kuntoarvioraportti / Raksystems 6.11.2003

Rakennushistoriallisen selvityksen yleisohjeena on käytetty Museoviraston laatimaa vanhempaa Rakennushistoriaselvityksen sisältöohjetta 03/2009 ja modernimpaa Talon tarinat - rakennushistorian selvitysopasta 2010. Näitä ohjeita on käytetty kohteen luonteeseen soveltaen. Selvitysaineiston laajuus ja kohteen luonne huomioiden on historiallisten vaiheiden ja muutosten kuvauksen lisäksi käsitelty rakentamista edeltäviä vaiheita tonttikysymyksineen.

PERIAATTEISTA

Rakennuksen historian selvittämiseksi peruslähteenä on kohderakennus ja sen selvityshetkellä oleva nykytila. Eri aikakausien valokuvat, kartat, piirustukset ja muu arkistomateriaali muodostavat tämän tyyppisissä selvityksissä vertailuaineiston tutkimukselle. Sitä täydentävät kirjallisuus ja mahdolliset henkilöhaastattelut.

Vanhaa valokuvamateriaalia on kohteen julkisesta luonteesta johtuen ollut kohtuullisesti käytettävissä, samoin kiinteistön maanomistusta, tontin muodostusta, rakentamista ja kiinteistössä suoritettuja korjauksia ja muutostöitä käsitteleviä asiakirjoja. Kiinteistön eri kerroksissa on vuosikymmenten aikana tehty muutoksia. Näkyvimät sisätiloihin kohdistuneet muutokset on suoritettu 1990 -luvun alussa ja vuoden 2003 aikana rakennuksen pääsisäänkäyntikerroksessa ja sen asiakaspalvelutiloissa.

Rakennus on säilyttänyt rakennusaikaisen identiteettinsä kohtuullisen hyvin. Kelan Lahden toimitalon ulkoasuun ei ole tehty muutoksia, ainoastaan rakennuksen säilymisedellytyksiä ylläpitäviä korjauksia.

Eri vaiheiden rakennuslupapiirustuksia on selvitystä varten ollut hyvin käytettävissä. Ne on hankittu PDF -dokumenteina Lahden rakennusvalvonnan arkistosta arska.lahti.fi -myyntipalvelun kautta tämän selvityksen käyttöön. Piirustusaineiston jatkotyöstön kuvankäsittelyineen on tehnyt selvityksen laatija Virpi Tervonen / Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen.

Pääosa vanhasta rakentamista koskevasta aineistosta on edelleen alkuperäisen omistajan Kansaneläkelaitoksen Helsingin päätoimipisteen arkistossa. Alkuperäispiirustuksista on ollut ainoastaan arkistokopiot käytettävissä, ja aikakauden kopiointitekniikasta ja mappisäilytyksestä johtuen ne ovat osittain sähköistä taltiointia varten huonolaatuisia. Edellä mainittua ja hyvin laajaa aineistoa on ollut mahdollista tutkia vapaasti ja mappi kerrallaan. Lahden toimitalon rakentamista ja korjaushistoriaa käsittelevää aineistoa on runsaasti. Oleellisen seulomiseen on mennyt huomattava määrä aikaa, johon ei ollut etukäteen mahdollista varautua.

Tutkimuskirjallisuuden keruu, arkistolähteisiin perehtyminen, muutosten syvälinen vertailu ja mahdollinen tulkinta ovat kirjoitusprosessin tärkein ja aikaa vievin työvaihe. Lahden Terveystalon mutkikkaiden sopimus- ja yhteistyöjärjestelyiden ymmärtäminen ja hahmottaminen ovat vieneet ennakoitua enemmän aikaa.

Korttelin osan rakentamisen historiaa valotetaan kuvien, karttojen ja piirustusten välityksellä. Selvitys sisältää kuvakertomuksen rakennuksen nykytilasta. Kirjoitustyön ohella kuva- ja piirustusaineiston työstäminen julkaisukelpoiseen asuun on ollut runsaan arkistomateriaalimäärän vuoksi aikaa vievä työvaihe.

Kohde edustaa 1970-luvun toimistoarkkitehtuuria muuttuvassa ja vuosikymmenten aikana urbaaniksi kaupunkiympäristöksi kehittyneessä Lahden keskustassa. Kohteena Kansaneläkelaitoksen rakennus on omalla pelkistetyllä tavalla mielenkiintoinen ajankuva, joka heijastaa 1970-luvun alun energiakriisin jälkeistä teknistä arkkitehtuuriajattelua. Se muodostaa kapealle tontille rakennettuna parin Paavolan jo käytöstä poistuneen terveyskeskuksen kanssa. Lahden Terveystalo, johon Kansaneläkelaitoksen toimitalo kuuluu, on toteutettu Lahden kaupungin, Kansaneläkelaitoksen ja Etelä-Hämeen mielisairaanhoidon kuntainliiton yhteisenä rakennushankkeena, ja se on valmistunut vuonna 1977.

Ajallinen kerroksisuus näkyy rakennuksen sisätiloissa tilallisina ratkaisuin ja toiminnallisina muutoksina. Toimitalon arkkitehtuuri on säilyttänyt hyvin alkuperäisen ilmeensä ympäröivässä kaupunkikuvassa tapahtuneista muutoksista huolimatta. Lahden terveysaseman julkisivuja on sen sijaan korjaustöiden yhteydessä muodistettu. Aitous ja alkuperäisyys näkyvät rakentamiseen käytetyissä materiaaleissa, rakenteellisuudessa, julkisivujen säilyneisyydessä, aukotuksissa, ikkunoiden puitejaoissa, värityksessä ja erilaisissa yksityiskohdissa. Tilallinen ratkaisu on suunniteltu alun perin muuntojoustavaksi käyttötarkoituksensa mukaan.

Lahden rakennusvalvonnan arkistossa on tonttia koskevat lupa-asiakirjat rakentamisen valmisteluvuodesta 1975 lähtien. Rakennuksessa on toteutettu rakennusluvanvaraisia ja pienempiä toimenpiteitä n. 10 kpl.

JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Kelan Lahden toimitalo on tänään 51 -vuotias. Rakennus edustaa oman aikansa arkkitehtonista ja teknistä ajattelua. Toimitalo on alun perin suunniteltu pariaksi Lahden terveysaseman 5-kerroksisen rakennuksen kanssa, joka nyt on poistunut käytöstä rakennuksen sisäilma- ja muiden rakenteellisten ongelmien vuoksi.

Lahden toimitalo on paikkaan sidottua arkkitehtuuria - in situ. Rakennuksen synnyttäminen Lahden kaupunkisuunnittelun ja maankäytön tavoitteiden lähtökohdista – ajankohtana, jolloin kaupungin keskusta pyrki voimakkaasti laajentumaan itään ja rakentumaan jo aiemmin määriteltyjen ja tehokkaampien kaupunkisuunnittelullisten tavoitteiden ohjaamana.

Nyt eletään uutta vaihetta Lahden kaupungin historiassa. Laajentumista keskusta-alueella tavoitellaan ylöspäin ja kaupunkirakennetta tiivistäen. Tehokkaamman rakentamisen ihailu ei ole kadonnut, vaan se on saanut uuden ilmenemismuodon tornitaloina useimmissa Suomen kaupunkien keskustoissa.

Teknisesti Lahden toimitalo on oman aikansa tuote. Arkkitehti Veijo Marttinen erikoissuunnittelijoiden avustuksella integroi rakennukseen uusia teknisiä järjestelmiä. Järjestelmät ovat palvelleet tähän saakka korjattuina ja uusittuina.

Kiitän lämpimästi Kansaneläkelaitoksen Helsingin pääkonttorin henkilökuntaa, joka on avuliaasti avannut ovia suljettuihin arkistotiloihin, kiitän Lahden kaupunginmuseota ja sen arkiston sekä rakennusvalvontaa arkisto- ja kuvamateriaalien juohevasta toimittamisesta, kiitän Lahden aluetoimiston kiinteistönhoitajaa. Kiinteistöpäällikkö Mervi Roiha-Muilu on ollut hankkeen aikana avulias ja keskusteleva yhteistyökumppani – hänelle sydämelliset kiitokset.

Matka Kansaneläkelaitoksen Lahden toimitalon rakennushistoriaan on ollut historian tutkijalle jälleen kerran antoisa ja uusi kokemus.

31.12.2018 Virpi Tervonen, arkkitehti SAFA, ICOMOS



KAAVOITUS NYKYHETKEN JA TULEVAISUUDEN SUUNNANNÄYTTÄJÄNÄ

VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET

Valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet ohjaavat kaavatasojen suunnittelua. Valtioneuvosto päätti valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista 14.12.2017 ja valtioneuvoston päätös on tullut voimaan 1.4.2018. Päätöksellä valtioneuvosto korvaa valtioneuvoston vuonna 2000 tekemän ja 2008 tarkistaman päätöksen valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista.

Uudistetut tavoitteet jakautuvat viiteen kokonaisuuteen:

Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen

Tehokas liikennejärjestelmä

Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

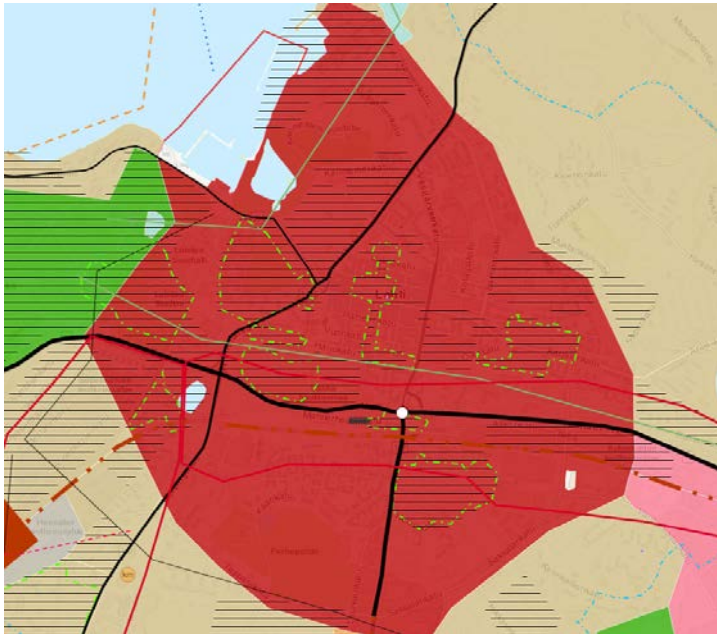
Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Ympäristöministeriö vahvisti Päijät-Hämeen aiemman maakuntakaavan 11.3.2008. Vuonna 2010 käynnistyi uusi maakuntakaavatyö, ja kaava on laadittu kokonaismaakuntakaavana. Vahvistuessaan se tuli korvaamaan tässä esitellyn Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2006.

Vuoden 2006 maakuntakaavassa alue on ollut Keskustatoimintojen aluetta C [C4]. Merkinnällä osoitetaan palveluiltaan kaupunkitasoisten palvelu-, hallinto- ja muiden toimintojen sekä asumisen alueita niihin liittyvine liikennealueineen ja puistoinen. Merkinnän osoittamalle alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä. Suunnittelumääräyksessä sanotaan mm. että

”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja kehittämisessä tulee alueelle sijoittaa toimintoja niin, että keskustat säilyvät elävinä, toimivina, kulttuurihistorialtaan korkeatasoisina, esteettöminä ja turvallisina. Liikennejärjestelyillä tulee erityisesti turvata joukko- ja kevyen liikenteen toimivuus. Vähittäiskaupan suuryksiköiden toteuttamisen ajoittamisessa on otettava huomioon kaupunkiseudun palvelurakenteen tasapainoinen kehittäminen siten, ettei palvelutarjonnassa aiheudu alueellisia tai väestöryhmittäisiä palvelujen saavutettavuuteen haitallisesti vaikuttavia muutoksia. Alueen suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuriympäristön ominaispiirteiden vaaliminen ja turvattava merkittävien maisema- ja kulttuuriarvojen säilyminen. Keskusta-alueet erottuvat taajamarakenteessa suurella rakennustehokkuudellaan.” Suunnittelumääräyksessä todetaan myös, että ”Keskeisen merkityksen vuoksi erityistä huomiota kiinnitetään keskusta-alueilla kulttuurihistorialliseen perintöön, rakentamisen ja vapaa-alueiden laatuun, ympäristöhäiriöiden minimointiin sekä liikenteen sujuvuuteen, erityisesti paikoitusjärjestelyihin sekä joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen edellytyksiin.”


MAAKUNTAKAAVA 2014






Päijät-Hämeen maakuntavaltuusto käynnisti kesäkuussa 2010 maakuntahallituksen esityksen mukaisesti uuden maakuntakaavatyön. Maakuntakaava on laadittu kokonaismaakuntakaavana. Maakuntavaltuusto hyväksyi 3.12.2012 kaavan tarkemmat tavoitteet.

Maakuntakaava 2014 on hyväksytty maakuntavaltuustossa 2.12.2016 ja se on tullut voimaan kuulutusten myötä. Kuulutukset on julkaistu 10.3.2017 alkaen. Maakuntahallitus määräsi 20.2.2017 Päijät-Hämeen maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman. Maakuntakaava 2014 kumoo voimaan tullessaan ympäristöministeriön 11.3.2008 vahvistaman Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2006. Maakuntakaavasta on jätetty Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen 10 valitusta. Hallinto-oikeus voi kieltää päätöksen täytäntöön panon.

Kaavakartta, merkinnät ja määräykset sekä selostus on pääosin laadittu vuoden 2014 aikana. Alla on kuva maakuntakaavan 2014 liiteaineiston suojelualueista ja kaavoitustilanteesta.

-  Keskustatoimintojen alue

-  kmv Valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö
-  kp Kansallisen kaupunkipuiston alue
-  ma Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue

LAHDEN YLEISKAAVA 2025



Kuvakaappaukset <https://kartta.lahti.fi/ims>

Lahden tekninen ja ympäristötoimiala, Maankäyttö ja aluehankkeet.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Tämän selvityksen ohien on sisällytetty ko. asemakaavamuutosaluetta koskevat kuvaukset ja otteet oikeusvaikutteisesta Lahden Yleiskaava 2025. Lahden läntisten osien osayleiskaava 2025 on hyväksytty Lahden kaupunginvaltuustossa 13.6.2016. Lahden yleiskaava 2025 on ns. strateginen eli jatkuva yleiskaava. Oikeusvaikutteinen yleiskaava on lain mukaan sitova. Uuden yleiskaavan määräykset ja suunnitteluohjeet ohjaavat tämän kohdealueen maankäyttöä yleispiirteisellä tasolla - kaupungin yhdyskuntarakennetta, maankäyttöä ja liikenneverkkoa. Kaava-alue on keskustatoimintojen aluetta C-1.



KESKUSTATOIMINTOJEN ALUE.

Alue varataan Päijät-Hämeen maakuntakeskusta ja sen vaikutusaluetta palveleville keskustatoimintoille, kuten palveluille, hallinnolle, kaupalle, ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomille työpaikoille ja keskusta-asumiselle. Katuympäristön ja julkisen tilan suunnittelussa ja viimeistelyssä otetaan erityisesti huomioon kävely ja pyöräily. Maiseman ja rakennetun ympäristön ominaispiirteitä vaalitaan ja rakentamisen laatuun kiinnitetään erityistä huomiota. Yksityiskohtaisemmissa suunnitelmissa tulee ottaa huomioon kulttuurihistorialliset selvitykset ja Lahden arkkitehtuuripoliittinen ohjelma.

Indeksi + alueen nimi: C-1 Ydinkeskusta

Alueen nykytilan kuvaus:

Alueen asuntokanta sijaitsee miltei kokonaan kerrostaloissa, joita on rakennettu kaikkina Lahden kaupunkina olon vuosikymmeninä. Alueella on toteutumaton rakennusoikeutta. Asukkaiden on noin 10300. Alueella on monipuoliset julkiset ja kaupalliset palvelut. Alueella sijaitsee vähittäiskaupan suuryksikkö. Alueella on varhaiskasvatuksessa käytettävä lähimetsä. Alueen arvopuistoja ovat Kaupungintalon puisto, Alatori, Kirkkopuisto ja Erkonpuisto. Alueella on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita (RKY, MARY, LaRY).

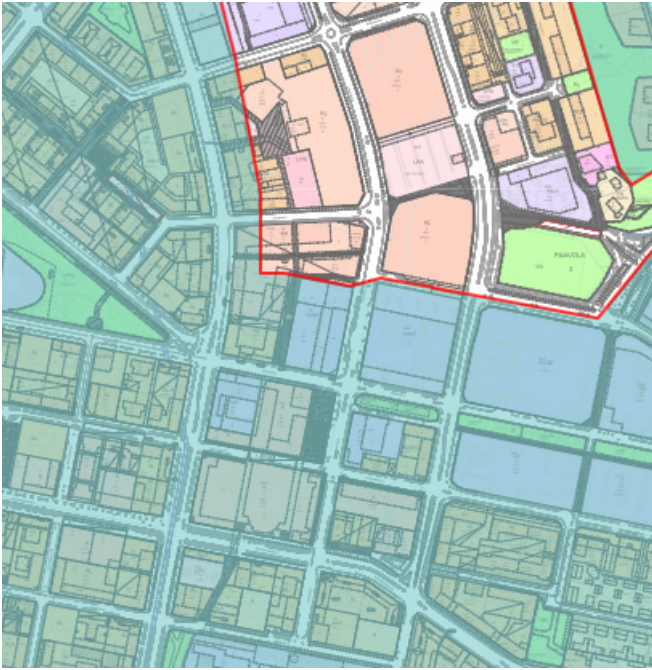
Suunnitteluohje:

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen rakennettuun ympäristöön tai sen läheisyyteen kohdistuvat muutokset tulee suunnitella paikan henkeä kunnioittaen. Keskustakaupan isot yksiköt keskitetään ydinkeskustan alueelle ja sopeutetaan ympäristöönsä kooltaan ja ulkoasultaan. Saimaankadun ja Kauppakadun välisiin kortteleihin voidaan tutkia tornitalojen sijoittamista. Kulttuurihistoriallisesti arvokasta rakennettua ympäristöä koskevissa suunnitelmissa huolehditaan, että kohteen ja sen lähiympäristön tunnusomaiset piirteet säilyvät. Tärkeitä arkkitehtuuripoliittisia teemoja ovat: Keskustan kaupunkimaisema ja kaupunkikuva, maamerkit, näkymät, hyvä suunnittelu ja laadukas rakentaminen, viimeistely katu- ja viherympäristö.

Katuympäristön suunnittelussa otetaan huomioon lasten itsenäinen liikkuminen kävelen ja pyörällä. Koulujen ja kauppakeskuksen lähiympäristön sekä puistojen merkitys lapsille tärkeinä paikkoina tulee ottaa huomioon suunnittelussa.

Suunnitelmissa on selvitettävä vaikutukset kasvihuonekaasupäästöihin ja muihin päästöihin, luonnonvarojen kulutukseen ja ekosysteemipalvelujen toimintaedellytyksiin tehtävään soveltuvalla työkalulla. Pohjavesialueelle rakennettaessa on saavutettava valtakunnallisen viherkerrointyökalan minimitaso tai sitä vastaava viherrakentamisen laatutaso. Alueelle toteutetaan kaupungin pääterveysasema, jossa tarjotaan perusterveydenhuollon palveluita.

KULTTUURIYMPÄRISTÖN SUOJELU YLEISKAAVASSA



Lahden yleiskaava 2025 -ehdotuksen selostusosa, liite 1 Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennetut ympäristöt - paikalliset kohteet ja alueet, kartalla vihertäväsiniiset alueet.

Kuvakaappaus <https://kartta.lahti.fi/ims>, Rakennetun ympäristön arvot

Lahden tekninen ja ympäristötoimiala, Maankäyttö ja aluehankkeet.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Yleiskaavan kartta-aineistoon on määritelty myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennettujen ympäristöjen rajaukset RKY, MARY, LaRY.

RKY Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Tutkimusalue ei sisälly luetteloon.

MARY Päijät-Hämeen maakunnallinen inventointi 2005

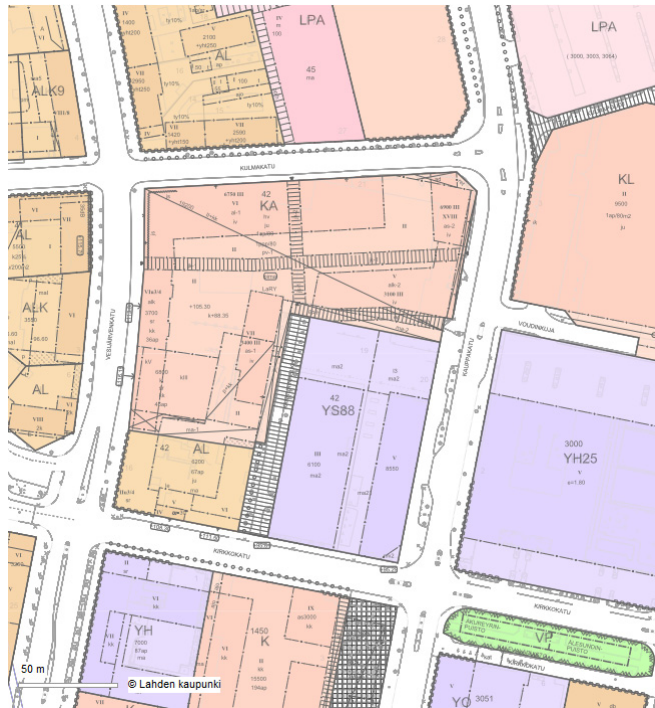
Tutkimusalue ei sisälly luetteloon.

LARY Paikallisesti arvokkaat, sodanjälkeiset LARY

Tutkimusalue sisältyy tähän aluerajaukseen.

Selvitys Lahden sodanjälkeisestä rakennusperinnöstä. Toim. Tuija Vertainen ja Riitta Niskanen 2012. Lahden historiallisen museon julkaisuja 3. Lönnberg Painot Oy, Helsinki.

AJANTASA-ASEMAKAAVA



Ajantasa-asemakaavaote (ei mittakaavassa)

Kaavamuutos on saanut lainvoiman 18.11.1974.





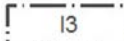
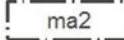
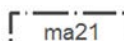
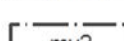
Kuvakaappaus <https://kartta.lahti.fi/ims>, Rakennetun ympäristön arvot

Lahden tekninen ja ympäristötoimiala, Maankäyttö ja aluehankkeet.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Kortteliin 42 kuuluvat tontit 19 ja 20 ovat Sosiaalitointa ja terveydenhuoltoa palvelevien rakennusten korttelialuetta YS88.

Tonttien muodostumista ja rasitteita on selvitetty tämän asiakirjan erillisessä osassa.

YS88	SOSIAALITOINTA JA TERVEYDENHUOLTOA PALVELEVIEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE, JOLLE SAADAAN RAKENTAA MYÖS TOIMISTO- JA LIIKETILOJA. LIIKETILOJA KUITENKIN ENINTÄÄN 10% TONTIN RAKENNUSOIKEUDSTA. KULLEKIN TONTILLE SAA SIIJOITTAA YHDEN ASUINHUONEISTON.
	KORTTELIN, KORTTELINOSAN JA ALUEEN RAJA.
	ERI KAAVAMÄÄRÄYSTEN ALAISTEN ALUEEN OSIEN VÄLINEN RAJA.
	TONTIN RAJA.
42	KORTTELIN NUMERO.
20	TONTIN NUMERO.
8550	RAKENNUKSEN SUURIN SALLITTU KERROSALA.
V	ROOMALAINEN NUMERO, JOKA OSOITTA RAKENNUKSEN TAI SEN OSAN SUURIMMAN SALLITUN KERROSLUVUN.
+95.61	TONTTIIN RAJOITTUVALLE KADULLE VAHVISTETTU KORKEUSASEMA METREISSÄ.
	RAKENNUSALA.
	ALUE, JONKA KAUITTA AJO TONTILLE N:O 19 ON SALLITTU.
	MAANALAINEN TILA, JOLLE SAADAAN RAKENTAA AUTO- JA VARASTOTILOJA.
	MAANALAINEN TILA, JOLLE AUTO- JA VARASTOTILOJEN LISÄKSI SAADAAN RAKENTAA SOSIAALI- JA TYÖTILOJA KUITENKIN ENINTÄÄN 900 m ² .
	ALUE, JOLLE EI SAA SIIJOITTAA SELLAISIA LAITTEITA, JOTKA HAITTAAVAT NÄKYVYYTTÄ ENSIMMÄISESSÄ KERROKSESSA.
	TONTTEJA VARTEN ON VARATTAVA VÄHINTÄÄN 1 AUTOPAIKKA KERROSALAN 80 m ² KOHTI.
	TONTILLE N:O 19 ON SIIJOITETTAVA 31 kpl TONTIN N:O 20 AUTOPAIKKOJA.

SUOJELU AJANTASA-ASEMAKAAVASSA

Asemakaavamuutos on laadittu tonteille 19 ja 20 rakentamisen mahdollistavana toimenpiteenä vuonna 1974.

Asemakaavassa ei ole Kansaneläkelaitoksen Lahden toimitalon tonttia 19 ja Lahden kaupungin Paavolan terveystalon tonttia 20 koskevia suojelumääräyksiä, koska tonteilla sijaitsevat rakennukset on rakennettu voimassa olevan asemakaavan mukaisesti ja ovat edelleen olemassa.

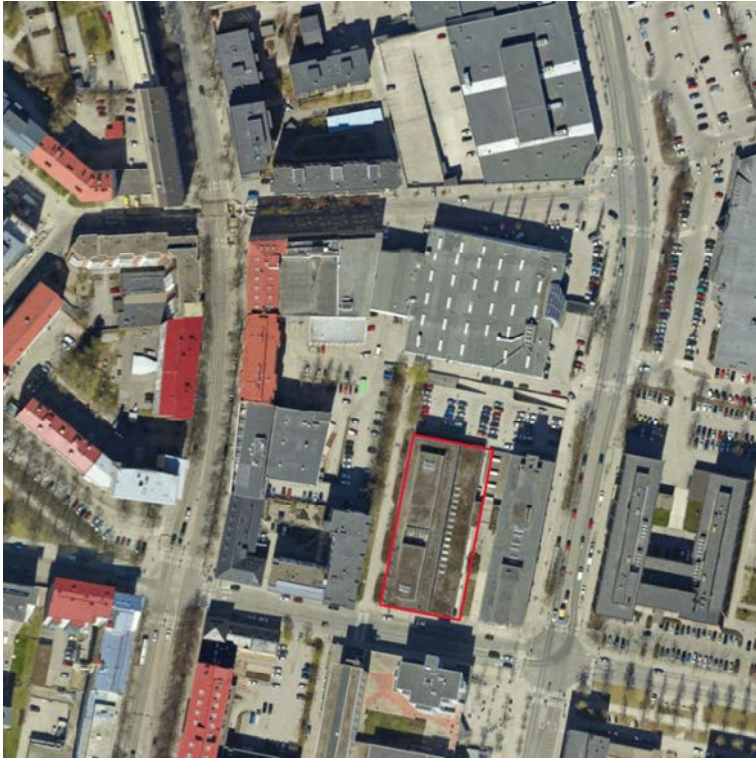
Modernin aikakauden rakennettuun kulttuuriympäristöön ja suojeluun liittyvät kysymykset jäivät 1970-luvun yhteiskunnallisten muutosten ja kiivaan rakentamisen vauhdissa taka-alalle. Lahden keskustan modernin rakennuskannan suojelutarpeen arviointi on tullut ajankohtaiseksi vasta 2000-luvulla, kun Lahden maankäytön suunnitelmia on ryhdytty valmistelemaan uudistettavien yleiskaavasunnitelmien tasolla.

KORKEA RAKENTAMINEN

Lahden kaupungin, tekniseen ja ympäristötoimialaan kuuluva maankäyttö laati vuonna 2013 Paavolan alueen tornitaloselvityksen, joka on julkaistu sähköisessä muodossa 2-osaisena julkaisuna. Korkealla rakentamisella tässä yhteydessä tarkoitetaan vähintään 12 -kerroksista tai 35 m korkeaa rakentamista maanpinnan tasosta lukien. Tornitaloselvityksen tausta-aineistona on käytetty Henna Kurosawan 2011 laatimaa opinnäytetyötä "Tornitalot - Tornirakentamisen maisemalliset lähtökohdat Lahdessa", ja selvitys on laadittu Lahden yleiskaavan 2025 tausta-aineistoksi.

Lahden yleiskaava 2025 suunnitteluohjeissa suositellaan tornirakentamisen tutkimusta mm. Paavolaan Saimaankadun ja Kauppakadun väliselle alueelle C-1. Lahden kaupungin maankäyttö on laatinut asemakaavan muutoksen (lainvoimainen 7.11.2013) Kulmakadun ja Kauppakadun kulmassa sijaitsevalle ja Paavolan alueeseen kuuluvalle Kulmakatu 7:n tontille (1-42-14, 17 ja 18). Asemakaavamuutos mahdollistaa 18 -kerroksisen tornitalon rakentamisen Lahden ydinkeskustaan ja tämän rakennushistoriallisen selvityksen kohteena olevan Kansaneläkelaitoksen tontin ja kiinteistön läheisyyteen.

LÄHIYMPÄRISTÖ NYT



Ote ilmakuvasta 2017

Kuvakaappausote ilmakuvasta 2017 <https://kartta.lahti.fi/ims>

Lahden tekninen ja ympäristötoimiala / Maankäyttö

Kansaneläkelaitoksen toimitalo ja Paavolan terveysasema sijaitsevat Keski-Lahden korttelissa 42 Kirkkokadun ja Kauppakadun kulmaukseen sijoittuvilla tonteilla 19 ja 20. Kortteli 42 rajautuu lännessä Vesijärvenkatuun, pohjoisessa Kulmakatuun, idässä Kauppakatuun (ent. Savonkatu) ja etelässä Kirkkokatuun.

Kansaneläkelaitoksen Lahden toimitalo on merkitty ilmakuvaan punaisella rajauksella.

Korttelin 42 Luhdan omistamille tonteille 14, 17 ja 18 on laadittu asemakaavan muutos vuonna 2013, joka sallii Kulmakatu 7:n tontille poikkeuksellisen korkean, enimmillään 18 -kerroksisen tornitalon rakentamisen. Asemakaavamuutoksen jälkeen tilanne korttelissa on kuitenkin säilynyt ennallaan.

YMPÄRISTÖ, RAKENNUSKANTA, SELVITYSALUE



1 Kirkkokatu 8 / 398-1-42-19-1

KELA, Lahden toimitalo

- asemakaavan muutos 18.11.1974
- Kelan Lahden toimitalo / liike- ja toimistorakennus 1977

2 Kauppakatu 14 / 398-1-42-20-1

Lahden terveysasema (Paavolan terveysasema)

- asemakaavan muutos 18.11.1974
- Lahden terveysasema / terveydenhoitorakennus 1978

3 Kirkkokatu 12 / 398-3-3000-2-1

Valtion virastotalo

- asemakaavamuutos 25.10.1978
- toimistorakennus 1976–78

4 Kauppakatu 10 / 398-1-1450-3-3

- asemakaavamuutos 28.5.1993
- liike- ja tavaratalot, kauppakeskukset 1992





5 Vesijärvenkatu 13 / 398-1-42-16-1

- asemakaavan muutos 17.8.2000, kaavassa sr suojelumerkintä
- muu kerrostalo 1928, 1935, 1961

6 Kirkkokatu 6 Lankapolku / 398-1-42-16-4

- asemakaavan muutos 17.8.2000
- asuinkerrostalo Asunto Oy Lahden Vuorelmankulma 2004–2005

7 Kauppakatu 16 / 398-1-42-14-1

- asemakaavan muutos 7.11.2013 (muutos sisältää myös korttelin tontit 17 ja 18)
- liike- ja tavaratalot, kauppakeskukset 1969–71

8 Vesijärvenkatu 11 / 398-1-1450-1-1

- asemakaava 8.1.1987, kaavassa sr suojelumerkintä
- hallinto ja virastorakennus entinen Lahden kaupungin sähkölaitos 1908, 1911, 1922, 1949–51

Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen / Virpi Tervonen, Hanne Helminen 2018

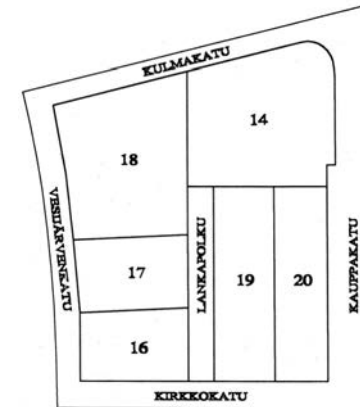
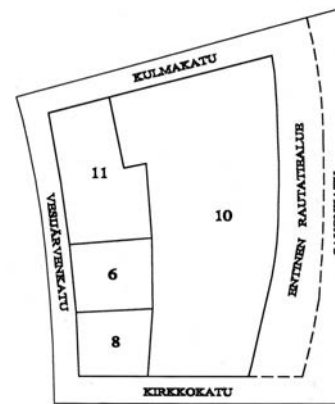
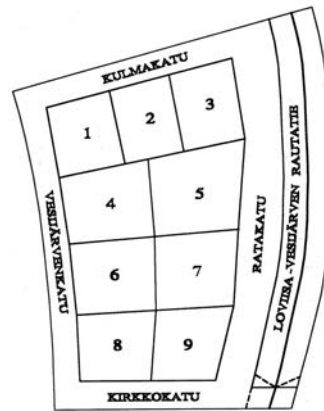
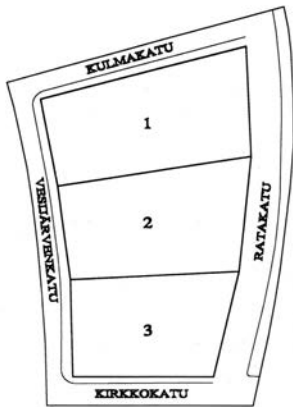


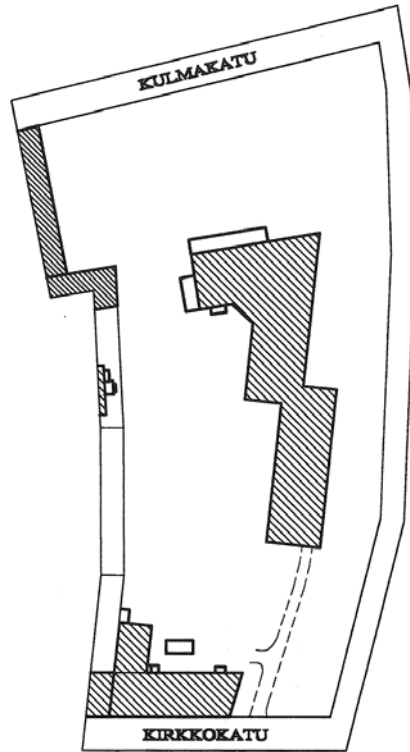
KORTTELI 42 – KORTTELIRAKENTEEN ASEMAKAAVALLINEN KEHITYS

Arkkitehti Unto Tupala on tutkinut Lahden kaupungin rakentumista ja historiaa useissa julkaisuissaan. Korttelia 42 koskeva aineisto on esitelty teoksessa Unto Tupala (1998) Lahden rakentaminen jatkui. Alla olevan piirrosten avulla havainnollistetaan korttelin tonttirakenteen muutosta vuodesta 1905 nykyhetkeen vasemmalta lukien:

- korttelin rakenne W.O. Lillen asemakaavan 1905 mukaan – kolme suurta tonttia 1, 2, 3 Vesijärvenkadun, Kulmakadun, Ratakadun ja Kirkkokadun rajaamalla alueella
- kortteli vuoden 1910 ”Lahden asemakartan” mukaisena – yhdeksän tonttia, jossa Ratakadun itäpuolelle on rakennettu Loviisan - Vesijärven kapearaiteinen rautatie, joka oli toiminnassa vuosina 1900–1960
- kortteli vuoden 1962 mukaisessa kaupungin kartassa – Lahden Puutyö Oy:n tontti 10 muodostui tonteista 2, 3, 5, 7 ja 9, alueeseen oli liitetty Ratakadun alue.
- korttelirakenne 1998 mukaan – tonteille 17, 18, 14 on valmistunut asemakaavan muutos vuonna 2013

Kuvalähde Unto Tupala (1998), s. 413–414, Lahden rakentaminen jatkui. Rakentaminen vuoden 1882 lisäysmaakaavan ja vuoden 1905 laajennusasekaavan alueelle. Lahden kaupunki.





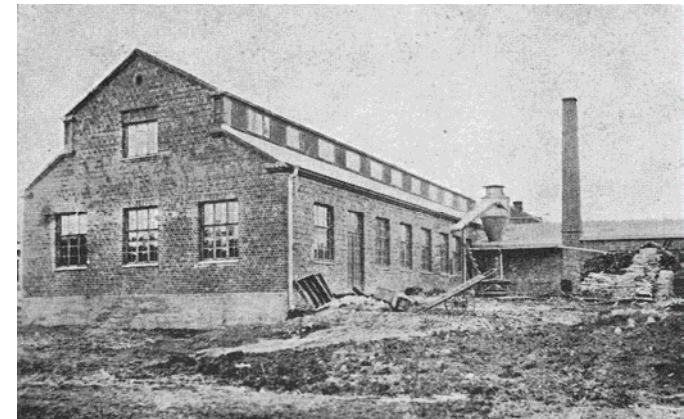
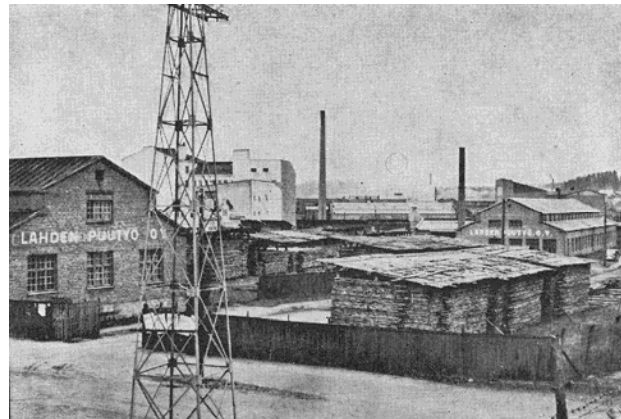
Vuonna 1951 Lahden Puutyö Oy:tä varten muodostettiin uusi suurontti n:o 10 yhdistämällä tontit N:o 2, 3, 5, 7, ja 9. Kartassa näkyy tontilla sijainneet ja sittemmin puretut tehdasrakennukset 1950-luvun puolivälissä. Lahden kaupunki toteutti tontin uudelleenjärjestelyn osittain maanvaihdolla ja osittain rahalla osaten Lahden Puutyö Oy:n tontin 25.3.1963. Uusi asemakaava otti huomioon 1960-luvun uudet rakentamisen haasteet. Uudella tonttijaolla muodostettiin viisi tonttia. Kun vuonna 1960 rautatiealue poistui Loviisa-Vesijärven rautatien lakkauttamisen ja purkamisen jälkeen, vapautui lisää tonttimaata muuhun käyttöön. Tonttijako muodostettiin 21.5.1951, jolloin Lahden kaupungin omistuksessa olleet osat siirtyivät oston kautta Lahden Puutyö Oy:lle. Tehdasalue laajeni voimakkaasti 1950-luvun kuluessa.

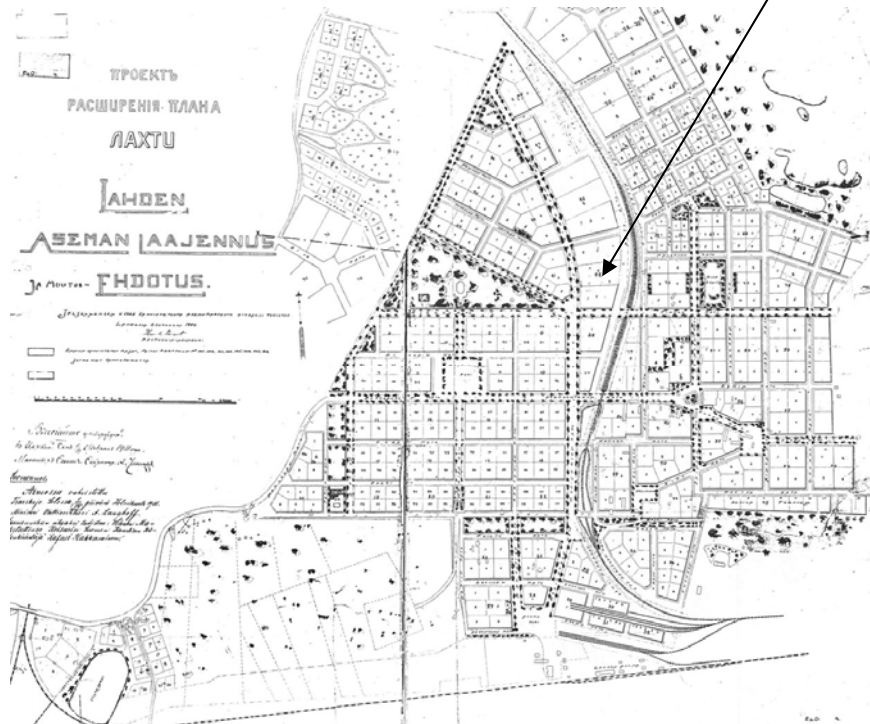
Kartan kuvälähde Unto Tupala (1998), s. 413–414, Lahden rakentaminen jatkui. Rakentaminen vuoden 1882 lisäysmaakaavan ja vuoden 1905 laajennusasemakaavan alueelle. Lahden kaupunki.

Vanhat tehdasrakennukset tontilla n:o 10. Lahden Puutyö Oy:n vuonna 1925 rakennettu punatiilinen tehdasrakennus Kirkkokadun varrella vuonna 1950. Taustalla näkyy Lahden Puusepät Oy:n tiilinen rakennus. Lahden Puusepät Oy jatkoi Lahden Puutyö Oy:n toimintaa.

Lahden Puusepät Oy:n toinen tehdasrakennus pihalta kuvattuna.

Paavo Susitaival 1950. Suomen puusepänteollisuuden vaiheita. Suomen puusepänteollisuusliiton julkaisu n:o 7. Esan kirjapaino Oy. Lahti. s. 278–279.





Kartta esittää kaupunkia halkovan Vesijärven - Loviisan radan linjauksen kaupunkirakenteessa. Radan linjaus oli esitetty jo W.O. Lillen 1901 laatimassa ja vuonna 1905 vahvistetussa Lahden kauppalan aluetta koskevassa asemakaavassa. Nuoli osoittaa korttelin n:o 42 sijainnin Lillen asemakaavassa ja Lahden kaupunkirakenteessa.

Radan itäpuolelle jäävän Paavolan alueen asemakaavan laati Otto-I Meurman 1927, ja se vahvistettiin 1928. Ali-Paavolan korttelirakenne ja kadut oli käännetty tässä kaavassa itä-länsisuuntaisiksi.

Paavolan alue rakentui pääosin vuosien 1928–1939 aikana, ja se toteutui suurelta osin Meurmanin kaavan mukaisesti. Paavolan alue oli vielä 1970-luvulle tultaessa säilynyt yhtenäisenä ja viihtyisänä puutarhakaupunkina.

Vesijärven – Loviisan radan linjaus näkyi pitkään Lahden keskustassa, ja se on osaltaan muokannut myös korttelirakenteen linjauksia.

Liite 10, K. Tavastin Lahden aseman laajennusehdotus v. 1909, vahvistettu v. 1911.

Kaupunkirakenteen kehitys Lahdessa vv. 1878–1938. Päijät-Hämeen seutukaavaliitto 7/1981, Lahti 9.11.1981

Kaupunkirakenteen kehitys 1878–1983

Lahden yleiskaava YKT, yleiskaavan tarkistus ja täydennys. Lahden kaupunkisuunnitteluvirasto B11 / 1984, Kaavoitusosasto. Lahden kaupungin painatuskeskus. s. 10–17.

Kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

YMPÄRISTÖ ENNEN RAKENTAMISTA

Valokuva kertoo sodanjälkeisestä Lahdesta, jonka kaupunkirakenne ruutukaavakeskustan ja Vesijärvenkadun itäpuolella on alkavassa murroksessa. Paavolan 1930-luvulla kaavoitettu puutaloalue on säilyttänyt puutarhakaupunkimaisen omaleimaisuutensa.

Loviisan -Vesijärven -rata halkaisee kaupungin kahtia, muodostaen visuaalisen ja toiminnallisen rajan kahden maailman välille.

Arkkitehti Irma Kolsin suunnittelema ja vuonna 1949 valmistunut korkea ja vaalea virastotalo erottuu maisemassa.

Kuvassa Aleksanterinkadun pohjoispuolella vasemmalla Kaarlo Lampenin talo ja oikealla Juho Reunan talo, edessä vasemmalla Kirolan sauna. Kuvan ajoitus, teknisen viraston rakennus valmistui 1950. Vasemmalla Loviisa-Vesijärvi -rata, edessä Reunanpalsta, oikealla Savonkatu.

KUVKUVV890020: Lahden kaupunginmuseo / LKM, kuva-arkisto



Kortteli 42 on rakentunut Luhta Oy:n omistamien tonttien 14, 17 ja 18 osalta nykyiseen laajuuteensa Vesijärvenkadun, Kulmakadun ja osittain Kauppakadun (entinen Savonkatu) puolella.

Vesijärvenkadun ja Kirkkokadun kulmauksessa sijaitsevat, nk. Vuorelman tontilla olevat vanhat kiinteistöt ovat vielä ennallaan.

Lahden terveystalolle suunnitellulta korttelin osalta on purettu Lahden Puutyö Oy:n vanhat rakennukset ja toiminta on siirtynyt muualle. Kaupungin laajentuminen itään ja keskustarakenteen muutos liike- ja toimistorakentamiselle on jo havaittavissa Savonkadun länsipuolella olevien tonttien tyhjentymisenä vanhoista rakennuksista.

Paavolan pientalovaltainen rakennuskanta on säilynyt ehyenä. Savonkadun pientalojen rivistö on ehyt. Lähimpänä Aleksanterinkatua erottuu kookas 1920-luvulla rakennettu Lahden työväentalo. Kaupunkirakenteen muutos ja keskustan laajentuminen itään päin ei ole vielä Puu-Paavolan osalta alkanut.

Näkymä Mallasjuomalta Ruolaan päin, 1972, kuva Studio B. Möller

KUVKUVN131085: Lahden kaupunginmuseo / LKM, kuva-arkisto



KANSANELÄKELAITOS, KELA

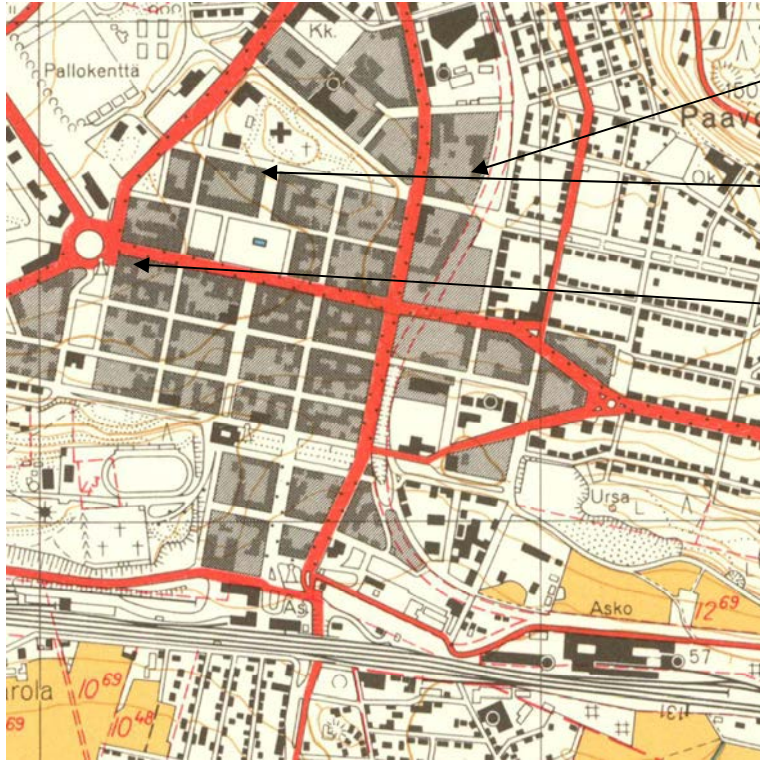


Kansaneläkelaitoksen Lahden toimitalon rakennushanke on mahdollista ymmärtää vain Kansaneläkelaitoksen historian ja vuonna 1975 toteutetun Kansaneläkelaitoksen organisaatiouudistukseen kautta.

Eduskunta hyväksyi Kansaneläkelain 27.4.1937, ja se tuli voimaan 1.1.1939 (248/37). Kansaneläkelaitos katsotaan perustetun laitoksen hallituksen kokoontuessa ensimmäiseen istuntoonsa 16.12.1937 eduskuntatalolla. Tuolloin perustettiin viisi osastoa - piiriasiamies-, eläkeasiain-, vakuutusteknillinen, varojen sijoitus- ja yleinen osasto. Vanhuuseläkkeitä ryhdyttiin myöntämään vuonna 1949. Eläketurvaa laajennettiin vuonna 1952 vanhuusavustuslailla (88/52) ja 1955 säädettiin työkyvyttömyysavustuslaki (61/55). Vuoden 1956 kansaneläkelaki (347/56) tuli voimaan 1.1.1957, ja se oli 1950-luvun merkittävin sosiaalipoliittinen uudistus, koska eläketurva ulotettiin kaikkiin Suomessa asuviin ja 16-vuotta täyttäneisiin kansalaisiin. Sen perusteena oli tasaeläkepohjainen vähimmäiseläke. Yleinen perhe-eläkejärjestelmä tuli voimaan 1969 ja työttömyyseläke sisällytettiin kansaneläkelakiin vuonna 1971, samoin rintamasotilaseläkejärjestelmä, jota uudistettiin vuonna 1977. Sairausvakuutuslain ensimmäinen vaihe tuli voimaan 1.9.1964 etuuskien osalta.

Kansaneläkelaitos on eduskunnan valvonnan alainen eli sillä on perustuslakiin nojautuva erikoisasema, johon kuuluu myös taloudellinen itsenäisyys. Kansaneläkelaitoksen hallintoa ja toimintaa valvoo kaksitoista valtuutettua. Tämä hallinnon monimutkainen päätöksentekojärjestelmä tulee esille myös Lahden toimitalon rakennushankkeessa, koska Kansaneläkelaitoksen viisijäsenisen hallituksen päätökset yleensä alistettiin harvemmin kokoontuvan lisätyn hallituksen päätettäväksi. Lisätyn hallituksen jäsenet nimittää valtioneuvosto.

Kansaneläkelaitoksen organisaatiouudistusta oli valmisteltu 1970-luvun alkupuolella, ja se tuli voimaan pääjohtaja Jaakko Pajulan kaudella 1.4.1975. Uudistuksen tarkoituksena oli uuden paikallistoimistojen verkon luominen lakkauttamalla piiritoimistot ja sairausvakuutustoimistot. Samalla yhdistettiin kansaneläkevakuutuksen ja sairausvakuutuksen organisaatiot 203 paikallistoimistoksi ja alueellisella tasolla viideksi vakuutusalueeksi. Organisaatiouudistus edellytti alueellista verkostoa. Kansaneläkelaitos on toiminut rakennuttajana useissa kohteissa. Mittavin hanke oli akateemikko Alvar Aallon suunnittelema ja vuonna 1956 valmistunut pääkonttori Helsinkiin. Turun toimitalo valmistui seuraavaksi vuonna 1968. Arkkitehti Aarne Ehojoen suunnittelema ydinkeskustan toimistorakennus vuodelta 1971 edusti oman aikansa maisemakonttorityyppiä. Kelan kuntoutustutkimuskeskus KKT 1983 sijoitettiin myös Turkuun. Turun toimitalon rakentamisen jälkeen Kelan toimitiloja rakennettiin seuraavaksi Seinäjoelle 1976, Lahteen 1977, Kuopioon 1985, Pitäjänmäkeen 1985, Ouluun 1990. Lisäksi Kela on osallistunut useisiin hankkeisiin paikallistoimistojen sijoittamiseksi eri paikkakunnille.



Lahden terveysasemalle ja Kelan Lahden toimitalolle suunniteltu rakennuspaikka vuoden 1963 peruskartalle 311103_1963 merkittynä.

Vuonna 1972 Kansaneläkelaitoksen toimistot sijaitsivat Lahdessa kahdessa eri toimipisteessä:

Sairausvakuutustoimisto Asunto Oy Mariankatu 16:sta vuokratuissa tiloissa, ja sijaitsivat rakennuksen I- ja II-kerroksien toimisto-, arkisto- ja varastotiloissa sekä osittain asunnosta muutetuissa toimistotiloissa. Pinta-alaa oli 859 m².

Piiritoimisto sijaitsi Lahden Säästöpankin vuokratiloissa Asunto Oy Lahden Aleksanterinkatu 1 kiinteistössä sen II-kerroksessa ja oli pinta-alaltaan 384 m².

Toimistojen sijainti kahdessa eri osoitteessa koettiin asiakaspalvelun kannalta hankalaksi.

Ehojoki, Aarne 1989. Juhlakirja Jaakko Pajula I. Ihminen ja yhteiskunta. Kansaneläkelaitos. Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset. Keuruu. s. 69–72.

Haavikko Paavo 1988. Kansalaisturvaa rakentamassa. Kelan viisi vuosikymmentä 1937–1987. Kansaneläkelaitos. WSOY:n graafiset laitokset. Porvoo.

Häggman Kai 1997. Suurten muutosten Suomessa. Kansaneläkelaitos 1937–1997. Kansaneläkelaitos. Gummerrus Kirjapaino Oy. Jyväskylä 1997.

Myllymäki, Salomaa ja Poikkeus 1997. Muuttumaton - muuttuva Kansaneläkelaitos. Kunnallissalan kehittämissäätiö. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala.

Salmela, Alpo 1967. Kansaneläkelaitos 1937–1967. Kansaneläkelaitos. Helsinki 1967. Kunnallispaino.

Kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

RAKENTAMISEN JA SUUNNITTELUN VALMISTELU

ETELÄ-SUOMEN ALUETOIMISTON SIIJOITUS

Kansaneläkelaitos oli ryhtynyt selvittämään paikallishallinnon tilakysymyksiä jo aiemmin 1970-luvun alkupuolella. Samanaikaisesti oli tutkittu mahdollisuuksia siirtää Etelä-Suomen aluetoimisto Lahden kaupunkiin. Aluetoimisto sijaitsi tuolloin purettaviksi määrätyissä vuokratiloissa Helsingissä, ja sopivien toimistotilojen saamista pidettiin Helsingin osalta hankalana. Lahden maantieteellinen sijainti oli alueen kokonaisuutta ajatellen keskeinen, mikä lukee Kansaneläkelaitoksen hallituksen periaatepäätöksessä 10.5.1972.

Kansaneläkelaitoksen hallitus oli ottanut periaatteessa myönteisen kannan kirjeessä 23.3.1972 esitettyyn asiaan ja oikeuttanut kiinteistö- ja rakennusosaston neuvottelemaan Lahden kaupungin kanssa tontin hankinnasta, yhteisrakentamis- ja rakennusten yhteishallintasopimusten yksityiskohdista. Kirjeen allekirjoittajina olivat Helsingissä 29.5.1972 vs. osastopäällikkö Veli Pietarila ja lakimies Erkki Hautamäki. Veikko Lehtinen esitti 8.5.1972 hallitukselle, että päätettäisiin hankkia Kansaneläkelaitokselle Lahden omat tilat yhteisrakennushankkeena, ja että hallitus esittäisi lisätulle hallitukselle Etelä-Suomen sairausvakuutuksen aluetoimiston siirron Helsingistä Lahden kaupunkiin.

Siirron yhteydessä tuli turvata alueellisen toiminnan tarkoituksenmukainen jatkuminen. Mm. Helsingin sairausvakuutuspiiri oli muodostanut aluetoimistolle työllistävän toiminta-alueen. Pelkona oli, että osa tehtävistä saattaisi siirtyä käytännössä keskushallinnolle. Tätä ei katsottu tarkoituksenmukaiseksi. Siirrolla oli vaikutuksia myös henkilökunnan asemaan, ja sitä oli ryhdyttävä selvittämään hyvissä ajoin perustettavan työryhmän avustuksella.

Kun lopulliseen keskusteluun oli noussut toimitilojen hankkiminen yhteistyössä Lahden kaupungin ja Etelä-Hämeen mielisairaanhoidopiirin kuntainliiton kanssa, päätettiin ryhtyä selvittämään periaatteellisella tasolla Etelä-Suomen sairausvakuutustoimiston siirtoa Lahteen suunniteltavan rakennuskohteen tiloihin, jonne varattaisiin alustavasti tilat myös Etelä-Suomen sairausvakuutusalueen aluetoimistoa varten.

Kansaneläkelaitoksen hallitus päättikin sittemmin hankkia omat tilat Lahdesta yhteisrakennushankkeena. Kiinteistö- ja rakennusosasto valtuutettiin neuvottelemaan sopimuksen yksityiskohdista muiden osapuolien kanssa.

Vuonna 1973 arviointiin Lahden toimitilojen tilantarpeeksi käytävä- ja aputiloineen 2015 m² ensimmäiseen kerrokseen. Lisäksi tilaohjelmassa oli varattu Etelä-Suomen sairausvakuutusalueen aluetoimistoa varten 1200 m² toiseen kerrokseen. Oheistilat huomioiden kokonaistilantarve oli sen hetken arvion mukaan 3215 m².

Tässä vaiheessa ei rakennuskustannuksista ollut tarkkoja laskelmia, mutta karkean suuruusluokkaravion perustana voitiin käyttää 330 mk/m³ hintaa eli rakentamiskustannukset olivat Kansaneläkelaitoksen osalta (12 000 m³) n. 4 milj. mk ja sen lisäksi tonttikustannukset.

Esitettiin, että lisätty hallitus oikeuttaisi hallituksen ryhtymään käytännöllisiin toimenpiteisiin toimitalon rakentamiseksi yhteishankkeena. Lisätty hallitus päätti asian 36 § 19.6.1973 (liite IV äänestyksen jälkeäen kohta 3)

Esitettiin myös, että Etelä-Suomen sairausvakuutusalueen aluetoimiston sijoituspaikaksi määrätään Lahden kaupunki ja että hallitus oikeutetaan ryhtymään käytännöllisiin toimiin siirron toteuttamiseksi. (Lisätty hallitus päätti asian 36 § 19.6.1973 liite IV äänestyksen jälkeäen kohta 1)

Kansaneläkelaitoksen hallituksen kokouspöytäkirja 10.5.1072 237 §

Kansaneläkelaitoksen hallituksen pöytäkirja 29.5.1973 ja lisätty hallitus hyväksynyt 19.6.1973

LAHDEN KAUPUNKI

Lahti oli sodan jälkeen voimakkaasti kasvava kaupunki, ja asukasmäärä lisääntyivät vauhdilla. Asukasmäärän ja toimihenkilöiden määrän kasvu aiheutti myös paineita tilojen mitoittamiseen. Paikallishallinnon puolella oli myös hallinnollisen jaoston perustamisen johdosta tullut paineita tilamuutoksiin. Lisäksi organisaation muutokset edellyttivät avarampaa mitoittamista asiakastiloihin sekä riittävästi kokoustiloja. (Veli Pietarila 9.11.1973).

Lahden kaupunginhallitus oli asettanut kokouksessaan 3.8.1970 toimikunnan tutkimaan ja suunnittelemaan avoterveydenhoitokeskuksen perustamista. Toimikunta oli ottanut yhteyttä Kansaneläkelaitokseen mahdollisten tilantarpeiden kartoittamiseksi. Tässä vaiheessa Kansaneläkelaitos oli ilmoittanut tarvitsevansa tilaa, ja että se oli kiinnostunut hankkeesta. Vuokratilat olivat liian pienet ja sijaittivat kahdessa eri paikassa. Sairausvakuutuksen tilantarve arvioitiin 1500 m²:ksi, Kansaneläkelaitoksen piiritöimiston tilantarve n. 500 m²:ksi eli kokonaistilantarve n. 2000 m² tuona ajankohtana.

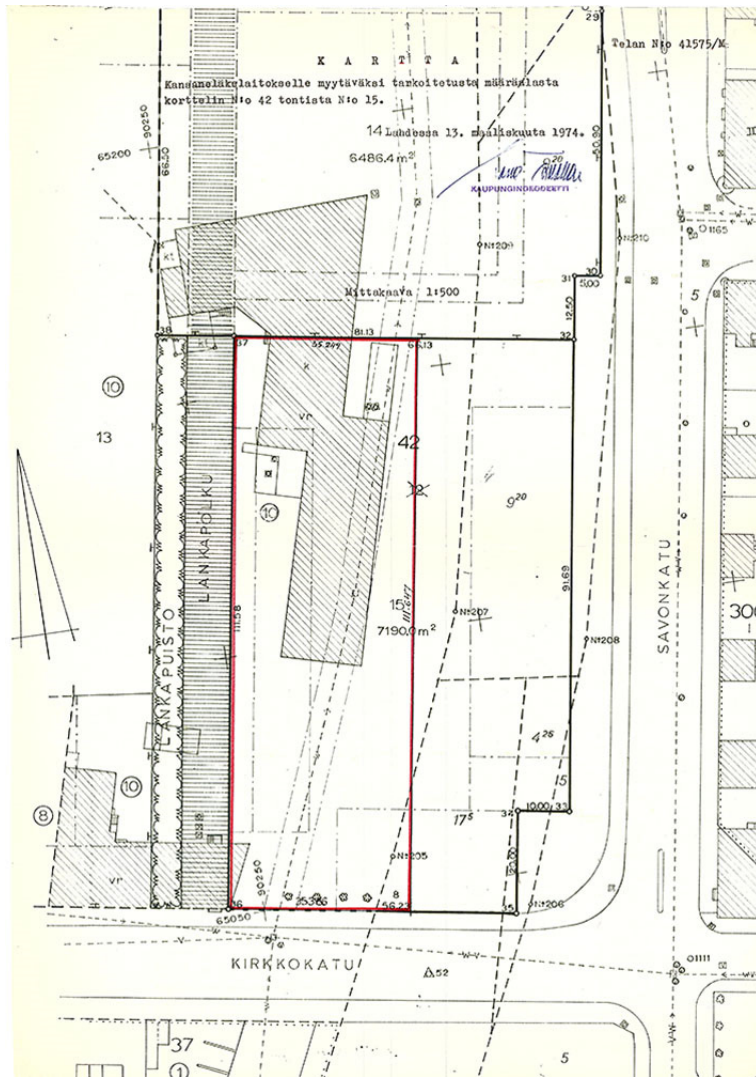
Lahden kaupunki oli pyytänyt Kansaneläkelaitoksen periaatteellista vastausta suunnitelmien eteenpäin viemiseksi. Hankkeen yhteydessä keskusteltiin myös Etelä-Suomen sairausvakuutusalueen aluetoimiston siirtämisestä Lahden kaupunkiin. Ratkaisua puolsivat seuraavat seikat: Helsingin aluetoimistolla oli tilavaikeuksia ja toiminta oli purettavaksi määrätyissä vuokratiloissa, Lahden keskeinen sijainti, Kansaneläkelaitoksen toimintojen hajasijoitusperiaate, mahdollisuus saada asianmukaiset tilat Lahteen, tontin keskeinen sijainti Lahden kaupungin keskustassa ja liikenteellisesti edullisella paikalla, tontti ja talo Kansaneläkelaitoksen omistukseen, tilojen suunnittelu tarkoitustaan vastaaviksi ja mahdollisuus vaikuttaa tilasuunnitteluun, rakentaminen olisi varmaa ja edullista yhteistyössä Lahden kaupungin ja kuntainliiton kanssa, kustannukset olisivat omakustannushintoja yhteissopimuksen puitteissa, hallinto- ja hoitokulujen jakaminen ja tontin kohtuullinen hinta. Lisäksi pidettiin hyvänä, että sosiaaliset palvelut keskitetään Lahdessa, mikä ei ollut lähitulevaisuudessa muuten toteutumassa. Rakennuskustannusten nousuvauhti n. 10 % vuodessa oli myös merkittävä tekijä toteuttaa hanke. Lisäksi Lahden kaupunki kiiretti ratkaisua.

Kaupunginhallituksen suunnittelutoimisto antoi 7.7.1971 lausunnon, joka sisälsi selvityksen huonetilaohjelman supistamismahdollisuuksista ja ehdotuksen avoterveydenhoitokeskuksen rahoituksen jakautumisesta eri vuosille. Kaupunginhallitus pohti vaihtoehtoisia rahoitusmalleja ja verotuskysymysten selvittämistä. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tehtäväksi tuli virkamiestyönä tarkistaa mietintö, koska se oli laadittu ennen kansanterveyslakiesityksen antamista eduskunnalle. Tarkistukset koskivat Lahden terveyskeskuksen tiloja.

Lahden kaupunki (allekirjoittajina kaupunginjohtaja Teemu Hiltunen ja kaupungin lakimies Veikko Virintie) oli 23.3.1972 päivätyllä kirjeellä tehnyt ehdotuksen hankkeen käytännölliseksi toteuttamiseksi. Kirjeessä esitettiin, että rakennus suunniteltaisiin kahdeksi eri tontiksi jaettavalle Lahden kaupungin omistamalle tontille, jonka toiselle osalle tulisivat Kansaneläkelaitoksen omistamat tilat ja toiselle kaupungin ja kuntainliiton tilat. Tarkoituksena oli, että Kansaneläkelaitos tulee itsenäiseksi erotettavan tontin omistajaksi. Suunniteltu ratkaisu katsottiin molempien osapuolten näkökulmasta parhaaksi mahdolliseksi myös verotuksen näkökulmasta. Lahden kaupunginhallitus pyysi Kansaneläkelaitoksen vastausta 15.4.1972 mennessä siihen, voidaanko suunnitelmia ryhtyä kehittämään esitettyä pohjalta ja jatkaa myönteisen vastauksen jälkeen neuvottelemaan yhteistyösopimuksesta ja arkkitehtikilpailun järjestämisestä. Kirjeessä esitettiin, että arkkitehtikilpailuehdot tuli voida selvittää toukokuun 1972 loppuun mennessä ja että kilpailuehdotuksissa tuli ottaa huomioon myös mahdollisuus rakentaa toimitalokompleksi vaiheittain. Samalla pyydettiin vastausta, salliko Kansaneläkelaitoksen tilantarveohjelma rakentamisen useammassa vaiheessa.

Ote kaupunginvaltuuston pöytäkirjasto 19.6.1972 n:o 430 Terveyskeskussuunnitelman toteuttamisessa noudatettavat periaatteet.

TONTTI



Lahden kaupunki oli osoittanut hankkeen toteuttamista varten tontin N:ro 15 Keski-Lahden kaupunginosan korttelista 42. Tontti rajautuu Kirkkokadun ja Savonkadun (nykyisin Kauppakatu) kulmaukseen, erittäin keskeiselle paikalle Lahdessa. Asemakaavan ja tonttijaon muutoksella muodostettiin Kansaneläkelaitoksen rakennusta varten oma tontti. Asemakaavan ja tonttijaon muutos oli mahdollista panna vireille siinä vaiheessa, kun rakennuskokonaisuuden periaatesuunnitelma oli hyväksytty.

Lahden kaupungin hallinto oli ilmoittanut, että tontti tullaan luovuttamaan Kansaneläkelaitokselle 250 mk:n hintaan rakennusoikeuden kerrosalaneliometriä kohden. Hintaan sisältyivät korvaukset kunnallistekniikasta. Tontin hinnaksi tuli sen hetkisen kokonaiskerrosalan mukaan 3215 m² n. 803 750 mk. Kiinteistö- ja rakennusosasto piti tonttikustannusta kohtuullisena.

Kansaneläkelaitoksen Olavi Suihko ja Veli Pietarila tekivät esityksen hallitukselle 29.5.1973, että hallitus päättäisi esittää lisätulle hallitukselle määrälän ostamista Keski-Lahden kaupunginosan korttelin n:o 42 nykyisestä tontista n:o 15, josta myöhemmin tehtävällä asemakaavan ja tonttijaon muutoksella muodostettaisiin erillinen tontti (nyk. tontti n:o 19). Tontin suuruus määräytyisi Kansaneläkelaitoksen tarvitseman rakennusoikeuden mukaisesti 250 mk / kem² sisältäen korvaukset kunnallisteknisistä töistä. Lisätty hallitus päätti asi-an 36 § 19.6.1973 äänestyksen jälkeen, liite IV kohta 2.

Liiteasiakirjan kohdassa 4. todetaan, että kokonaissuunnittelussa tulisi ottaa huomioon yhteisrakentaminen siten, että "molemmat rakennukset liittyvät tonttien rajalla toisiinsa. Erillisillä rasite- tai muilla sopimuksilla tai asemakaavaan otettavilla määräyksillä sovitetaan ja määrätään tarpeen mukaan tonttien keskeisistä autopaikkojen sijoittamisesta, kauttakulkuliikenteestä, lämpö-, vesi-, viemäri- ja sähköjohtojen sijoittamisesta ja käyttöoikeuksista sekä muista vastaavanlaisista oikeuksista ja velvollisuuksista".

Piirustus Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

Asiakirjan kohdan 5. mukaan rakennuskompleksin suunnittelu- ja rakentamiskustannuksista vastaisivat osapuolet kumpikin oman rakennuksensa osalta kuitenkin siten, että mikäli jollekin rakennuskompleksin osista rakennetaan molempia tontteja tai niillä olevia rakennuksia palvelevia tiloja tai laitteita, näiden kustannusten jaosta sovitaan erikseen". Kiinteistöjen hoito oli tarkoitus järjestää keskitetysti.

Lahden kaupunginhallitus teki periaatepäätöksen kokouksessaan 16.4.1973 / 1974 § siitä, että kaupunginhallitus tekee ehdotuksen kaupunginvaltuustolle tontin luovuttamiseksi Kansaneläkelaitokselle ja myymällä sen 250 mk kerrosneliömetrihinnalla sisältäen kunnallisteknisten töiden kustannukset.

Teknillisen viraston kaupunkimittausosasto oli lähettänyt asiaa koskevan kirjeen kaupunginhallitukselle 14.4.1973. Kaupunginhallituksen periaatepäätökset allekirjoittivat Teemu Hiltunen, Yrjö Koskinen ja Seppo Kanerva kaupunginhallituksen puolesta, ja pöytäkirjan tarkastivat ja hyväksyivät 20.4.1973 Ulla Puolanne ja Yrjö Koskinen.

Kirje Kansaneläkelaitokselle 17.4.1973 koskien tontin hinnan määrittelyä

Kartta kansaneläkelaitokselle myytäväksi tarkoitettu määräalasta korttelin n:o tontista N:o 15, Lahdessa 13.3.1974. Telan n:o 41575/M

SOPIMUS

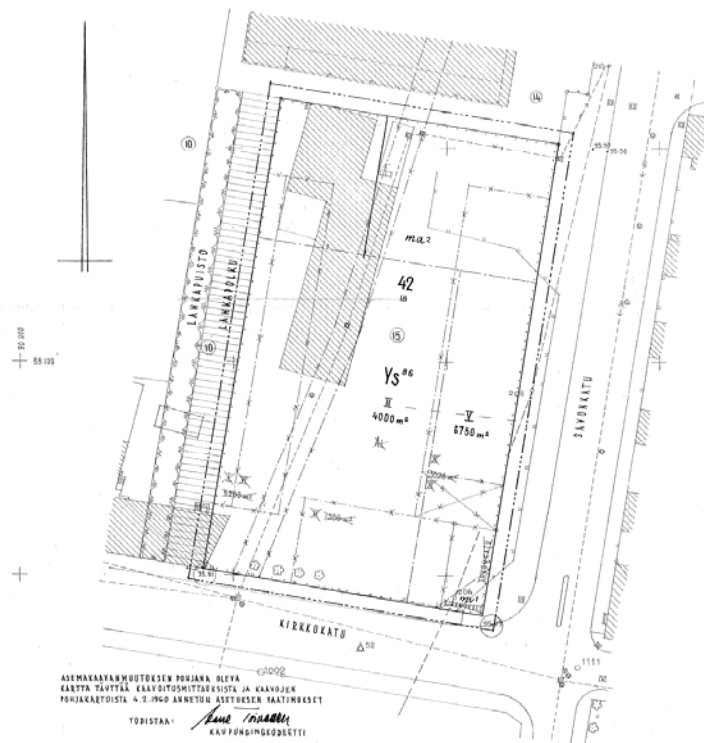
Kansaneläkelaitoksen kiinteistö- ja rakennusosasto laati ehdotuksen yhteistoimintasopimukseksi, jonka Lahden kaupunginvaltuusto ja Etelä-Hämeen mielisairaanhuoltopiirin kuntainliitto olivat hyväksyneet omalta osaltaan. Kiinteistöyhtiön muodostamisen jälkeen voitiin yhtiön ja Kansaneläkelaitoksen kesken laatia yksityiskohtainen kiinteistöjen yhteistä hoitoa järjestävä sopimus.

Alustava tilavaraus Kansaneläkelaitoksen Etelä-Suomen aluetoimistolle:

- Lahden kaupungin terveysasema, pankki ja apteekki 4554 m²
- Kansaneläkelaitoksen toimistot 3215 m²
- Etelä-Hämeen mielenterveystoimisto 967 m².

Hanketta varten perustettiin kiinteistöyhtiö, jonka muodostivat toisaalta Lahden kaupunki, Etelä-Hämeen mielisairaanhuoltopiirin kuntainliitto sekä Lahden kaupungin omistama Kiinteistö Oy Kiveriön vuokratalot sekä toisaalta Kansaneläkelaitos.

LAHDEN KAUPUNGIN KESKI-LAHDEN KAUPUNGINOSAN KORTTELIN N:o 42 TONTIN N:o 15 JA KATUALUEEN OSAN ASEMAKAAVANMUUTOS 1:500



ASEMAKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄKSET:

1. 3m SEN KAAYA-ALUEEN ULKOPUOLELLA OLEVA VIIVA, JOTA VAKUUSTAMINEN KOSKEE.
2. KAI KAAYAMÄÄRÄKÄYTTÖJEN ALAISTEN ALUEEN OSIEN VÄLILINEN RAJA.
3. KORTTELIN, KORTTELINOSAN JA ALUEEN RAJA.
4. 42 KORTTELIN NUMERO.
5. 15 TONTIN NUMERO.
6. SÄVÖNKATU KADUN JA POISTON NIMI.
7. TONTIN RAJOITTOVALLE KADOLLE MÄÄRÄTTY VAKUUSTETTU KORKEUSSUHDE MESTREISSÄ.
8. KAKENHÄLKE, JOTA EI SAA ENSIMMÄISEN KERROKSEN OSALTA KÄYTTÄÄ MITEN, EITÄ VAPAA KÄYTTÖÖN LISIIV.
9. KÄYTTÖALUEEN NUMERO, JOKA OSOITTAA RAKENNUKSEN TAI SEN OSAN SUURIMMAN SALLITUN KERROSLUVON.
10. KAKENHUSALA.
11. 6750 m² RAKENNUKSEN TAI SEN OSAN SUURIN SALLITTU KERROSAJA.
12. MAANALAINEN TILA, JOLElle SAADAN RAKENTAA AUTO- JA VARASTOTILOJA.
13. X NIETI MERKINNÄN MÄLLÄ OSOITTAA MERKINNÄN POISTAMISTA.
14. YS¹⁶ SAIRAALOIDEN JA MUIHEN SOSIAALISTA TOIMINTAA PALVELEVIEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE, JOLElle SAADAN RAKENTAA MUOS TOIMISTO- JA LIIKETILOJA. ASUSTUKSILUUSTOJA SAA RAKENTAA KIINTEISTÖJEN HOIION KÄNNÄLTA "PARPELLE" JOLElle HENKILÖKUNNALLE.
15. KAKENHUKSEN ENSIMMÄISEN KERROKSEN JÄTETTÄVÄ KÄLGAUKKO.
16. LIIKAKAKENHUKSEN KORTTELIALUE.
17. VIEMÄRIÄ VARTEN VARATTU ALUE.

TONTTIA VARTEN ON VARATTAVA VÄHINTÄÄN 126 AUTOPAIKKAA.

KARTTA KORJATTU KH= 7.2.1972 TEKENÄN PÄÄTÖKSEN MUKAISEKSI.

LAHDEN KAUPUNKI TAMMIKUU 1972

Paul G. Roth

38363/A

Tontti N:o 15 on muodostettu Lahden kylän Juustilan tilasta RN:o 5, Loviisa-Vesijärven rautatiealue nimisistä pakkolunastusalueista RN:ot 90:20 ja 17:7, Järvenpään kylän Loviisa-Vesijärven rautatiealue nimisestä pakkolunastusalueesta RN:o 4:26 ja korttelin N:o 42 tontista N:o 10.

Lahden kaupunki oli saanut lainhuudon tonttiin ja taloon N:o 10 korttelissa N:o 42 15.12.1965 § 4. Kiinteistörajat todettiin tontinmittauksessa epäselviksi, koska osa niistä oli hävinnyt.

Lahdessa 17.2.1975. Kiinteistöinsinööri Terho Pesola,
Lahden kaupunki

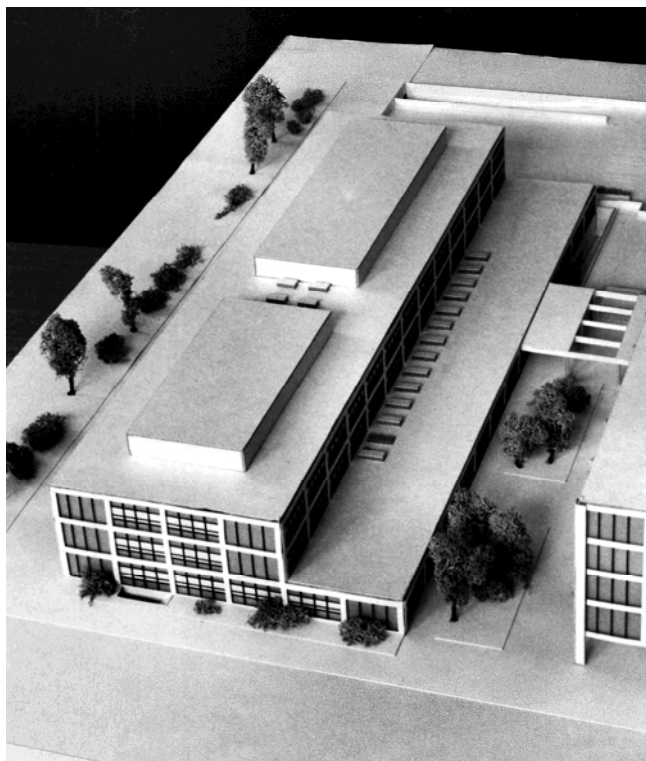
Asemakaavamuutos. Lahden kaupungin Keski-Lahden kaupunginosan korttelin N:o 42 tontin N:o 15 ja katualueen osan asemakaavamuutos 1:500

Kartta on korjattu Lahden kaupunginhallituksen 7.2.1972 tekemän päätöksen mukaiseksi. Lahdessa 13.1.1972 Paul G. Roth

Piirustus Kansaneläkelaitoksen arkisto

Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

ARKKITEHTUURIKUTSUKILPAILU



Kaupunginhallitus oli kokouksessaan 29.5.1972 asettanut työryhmän valmistelemaan kiireellisestä yhteistyöstä Kansaneläkelaitoksen ja Etelä-Hämeen mielisairaanhoidopiirin kuntainliiton nimeämien edustajien kanssa arkkitehtikutsukilpailun järjestämistä sekä kiinteistöosakeyhtiön perustamista sekä määrännyt työryhmän puheenjohtajaksi kaupunginlakimies Veikko Virintien ja jäseniksi toimistopäällikkö Henrik Lemettisen ja toimistoarkkitehti Jorma Salmenkiven sekä sihteeriksi kansliasihteeriksi Aulis Piilososen.

Lahden kaupunginhallitus oli 1.9.1972 tilannut laaditun huoneohjelman pohjalta kolmelta arkkitehtitoimistolta terveysaseman toimintakaavioselvitykset ja pyytänyt tarjouksen suunnittelupalkkion suuruudesta. Ilmoitus kutsukilpailusta oli julkaistu Arkkitehti-uutiset -lehdessä 7.7.1972. Kutsukilpailuun ilmoittautuneista 15 toimistosta valittiin jatkoon neljä toimistoa.

Kilpailuun osallistuivat Arkkitehtitoimisto Helge Railo Tapiolasta, Arkkitehtitoimisto Veijo Martikainen Helsingistä ja Arkkitehtitoimisto Vuorelma & Knit Lahdesta sekä Reino Huhtiniemi - Kimmo Söderholm, Helsingistä. Työryhmä oli lähettänyt kirjeen Suomen Arkkitehtiliitolle, jotta arkkitehtikutsukilpailu olisi mahdollista järjestää SAFAn välityksellä. Toinen vaihtoehto oli, että pyydetäisiin alustavat luonnokset mainituilta neljältä toimistolta. Jostain syystä asiakirjoista ei ilmene, miksi toimintakaavioehdotukset pyydettiin lopullisesti vain kolmelta toimistolta.

Lahden terveystalon arkkitehtuurikutsukilpailu oli periaatteeltaan toimintakaaviotarkasteluun perustuva selvitys kahden eri toiminnallisen rakennuksen yhdistelmästä. Toimintakaaviosuunnitelmassa tuli esittää rakennuksen asemakaavallinen sijoitus tonteille sekä rakennuksen tilajäsentely kokonaissuunnitelmineen ja ratkaisun selityksineen. Suunnitelma-asiakirjojen lisäksi arkkitehtitoimistojen tuli esittää myös suunnittelun kustannusarvio. Suunnitelmat tuli jättää arvioitavaksi 31.10.1972.

Lahden kaupunginhallituksen päätös 19.6.1972

Kelan hallitus pöytäkirja 29.5.1973, lisätty hallitus hyväksynyt 19.6.1973

Valokuva toteutettavan rakennuksen pienoismallista. Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

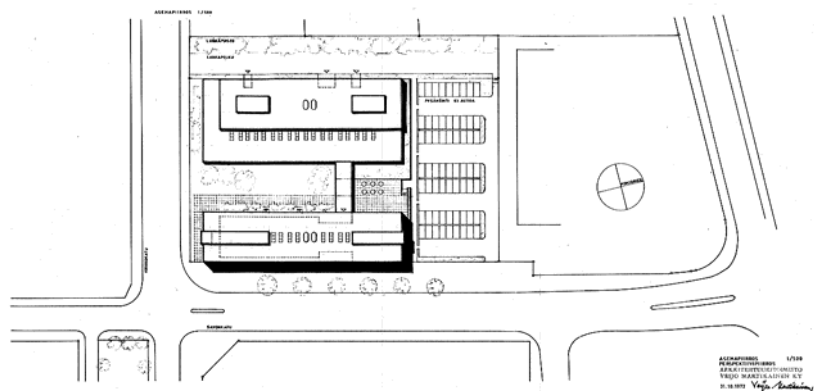
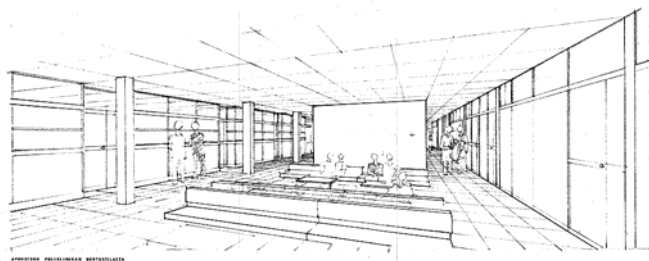
VEIJO MARTIKAINEN

Päijät-Häme, Lahden terveystakeskus

Asemapiirros (alkuperäinen 1:500)

Kutsukilpailuehdotus, planssi 1

L A H D E N T E R V E Y S K E S K U S



VEIJO MARTIKAINEN 7.1.1925 – 30.10.2018

Suomalainen, Juukassa syntynyt arkkitehti ja professori, joka valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1953. Hänellä oli arkkitehtitoimisto Erkki Helamaan kanssa vuosina 1955–1967. Martikaisella oli oma arkkitehtitoimisto Arkkitehdit Martikainen Oy vuodesta 1955.

Veijo Martikainen tunnetaan erityisesti sairaalasuunnittelijana mm. Tampereen keskussairaala 1961, HYKS:n sädehoitoklinikka 1962, Keski-Pohjanmaan keskussairaala 1969 ja 2. vaihe 1990, Seinäjoen keskussairaala 1977 ja 2. vaihe 1983, mutta myös kirkkojen, siunauskappaleiden (Juuan siunauskappeli 1955), seurakuntatalojen, koulujen ja kunnantalojen suunnittelijana. Professorin arvonimi hänelle myönnettiin vuonna 1983. Veijo Martikainen jatkoi 1990-luvun alkupuolelta lähtien arkkitehtitoimintaansa yhdessä poikansa Ari-Jukka Martikaisen kanssa.

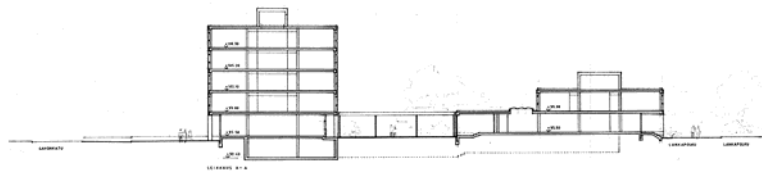
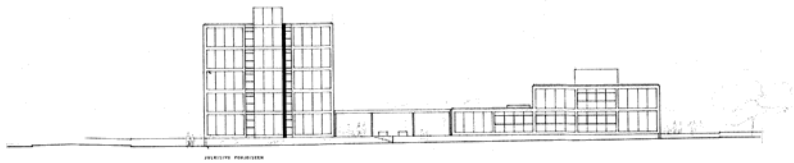
Veijo Martikainen kuoli 93 vuoden ikäisenä Espoossa vuoden 2018 lokakuun 30. päivä.

Tärkeintä on toimivuus. Opinjanoinen poika Juuasta nosti itsensä arkkitehdiksi. Karjalainen 25.2.2018.

Kuka kukin on 2000, s. 563–564. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki, Otavan Kirjapaino Oy. Keuruu

Veijo Martikaisen kuolinilmoitus. HS 9.12.2018

LAHDEN TERVEYSKESKUS



ARHITEHTITOIMISTO VIRPI TERVONEN
KIRKKOKATU 8 · 15110 LAHTI
Puh. 043 322 1000
www.virpi-tervonen.fi

Päijät-Häme, Lahden terveystalokeskus

Julkisivu pohjoiseen ja leikkaus A-A (alkuperäinen 1:200)

Kutsukilpailuehdotus, planssi 8

Kansaneläkelaitoksen arkisto, Lahden toimitalon asiakirjoja

Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

TOIMINTAKAAVION SELVITYKSESTÄ

Toimintakaavion selvityksessä Martikainen katsoi pitkänomaisten tonttien tarjoavan sekä toiminnallisesti että teknillisesti tarkoituksenmukaiset lähtökohdat. Asemakaavan asettamista lähtökohdista rakennukset on sijoitettu tonteille siten, että Lahden kaupungin ja Etelä-Hämeen mielisairaanhoidopiirin kuntainliiton tilat sijoittuvat Savonkadun varrelle 5-kerroksiseen rakennusosaan ja Kansaneläkelaitoksen toimistot Lankapolun varrelle osittain 1- ja 2-kerroksiseen rakennusosaan. Kaksi rakennusmassaa yhdistyvät katoksella 1. kerroksen toiminnallisten pääsisäänkäyntien kohdalla ja kellaritasolla maanalaisella käytävällä.

Martikaisen ehdotuksessa Kansaneläkelaitoksen toimitilat sijoittuvat omaan, kaksikerroksiseen siipeen, joka liittyy yhdyskäytävällä viisikerroksiseen Lahden kaupungin ja Etelä-Hämeen mielisairaanhoidopiirin tilat käsittävään rakennukseen.

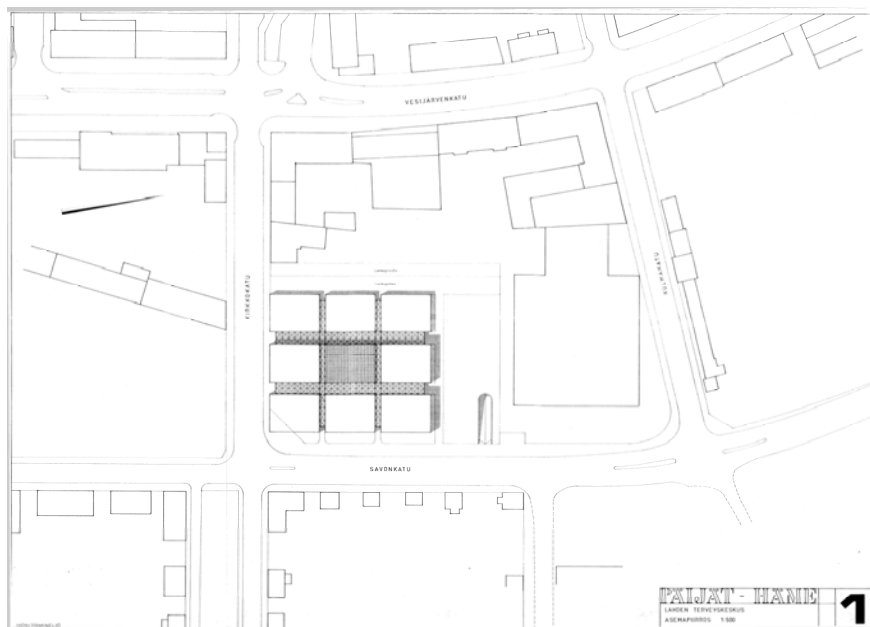
Perusteluista käy ilmi, että rakennuksen pilarirunko on mitoitettu 6M x 6M pilarijaolle Kansaneläkelaitoksen rakennuksessa, mutta Terveysaseman rakennusrunko on jaettu siten, että poikittainen keskijänne on suurempi kuin reuna-jänneet. Moduulimitoitus on edullinen mm. avokonttorimuutoksille. Ehdotuksessa on esitetty, että paikalla valetun pilarilaattajärjestelmän ohella on mahdollista käyttää myös läpivietyä teräsbetonelementtijärjestelmää. Porrashuoneiden ja hissien rakenteet ovat paikalla valettuja.

Konstruktioivinen runko näkyy myös julkisivuissa sileinä vaaleina betonelementteinä. Runkoverkoston rajaamat elementtien umpiosat voidaan päällystää keraamisilla laatoilla tai verhota julkisivulasilla. Putkistot, kanavat, kaapelihyllyt esitettiin jätettäväksi näkyviin, ja verhouksia ehdotettiin käytettäväksi vain eristys-, vaimennus- tai hygieenisyyssyistä.

HELGE RAILO

Päijät-Häme, Lahden terveystakeskus
Asemapiirros 1:4000 (alkuperäinen 1:500)
Kutsukilpailuehdotus, planssi 1

Kansaneläkelaitoksen arkisto, Lahden toimitalon asiakirjoja
Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

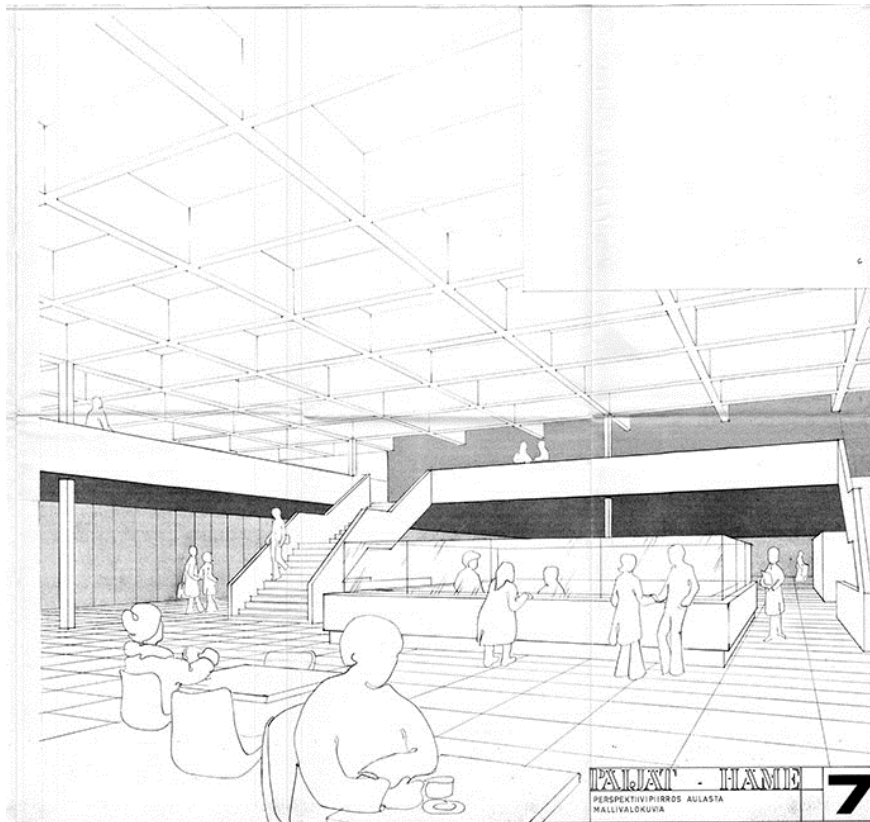


HELGE RAILO 29.3.1916 – 16.2.2001

Suomalainen, Turussa syntynyt ja Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1942 valmistunut arkkitehti, joka tunnetaan monista sairaalasuunnitelmista, mm. Päijät-Hämeen keskussairaala, Auroran sairaala, Rauman sairaala, Lasten-klinikka sekä monipuolisena julkisten rakennuksien suunnittelijana, joihin lu-keutuu terveystakeskuksia, kouluja, hallintorakennuksia, hotelleja ja pankkeja. Huomattavin suunnittelutöistä oli Keski-Suomen keskussairaala (1954) Jy-väskylässä yhteistyössä arkkitehti Jonas Cedercreutzin kanssa.

Kilpailuehdotuksen rakenteellinen ratkaisu perustuu 3 M moduuliin ja 9x12 M kantavaan pilariverkkoon. Laatat ovat joko esivalmisteisia ontelolaatta-ementtejä tai paikalla valettuja ontelolaattoja.

Kuka kukin on 1982, s. 789 Helsinki, Otava 1982



TOIMINTAKAAVION SELITYKSESTÄ

Arkkitehtonisen sommittelun lisäksi ratkaisun rakenteellinen runko perustuu 3 M moduuliin ja 9x12 M kantavaan pilariverkkoon. Vaakasuuntaiset rakenteet ovat joko esivalmisteisia ontelolaattaelementtejä tai paikalla valettua ontelolaattaa.

Tontin syöttöliikenne on kahdelta eri suunnalta (tori - paikoitusalue) kahden sisäisen kadun kautta keskusaulaan. Eri toiminnalliset ryhmät sijoittuvat tämän keskusaulan ympärille yhdenvertaisesti.

Sisäiset kadut palvelevat eri toimintojen odotustiloina ja välittävät sisäistä ruuhkaliikennettä.

Julkisivuiksi Railo ehdotti valkorouhepintaista pystyelementtilankkua, mikä mahdollistaa eri kokoisten huonetilojen joustavan sijoittamisen ja väliseinien variaatiot.

Laajentumavara on esitetty Savonkadun varrelle.

Päijät-Häme, Lahden terveystakeskus

Perspektiivipiirustus, planssi 7

Kutsukilpailuehdotus

Kansaneläkelaitoksen arkisto, Lahden toimitalon asiakirjoja

Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

TOIMINTAKAAVION SELITYKSESTÄ

Arkkitehtitoimiston suunnitelmassa oli panostettu eri toimintoille tulevaisuuden tarpeet huomioivaan, joustavaan perusrakenteeseen, jolloin arkkitehtoninen sommitelma ei ollut suunnittelussa prioriteetti numero 1. Suunnitelmassa oli pyritty ottamaan huomioon myös lisääntyvät tulevaisuuden laajennusmahdollisuus, joka oli osoitettu Savonkadun varrelle.

Tontin jakaminen kahdeksi ei suunnittelijan perusteluissa ollut este yhteistoimintoille. Perusteluissa korostuivat yhteydet osastojen välillä, ja osastojen muunneltavuus, yhteydet ulkoa osastoihin ja rakennuksen materiaalihoito.

Pohjaratkaisu perustui kellarikerroksen ja kolmeen maanpäällisen kerroksen muodostamaan kokonaisuuteen. Rakennuksen pilarirungon moduuli oli 7.2 x 7.2 m pohjaneliö, jonka toteuttaminen oli mahdollista joko paikalla valaen tai valmiina elementteinä.



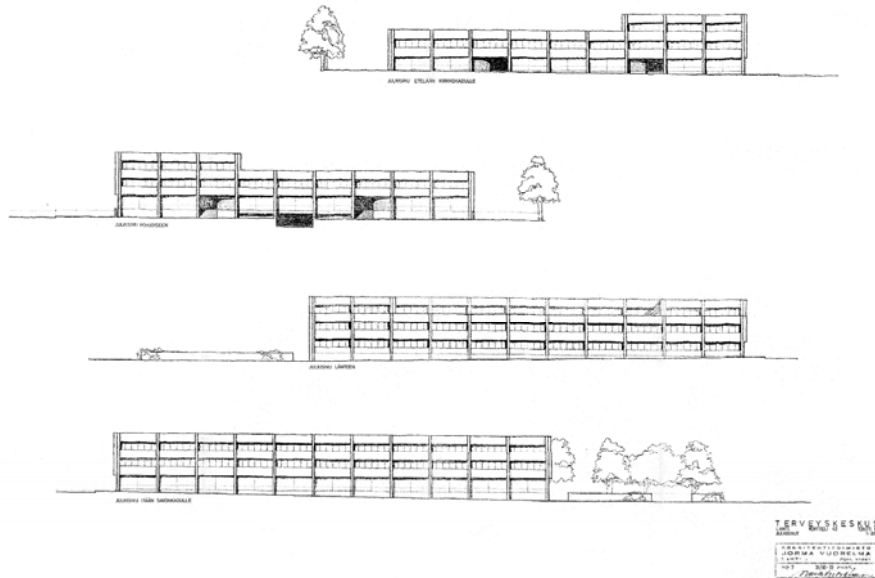
Päijät-Häme, Lahden terveystakeskus
Asemapiirros n. 1:5000 (alkuperäinen 1:500)
Kutsukilpailuehdotus, planssi

Kansaneläkelaitoksen arkisto, Lahden toimitalon asiakirjoja
Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

JORMA VUORELMA 19.6.1928 – 15.5.1979

Lahtelainen arkkitehti, joka Riitta Niskasen mukaan aloitti suunnittelijauransa 1950-luvun lopulla perustaen Arkkitehtitoimisto Jorma Vuorelma & Knit, jolloin Lahden kaupunki oli voimakkaasti kehittyvä ja kasvava kaupunki, mutta yksityisarkkitehteja ei ollut kuin muutamia, virkamiesarkkitehteja sen sijaan useampikin. Lahdessa vallitsi sodan jälkeen asuntopula, jonka johdosta arkkitehti Vuorelman ensimmäiset suunnittelukohteet olivat 1960-luvulla pääosin asuinrakennuksia, elementtirakentamisen kulta-aikaa, mm. Kasakkamäentie 12 ja 14 vuodelta 1965.

1970-luvulle tultaessa toimiston suunnittelutyöt laajenivat käsittämään kouluja, vanhustentaloja ja teollisuusrakennuksia. Arkkitehti Vuorelman varhaisen kuoleman jälkeen Jorma Vuorelman arkkitehtitoimistoa johti hänen lankonsa Reijo Salo, joka oli tullut toimiston palvelukseen 1970- ja 80-lukujen taitteessa. Arkkitehti Salon jälkeen toimistoa jatkoi Jorma Vuorelman poika. Toimisto on ollut mm. Oilon Oy:n luottosuunnittelutoimisto. Arkkitehtitoimisto Vuorelman käsialaa on myös Jalkarannan seurakuntakoti vuodelta 1980.



Riitta Niskanen, Tekniikan Waiheita 2/2012, ss. 5-8.

Selvitys Lahden sodanjälkeisestä perinnöstä. Lahden historiallisen museon julkaisuja 3, toim. Tuija Vertainen ja Riitta Niskanen, Lönnberg Painot Oy, Helsinki 2012

Julkisivupiirustuksia (alkuperäinen 1:200), ei mittakaavassa

Kilpailuehdotus, planssi

Kansaneläkelaitoksen arkisto, Lahden toimitalon asiakirjoja

Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

SUUNNITTELIJAVALINNAT

Kelan lisätty hallitus oli oikeuttanut 19.6.1973 Kelan hallituksen ostamaan Lahden kaupungilta tontin Kansaneläkelaitoksen toimitaloa varten.

Arkkitehtikutsukilpailu ratkesi Arkkitehtitoimisto Veijo Martikainen Ky:n eduksi. Toimintakaavioiden ja asiantuntijalausuntojen perusteella rakennustoimikunta esitti yksimielisesti Lahden terveysaseman rakennussuunnittelijaksi Arkkitehtitoimisto Veijo Martikainen Ky:tä. Hänen toimistollaan oli kokemusta niin sairaalasuunnittelusta kuin erilaisista toimitiloista.

Arvosteluperusteissa piti ottaa kantaa siihen, mikä tärkeysjärjestys vallitsi eri vaatimusten välillä - sisäinen toimivuus, huonetilaohjelma ja asemakaava. Mikäli huonetilaohjelma ja sisäinen toimivuus asetettiin ensisijaiseksi, olisi lopputulos ollut toisenlainen tärkeysjärjestyksen muuttuessa toiseksi.

Arkkitehti Railon ehdotusta pidettiin terveysviraston näkökulmasta toimivuudeltaan parhaana, mutta voimassa olevaa asemakaavaa se ei ottanut huomioon. Ehdotuksessa oli Kansaneläkelaitoksen tilat alimitoitettu.

Arkkitehti Martikaisen ehdotuksessa lähtökohdat olivat selväpiirteiset, mutta terveyskeskuksen kannalta epäedulliset. Arvioinnissa katsottiin, että Kansaneläkelaitoksen merkitys oli korostunut ja terveysasema oli ehdettu ahtaalle tontille monikerroksiseksi ja toimistotiloiksi soveltuvin ratkaisuin.

Arkkitehti Vuorelma oli sen sijaan ylimitoittanut terveyskeskuksen tilatarpeen. Terveyskeskuksen sisäisen toimivuuden näkökulmasta ehdotusta ei pidetty onnistuneena.

Tässä vaiheessa Railon ehdotusta pidettiin parhaana, erityisesti Kansaneläkelaitoksen osalta mitoitusta oli korjattava.

Käyttökelpoisuus järjestyksessä arkkitehti Martikaisen ehdotuksen perusratkaisua pidettiin hyvänä ja tutkittuna. Työhuoneiden pinta-alat sopivia ja ikkunallisia, odotustilat riittäviä ja sijainti hyvä, informaatiopisteet olivat oikein sijoitettuja, tilojen muuttaminen jatkossa olisi joustavaa. Puutteina pidettiin arkistotilojen paloturvallisuutta ja kokoa sekä ryhmätyötilojen pienuutta.

Samaisessa arvioinnissa Arkkitehti Vuorelman ehdotusta pidettiin monien osa-alueiden osalta hyvänä. Ehdotus oli kuitenkin toteuttamiskelvoton, koska mielenterveystoimistolle varatut tilat ylittävät huonetilaohjelmassa mainitun.

Arkkitehti Railon ehdotusta pidettiin mielenkiintoisena, mutta yksityiskohdiltaan mm. mielenterveystoimistojen osalta tilat soveltuivat käyttöön huonosti. Työhuoneiden pienuus oli myös haitta.

SUUNNITTELUSOPIMUKSET

Suunnittelusopimuksen kohdassa 11 määriteltiin suunnittelupalkkion alaraja. Palkkio määräytyi Suomen Arkkitehtiiliiton hyväksymien palkkioperusteiden ja virastorakennukset alarajan mukaan. Palkkion kokonaissumma määrittyi vasta sen jälkeen, kun luonnospiirustukset valmistuivat. Koska arkkitehdin palkkioperusteista oli päätetty jo etukäteen, piti rakennustoimikunta hyvänä, että rakennushankkeen kokonaiskustannukset lasketaan vasta luonnospiirustusten jälkeen. Näin ollen arkkitehdin palkkio riippui siitä, mitkä kokonaiskustannukset olivat.

Lahdessa järjestettyä kutsukilpailua toimintakaavioineen rakennustoimikunta piti hyvänä menettelynä - toisin kuin Turun projektissa. Kutsukilpailu antoi mahdollisuuden rakennushankkeen suuruuden määrittelyyn ja kustannusarvion laatimiseen jo suunnittelun alkuvaiheessa.

Toimeksiantoon sisältyi sisustussuunnittelu vakiovalmisteisilla irtuhuonekaluilla ja tekstiileillä. Sisustus-suunnittelijan palkkio muodostui SIO:n taksojen mukaan.

Kokouksessa 17.8.1973 hyväksyttiin Lahden terveystalon suunnittelijan Arkkitehtitoimisto Martikaisen ehdotukseen perustuen myös muut erikoissuunnittelijat.

Rakennesuunnittelijaksi rakennustoimikunta esitti Insinööritoimisto Reijo Puolanne 6 Knit Ky:tä Lahdesta. Toimistolla oli kokemusta sairaalasuunnittelusta, virastotaloista ja kouluista.

LVI-suunnittelutehtävä esitettiin annettavaksi Insinööritoimisto Olof Granlund - Antti Oksaselle. Myös tällä suunnittelutoimistolla oli kokemusta sairaaloista, virasto- ja toimistorakennuksista.

Sähkösuunnittelu esitettiin annettavaksi Insinööritoimisto Risto Mäenpäälle, joka oli maan tunnetuimpia.

Pääsuunnittelija Veijo Martikainen oli pitänyt myös akustisen asiantuntijan käyttöä kohteen suunnittelussa välttämättömänä.

Lahden terveystalon rakennustoimikunta hyväksyi Kansaneläkelaitoksen Lahden toimitalon ja Lahden terveystalon akustiseksi suunnittelijaksi ja työn valvojaksi arkkitehti Alpo Halmeen. Toimeksiantoon sisältyivät Kansaneläkelaitoksen Lahden toimitalon osalta pääosin maisematoimiston ja erillishuoneiden äänieristettyjen ja vaimentavien rakenteiden suunnittelu, teknisten laitteiden meluntorjunta, työselostusten laadinta ja työmaavalvonta mittauksineen.

Suunnittelusopimukset sisälsivät ehdon, että Kansaneläkelaitoksen tilojen osalta suunnittelu- ja rakennuskustannukset oli todettavissa erillisinä.

ARKKITEHTISUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDISTA

Lahden terveysasemaa varten oli varattu alue Kirkkokadun ja Savonkadun kulmasta. Terveysasema ja Kansaneläkelaitos oli sijoitettu erillisiin rakennusmassoihin, koska ohjelman mukainen tonttijako oli mahdollista Lahden kaupungin ja Kansaneläkelaitoksen välillä.

Kansaneläkelaitoksen tilat oli suunniteltu Lankapolun varrelle, alueen länsireunalle. Rakennusmassa suunniteltiin osittain 1- ja osittain 3 kerroksiseksi. Terveysaseman 5-kerroksinen rakennusmassa yhdistettiin Kelan Lahden toimitaloon molempien rakennusten sisääntulohalleja yhdistävällä katoksella.

Kansaneläkelaitoksen sisääntulohalli ja pääsisäänkäynti sijaitsevat kahden rakennuksen väliin jäävällä, jalankululle varatulla piha-alueella. Henkilökunnan ja aluetoimiston erilliset sisäänkäynnit ovat Lankapolun (nykyisin Kankurinpolku) puolelta.

Ajoneuvoliikenne kellarikerrokseen sijoitettuun autohalliin kulkee tontin pohjoisosan paikoitusalueen kautta. Tästä oli jo aiemmin tehty rasitesopimus.

Kellarikerrokseen eli 0-kerrokseen on sijoitettu varastotiloja, teknillisiä tiloja, väestönsuoja ja 48 auto-paikkaa.

1. kerros on varattu sairausvakuutustoimiston ja kansaneläketuimiston tiloille - osittain erillisiksi toimistotiloiksi jaettuna ja osittain maisematoimistoksi.

2. kerrokseen sijoitettiin aluetoimistontilat ja 3. kerrokseen yleiset tilat - ruokasali, keittiö, kabinetti, luentosali, sauna ja varatilaa. Kaksi ylintä kerrosta on suunniteltu kahden, rakennusrungon suuntaisena käytävän ratkaisuna. Kolmannen kerroksen tiloista osa vuokrattiin Lahden kaupungille.

Ilmastointikonehuoneet on sijoitettu kattokerrokseen.

Rakennuksen muoto ja kahden käytävän ratkaisu mahdollistivat tilojen ryhmittelyn ja toimintojen sijoittamisen lähekkäin, jolloin opastaminen oli helppoa ja sisäiset liikenne yhteydet lyhyitä ja selkeitä.

Huoneiden mitoitus perustui annettuihin pinta-alasuosituksiin.

Rakennuksen suunnittelussa pyrittiin yhteismitallisuuteen, jonka rakenteellinen moduuli on 5,4 x 6,0 metriä ja yleinen kerroskorkeus 3,3 m.

RAKENNESUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDISTA

Lahden kaupungin geodeettiosaston mukaan rakennus oli mahdollista perustaa teräsbetonipaalujen vaaraan. Paalujen pituus n. 10–14 metriä. Autopaikoitustaso jouduttaisiin paaluttamaan.

Ulkoseinät: väestönsuojan seinät ja porrashuoneiden ovat seinät teräsbetonia, pilarit paikalla valettuja teräsbetonipilareita, holvi massiivinen teräsbetonilaatta ns. pilarilaattajärjestelmänä. Kellarin lattia rakennettaisiin maanvaraisena.

Normaalikerroksissa porrashuoneiden ja ilmastointikanavien seinät ovat paikalla valettuja teräsbetonirakenteita, pilarit paikalla valettuja TB -pilareita. Välipohjat ns. pilarilaattatyypiksiä massiivilaattoja n. 30 cm paksuja, joiden suuremmissa kuin 6x6 m² kentissä käytettäisiin kevennysputkia. Ulkoseinälinjoissa teräsbetonipalkit ja julkisivut olisivat keveitä elementtiseiniä.

Yläpohjien ylimmät holvit ovat normaalikerrosten kaltaisia pilarilaattaholveja, joiden päällä lämpö- ja vesieristys.

LVI-SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDISTA

Lahden terveysaseman rakennukset ovat erillisiä, joten ne varustetaan omilla vesi-, lämpö- ja viemäriin-
tännöillä Lahden kaupungin verkostoihin. Jäte- ja pohjavesipumppaamot ovat yhteisiä.

Lämpöenergia saadaan kaupungin kaukolämpöverkostosta. Kansaneläkelaitoksen alakeskuksessa on kolme lämmönsiirintä, jotka palvelevat patteri-, ilmanvaihtokoje- ja lämpimän käyttöveden verkostoja.

Rakennukseen on suunniteltu huonekohtainen lämpötilan säätömahdollisuus. Tavanomainen patteriverkosto jää ulkoseiniltä pois, ja tilalla on suutinkonvektori -järjestelmä ikkunapenkkeineen. Sisäosiltaan rakennus lämmitetään normaaleilla pattereilla.

Rakennus varustetaan jätevesi- ja sadevesiviemärein, jotka liitetään kaupungin erillisviemäriverkostoihin Savonkadun ja Kannaksenkadun risteyksissä. Muuten rakennukset ovat painovoimaisesti viemäritäivissä. Kellarikerrokset varustetaan yhteisellä automaattisella jätevesipumppaamalla.

Kellarikerrokset varustetaan salaojaverkostolla pohjaveden poistamiseksi. Yhteisestä salaojakaivosta sadevedet pumpataan sadevesiviemäriin. Talovesijohdot ovat molemmille rakennuksille erilliset.

Ilmanvaihdon miellyttävyyteen panostetaan käsittelemällä tuloilmaa tarpeen mukaan suodattaen, kostuttaen, lämmittäen ja jäähdyttäen. Tuloilmakoje varustetaan erilaisilla suodattimilla. Kostutus järjestetään lähes kaikkiin tuloilmakojeisiin.

SÄHKÖSUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDISTA

Kiinteistö liitetään suurjännitekuluttajana Lahden kaupungin sähkölaitoksen verkkoon. Muuntamo ja pääkeskus sijoitetaan alempaan kellarikerrokseen. Asia piti selvittää sen jälkeen, kun tonttikysymys oli ratkaistu.

Kerrosten ikkunaseinille asennettiin esim. Nokia Oy:n valmistama eloksoitu pistorasiakanava ikkunapenkkikorkeuteen. Käytäväseinälle ovien yhteyteen asennetaan ns. sähköpielirakenne tai vastaava seinän osa.

Valaistus hoidetaan valmistajien vakio loistelamppuvalaisimilla. Auloissa ja käytävillä valaisimet pyritään upottamaan rakenteiden salliessa.

Puhelinrelehuoneet sijoitettaisiin 0-kerrokseen erikseen terveystakeskusta, mielenterveystoimistoa ja Kelaan varten.

Ennakkolaskelmien mukaan Lahden toimitalon kuutiolavuus oli 31 100 m³ n. 340 mk / m³. Rakennuskustannukset olisivat ilman tonttikustannuksia n. 10,6 milj.mk. Rakennusoikeutta kaupunki oli luvannut 250 mk/kam². Tontin pinta-alaksi tuli 9130 m² ja rakennusoikeudeksi 6040 kam².

Autopaikkoja voidaan rakentaa kellarikerrokseen 48 kpl, loput 27 paikkaa osoitetaan paikoitustontille n:o 21 rakennettavalta autokannelta. Kolmikerroksisen autokannen kustannuksiksi arvioitiin 1,8 milj. mk.

RAKENNUSTOIMIKUNTA JA SEN TEHTÄVÄ

Rakennustoimikunnan tehtävä oli toimia Kansaneläkelaitoksen ja perustettavan kiinteistöyhtiön valtuuttamana yhteisenä toimielimenä rakennusten suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvissä kysymyksissä. Kuitenkin suunnittelu-, urakka- ja muut sopimukset tuli alistaa toisaalta Kansaneläkelaitoksen ja toisaalta kiinteistöyhtiön tai ennen sen perustamista sen osakkaiden asianomaisten hallintoelinten hyväksyttäväksi.

Viisijäseniseen rakennustoimikuntaan nimettiin hyväksytyyn yhteistoimintasopimuksen mukaisesti: Kansaneläkelaitos ja Lahden kaupunki, molemmille kaksi jäsentä ja kuntainliitolle yksi jäsen.

Lahden kaupungin edustajana toimi apulaiskaupunginjohtaja Antti Kopra ja kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Tenho Iikkanen. Kuntainliiton edustajana toimi toimistopäällikkö Pentti Lindroos. Ennen virallisen edustuksen nimeämistä Kansaneläkelaitoksessa valmistelutyötä oli hoidettu kiinteistö- ja rakennusosaston toimesta.

TYÖRYHMÄ

Kansaneläkelaitoksen hallitus asetti myös Lahden toimitalon rakennushanketta valmistelevalle työryhmän 17.8.1973. Työryhmän tehtävänä oli rakennusohjelman ja toiminnallisten selvitysten laatiminen sekä avustaminen kiinteistö- ja rakennusosastoa rakennushankkeen valmistelutyössä. Rakennustyöryhmä sai valmiiksi 12.12.1973 allekirjoitetun rakennusohjelman ja siihen liittyvän huonetilaohjelman sekä selostuksen rakennussuunnittelun pääpiirteistä. Arkkitehtitoimisto Veijo Martikainen Ky:n edustajana työryhmään osallistui arkkitehti Matti Salminen, josta johtuen tilaohjelmaan sisältyivät myös toiminnallisuutta kuvaavat alustavat luonnospiiirustukset 1:200, jotka oli päivätty 7.12.1973.

Työryhmään aluehallinnon edustajiksi tulivat toimistopäällikkö Lindberg ja vanhempi aluetarkastaja Aino Mäkelä, sairausvakuutusosaston edustajiksi sairausvakuutusosaston johtaja Havas ja korvauskäsittelijä Merja Tohkanen, piiritoimiston edustajiksi piiriasiamies Rongas ja eläkeneuvoja Pirjo Laine sekä kiinteistö- ja rakennusosaston edustajiksi osastopäällikkö Pietarila ja rakennusinsinööri Jaakkola. Osastopäällikkö valittiin työryhmän puheenjohtajaksi ja varapuheenjohtajaksi rakennusinsinööri Jaakkola sekä sihteeriksi virastosuunnittelija Sivula.

LUONNOSSUUNNITELMAT

Kansaneläkelaitoksen Lahden toimitalon alustava suunnittelu oli perustunut 15.12.1971 laadittuun tilavaraukseen, jossa sairausvakuutustoimiston ja piiritoimiston käyttöön oli varattu 1. kerroksen tilaa 2015 m² ja 2. kerrokseen sijoitettavaa aluetoimistoa varten 1200 m² ehdollisena varauksena.

Kun rakennustyöryhmä oli saanut alustavan huonetilaohjelman valmiiksi ja arkkitehtitoimisto oli laatinut ensimmäiset luonnokset, todettiin, että toimistoille ei ollut varattuna riittävästi laajentumisvaraa tulevaisuuden tarpeisiin. Luonnosvaiheessa oli pidennetty ja levennetty rakennuksen ensimmäistä kerrosta ja sijoitettu sosiaalityöt ja ruokala kellaritiloihin. Toimenpiteitä huolimatta rakennusoikeusmäärä lisääntyi vain 4000 m²:iin.

Kansaneläkelaitoksen varatilakysymyksen johdosta jouduttiin huonetilaohjelmaan tekemään muutoksia, joilla oli vaikutuksia suunnitteluajankäyttöön. Suunnittelutyön pohjaksi oli Kansaneläkelaitos asettanut aiemmin 19.6.1972 hyväksytyyn tilaohjelmaan, mutta varatilakysymyksen vuoksi Kelan esitti sen korvaamista 10.10.1973 päivättyllä ohjelmalla. Tämä aiheutti myös suunnittelukohteen mitoituksen tarkistamisen ennen lopullisia luonnospäätöksiä ja erikoissuunnitelmia. Vuoden 1973 elokuussa rakennustoimikunta oli katsonut huonetilaohjelman edellyttävien muutoksia.

Kansaneläkelaitoksen edustajiksi Lahden terveysaseman rakennustoimikuntaan nimettiin osastopäällikkö Veli Pietarila ja rakennusinsinööri Pentti Jaakkola sekä heidän yhteiseksi varamieheksi virasto-suunnittelija Seppo Sivula (Kelan hallituksen päätös 21.6.1973). Seppo Sivulan siirryttyä muihin tehtäviin yhteiseksi varamieheksi valittiin suunnittelija Raimo Mönkkönen.

Keskusrakennustoimikunta hyväksyi 4.1.1974 rakennusohjelman luvut I-III sekä alustavat luonnospäätökset 1:200 suuntaa-antavina. Rakennusohjelman lukujen IV-VI osalta keskusrakennustoimikunta totesi lausuntonaan 11.2.1974, että rakennusohjelma oli suunnittelun edetessä näiden lukujen osalta vanhentunut. Jatkosuunnittelussa asiat tarkennettaisiin. Kansaneläkelaitoksen hallitus hyväksyi asiakirjat kokouksessaan 15.2.1974.

Lahden toimitalon suuntaa-antavien luonnossuunnitelmien / 15.1.1974 rakennusohjelman hyväksyttiin keskusrakennustoimikunnassa 11.2.1974. Suunnittelijoita oli kuultu ja he olivat saaneet ohjeita jatko-suunnittelua varten.

Aikataulun perusteella todettiin, että rakennustyöt on mahdollista aloittaa aikaisintaan syksyllä 1974. Tilojen tulisi olla valmiit vuoden 1976 alusta, ellei rakennustyön aloittamista jouduttaisi investointiveron tai muiden syiden vuoksi lykkäämään.

Suunnitelma- ja rakentamisaikatauluun tuli myöhemmin tarkennuksia, kun rakennustoimikunta ilmoitti kirjeellä Kansaneläkelaitokselle päättäneensä kokouksessaan 27.11.1973, että luonnossuunnitelmien aikataulun määräaika siirretään 15.1.1974 saakka. Aikataulu muuttui myös rakentamisen osalta siten, että Kansaneläkelaitoksen rakentaminen alkoi vuotta aiemmin kuin Lahden terveysaseman.

Lopullinen rakentamisaikataulu

- luonnokset ja rakennustapaselostus 1.6.1974
- alustavat tekniset suunnitelmat 15.10.1974
- 1:100 piirustukset 15.11.1974
- rakennussuunnitelma valmis 1.12.1974
- suunnitelmat valmiit ja rakennuslupa vireille 15.2.1975
- urakat laskentaan 15.3.1975
- rakennustöiden aloitus 1.6.1975
- rakennustyöt valmiit 31.1.1977

Rakennustoimikunnan kirje Kansaneläkelaitokselle 27.11.1973

Kansaneläkelaitoksen hallituksen kokous 10.5.1972

Hallituksen kokous 21.6.1973, 364 §, kohta 1, esittelijänä johtaja Engström, Edustajien nimeäminen Lahden terveysaseman rakennustoimikuntaan ja suunnittelusopimusten hyväksyminen

Kansaneläkelaitoksen hallituksen päätös pk 17.8.1973 434 §

Rakennustoimikunnan kokous 3.7.1973 *

Lahden toimitalon rakennustyöryhmä 12.12.1973, Rakennusohjelma.

Rakennustoimikunnan kokous 21.2.1975 / Lahden toimitalon akustisen konsulttitehtävän toimeksiantoa koskeva sopimus, Veli Pietarila 24.2.1975 Kansaneläkelaitoksen hallituksen päätös ja konsulttisopimus

Varaedustajan nimeäminen Lahden terveysaseman rakennustoimikuntaan, Veli Pietarila 8.1.1974, Hallitus oli hyväksynyt 11.1.1974

Lahden toimitalon rakennusohjelma ja alustavat luonnopiirustukset, Veli Pietarila 12.2.1974

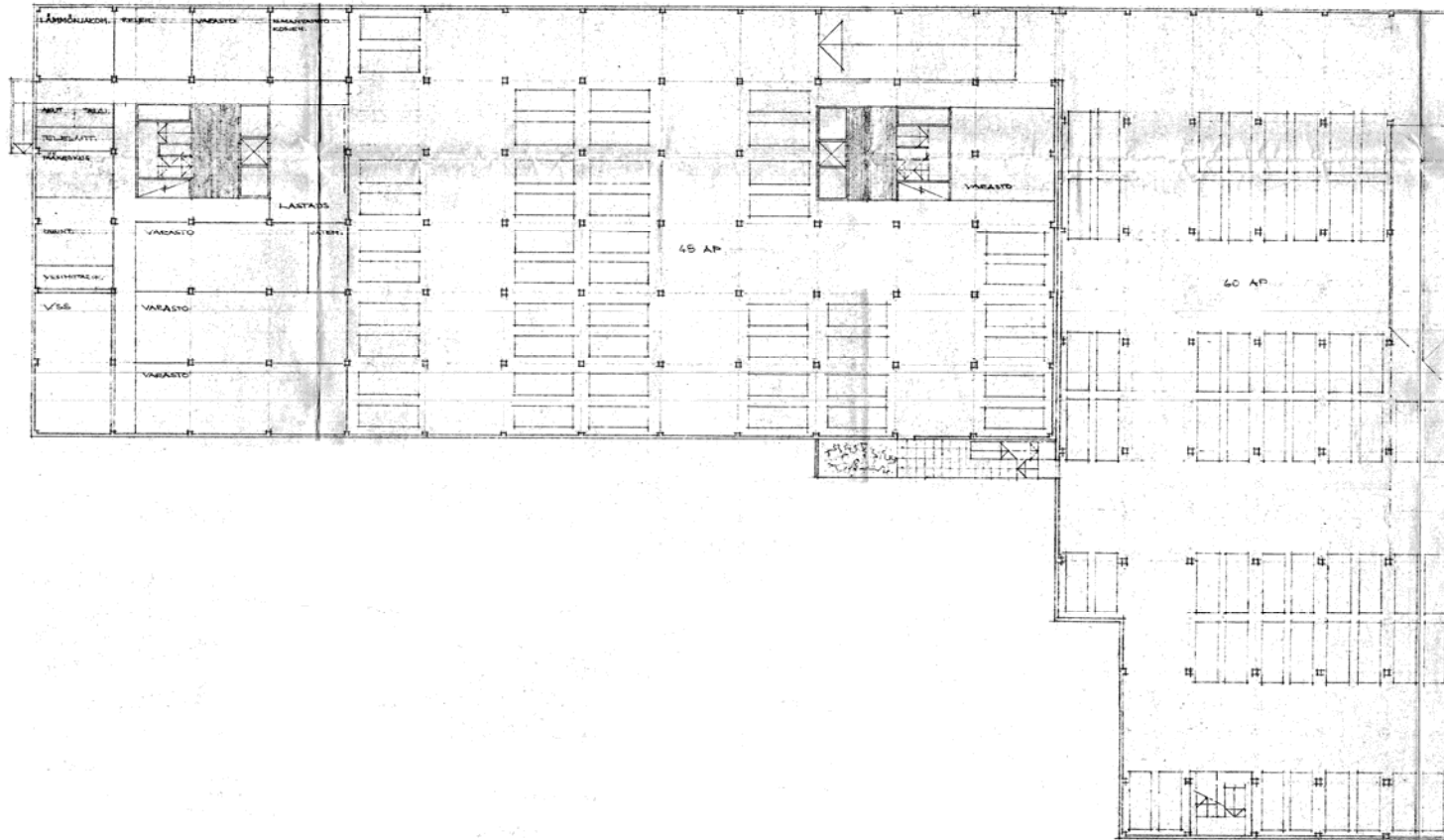
Lahden toimitalon luonnopiirustusten hyväksyminen, Veli Pietarila 27.2.1974

ALUSTAVAT LUONNOSPIIRUSTUKSET 7.12.1973

Arkkitehtitoimisto Veijo Martikainen Ky:n laatimat alustavat luonnospiirustukset on päivätty vuoden 1973 joulukuussa. Piirustukset on arkistoitu Kansaneläkelaitoksen arkistoon.

KELLARIKERROS pohjapiirustus 1/200, ei mittakaavassa.

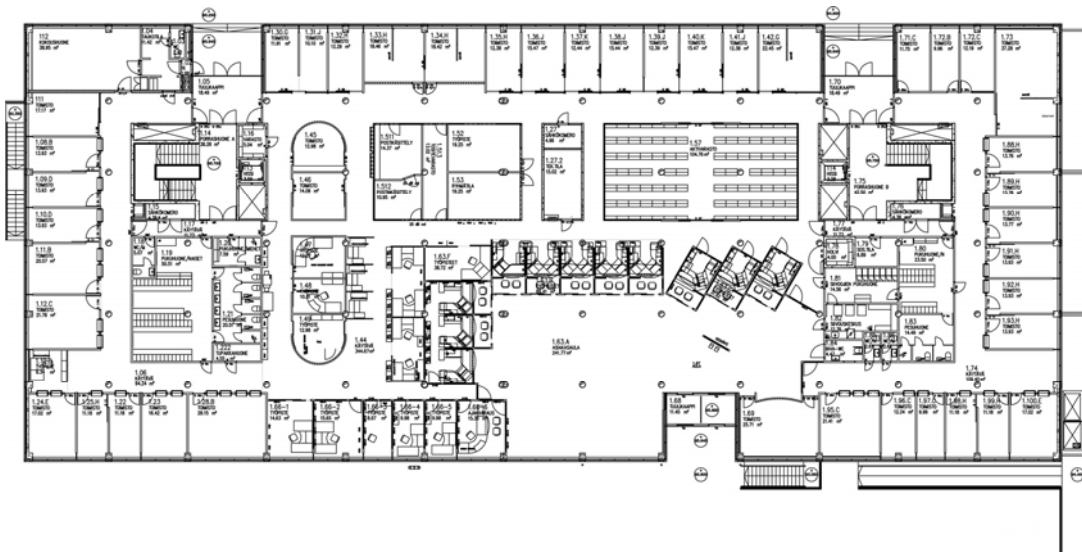
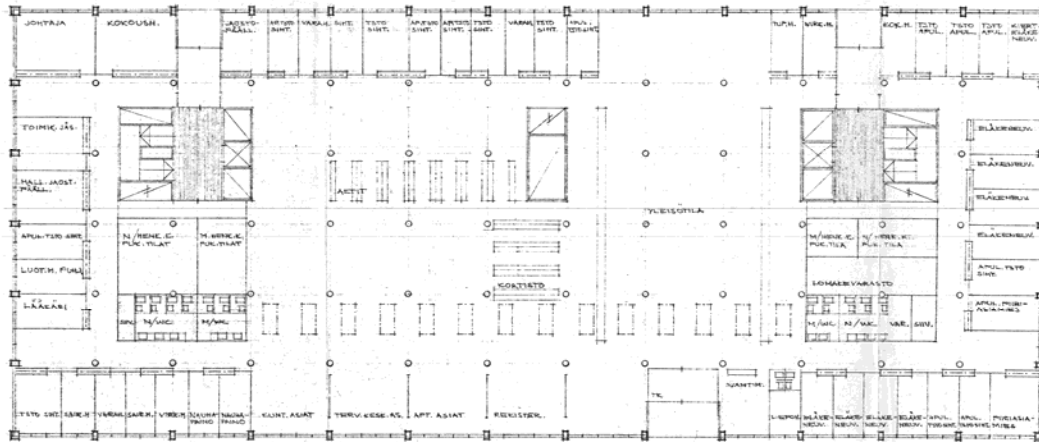
Maanalaiseen kerrokseen sijoitettiin Lahden terveystalon autopaikat. Osa autopaikoista sijaitsee maantason paikoituspihalla.



1. KERROS, pohjapiirustus 1/200, ei mittakaavassa

Perusideana oli rakennuksen julkisivuille sijoitetut toimitilat, pituussuuntaiset käytävät sekä kaksi porrashuonetta ja keskeisesti sijoittuva avoin maisemakonttori eli asiakaspalvelutila. Runko on pilari-laattarakenne, joka jakaa tilan rakenteellisesti ruutuihin. Rakennuksen aukotukset on sijoitettu nauhamaisesti kantavien betonipilareiden väleihin. Kerrokset ovat pohjakaavaltaan pelkistettyjä ja suorakaiteen muotoisia. Ensimmäisen kerroksen runkosyvyys on leveämpi kuin muissa kerroksissa. Kerrokseen avautuu luonnonvaloa 14 kattoikkunan kautta.

Lankapolun puolelle on myös esitetty toimistotiloja, joita ei toteutettu esitettyssä muodossa. Ensimmäisen kerroksen asiakaspalvelutilojen lisäksi kerrokseen sijoituivat toimitalon johtaja ja päälliköt, eläkevakuutusten käsittelijöiden ja -valmistelijoiden toimitilat, lääkäri, kuntoutusasiat, muut toimintaa palvelevat varasto- ja arkistotilat, porrashuoneet hisseineen sekä wc -tilat mm.

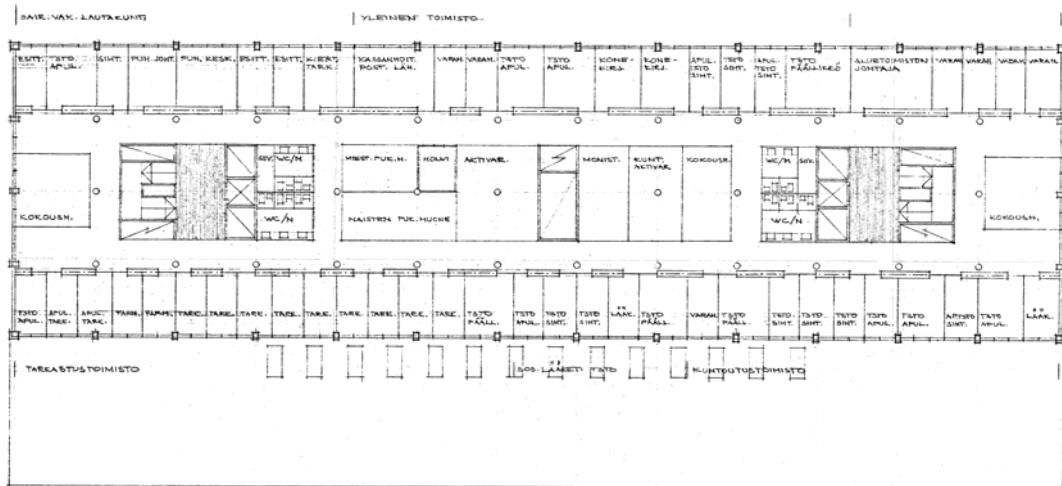


1. KERROS nykytilanne 2016

Kahden eri vuosikymmenen piirustuksia vertailemalla voi todeta, että tilaratkaisun perusjäsentely ei ole muuttunut luonnosvaiheesta. Ainoastaan maisemakonttorin keskus-tila on tarjonnut toiminnallisille muutoksille riittävää joustoa eri vuosikymmenien läpi nykyhetkeen. Pilari-laattajärjestelmä mahdollistaa vapaan pohjaratkaisun.

Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

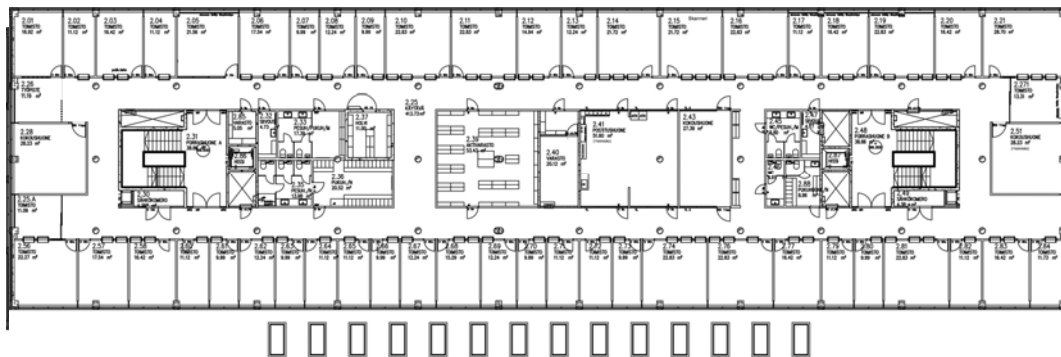
Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018



2. KERROS, pohjapiirustus 1/200, ei mittakaavassa

Toimistokerroksen tilarakenne noudattaa tilallista perusideaa - rakennuksen julkisivuille sijoitetut toimistotilat, pituussuuntaiset käytävät ja kaksi porrashuonetta. Pilari-laattarunko ja runkosyvyys on 2. ja 3. kerroksen osalla kapeampi.

Toiseen kerrokseen oli sijoitettu sosiaalilääketieteellinen toimisto, kuntoutustoimisto, yleinen toimisto, tarkastustoimisto ja sairausvakuutuslautakunnan tilat. Lisäksi rakennuksen keskirungon osalla sijaitsivat osastoja palvelevat varasto-, arkisto- ja sosiaalitilat sekä niiden kanssa samassa linjassa kaksi porrashuonetta hisseineen.



2. KERROS nykytilanne 2016

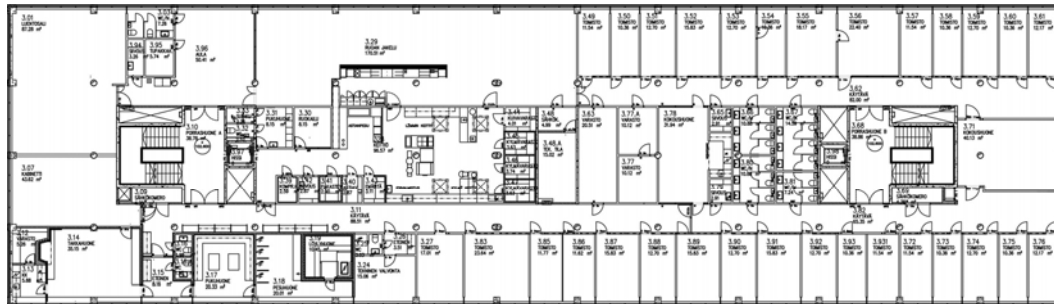
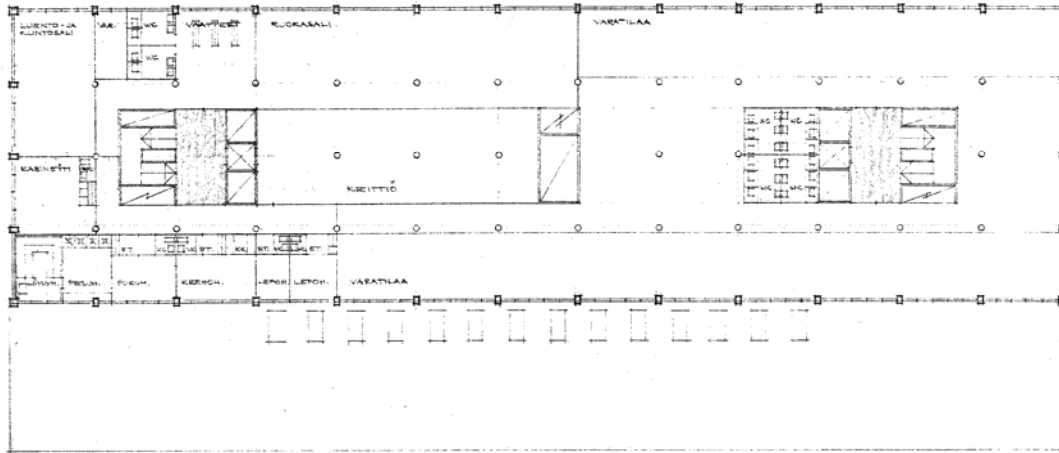
Pohjapiirustus 2. kerroksen nykytilanteesta eli vain vähäisiä poikkeuksia verrattuna alustaviin luonnoksiin. Pitkien käytävien horisontissa olevat ikkunat ovat menettäneet vaikuttavuutensa, kun käytävien päteinä olevia tiloja on jouduttu sulkemaan tilanahtauden vuoksi toimistotiloiksi.

3. KERROS, pohjapiirustus 1/200, ei mittakaavassa

Kolmanteen kerrokseen oli sijoitettu keittiö ja ruokala, kabinetti, luentosali/kuntosali, wc-tilat, sauna ja kerhuhuone aputiloineen sekä 970 kam² varatilaa.

3. KERROS nykytilanne 2016

Alla nykyinen 3. kerroksen pohjapiirustus, josta voidaan havaita tilajaon toteutuneen lähes sellaisenaan. Varatila on jaettu kapeiksi toimistohuoneiksi. Ne on vuokrattu Lahden kaupungille.



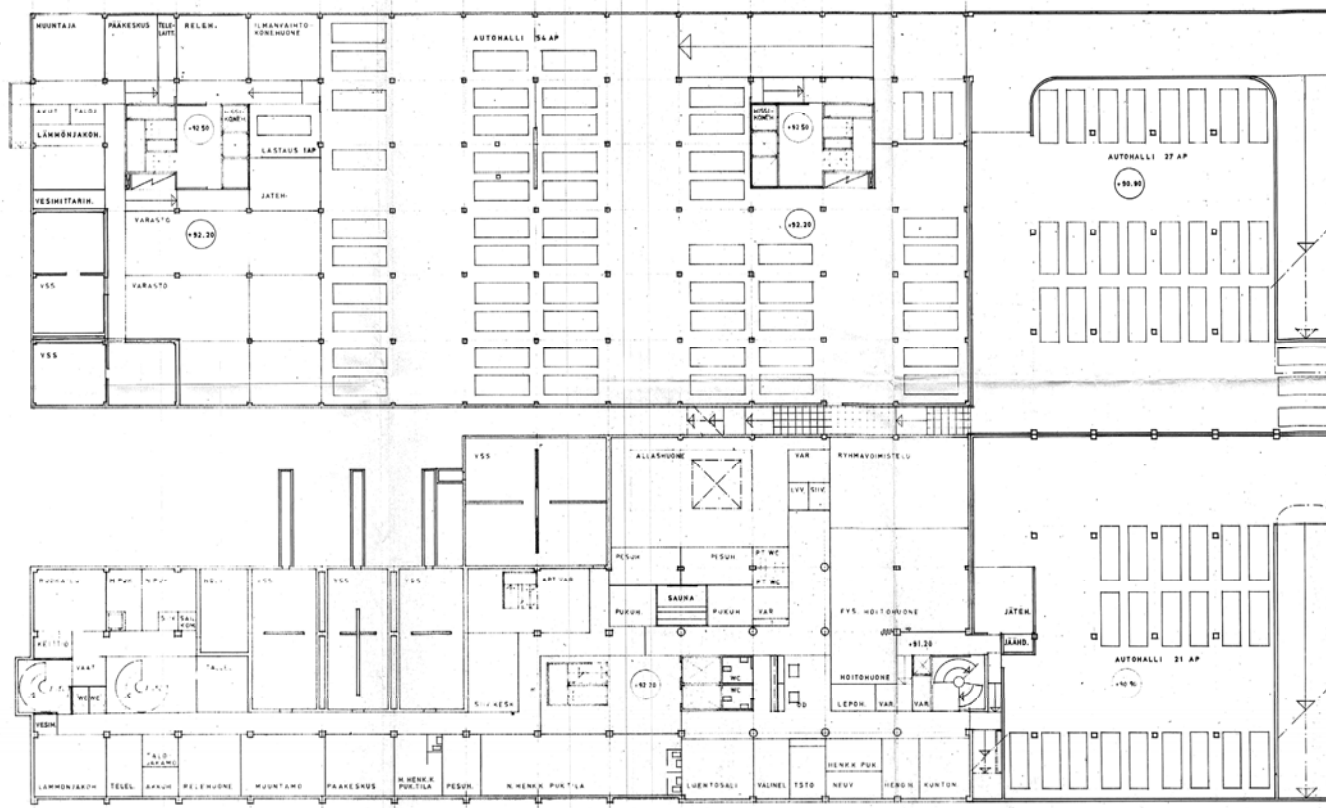
LAHDEN TERVEYSASEMAN LUONNOSPIIRUSTUKSET 17.5.1974

Luonnospiirustuksissa oli esitetty tonttijako ja autopaikoituksen järjestäminen. Ne eivät tyydyttäneet hankkeen kaikkia osapuolia. Tästä johtuen luonnospiirustuksia päivitettiin ja osittain uusittiin 17.5.1974. Rakennustoimikunta hyväksyi ne kokouksessaan 24.5.1974. Toimikunta toivoi, että asia käsiteltäisiin myös Kansaneläkelaitoksen hallituksen kokouksessa ensi tilassa. Tämän johtaja Engström kuittasi 30.5.1974 ja osastopäällikkö Pietarila 17.6.1974.

Lahten terveysaseman luonnospiirustukset, kellarikerros. Ei mittakaavassa.

Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

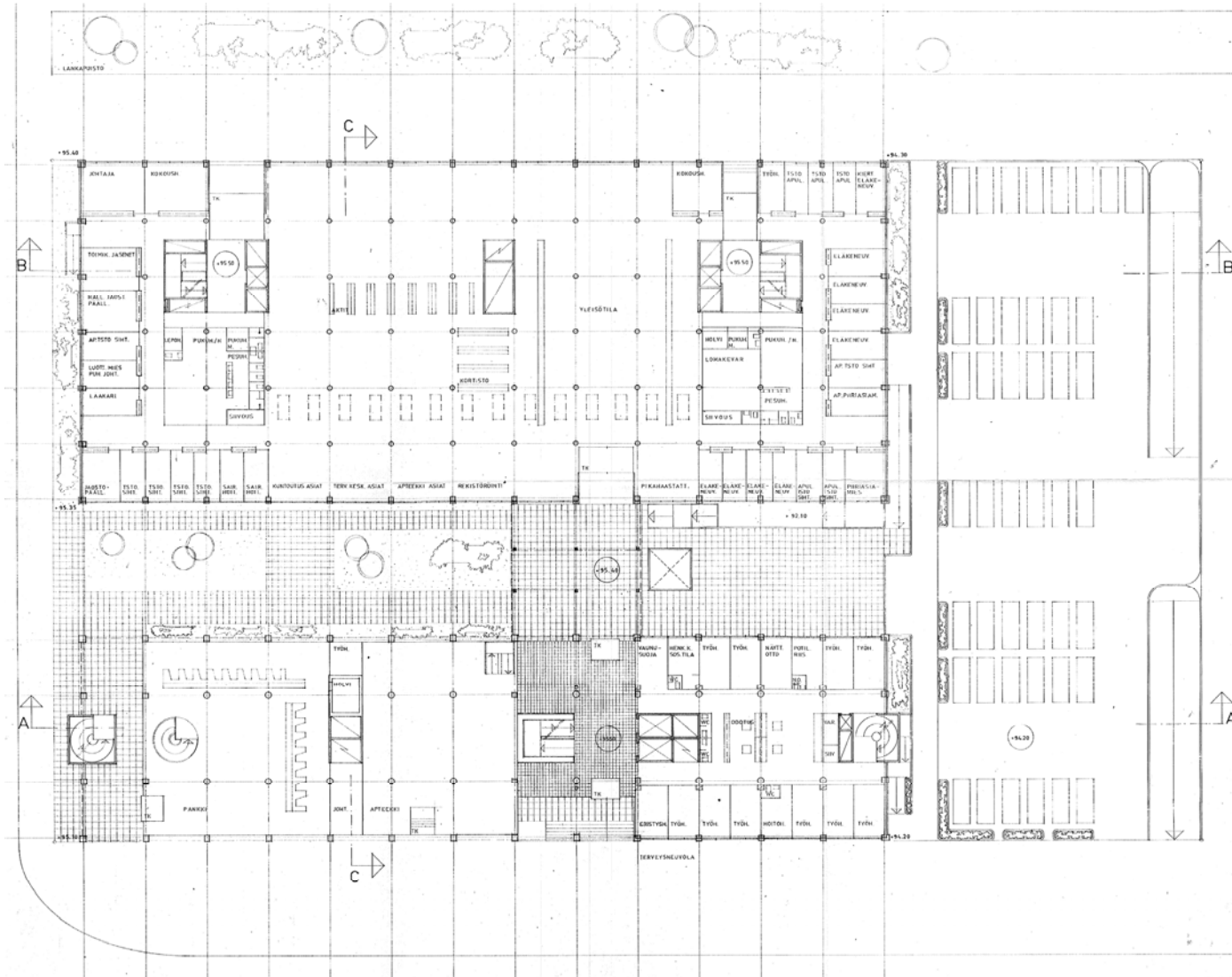
Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

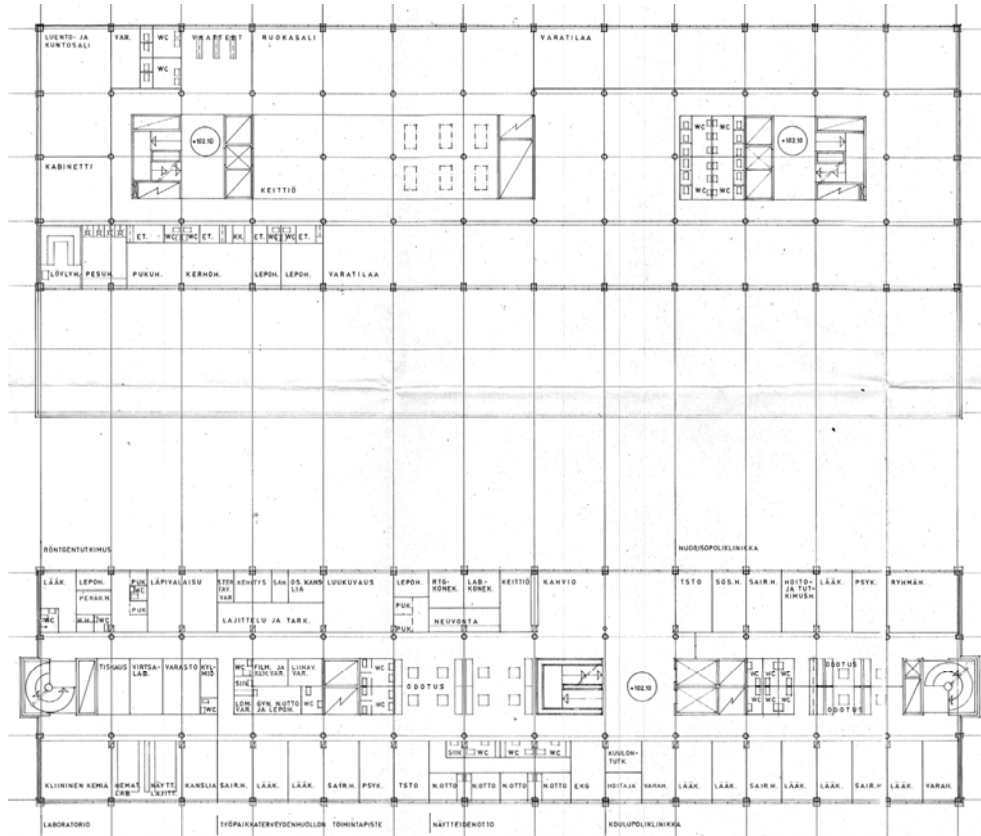


Lahden terveysaseman luonnospiirustukset, 1. kerros, n:o 123, ei mittakaavassa.

Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018





Lahden terveysaseman luonnospiirustukset, 3. kerros, n:o 125, ei mittakaavassa.

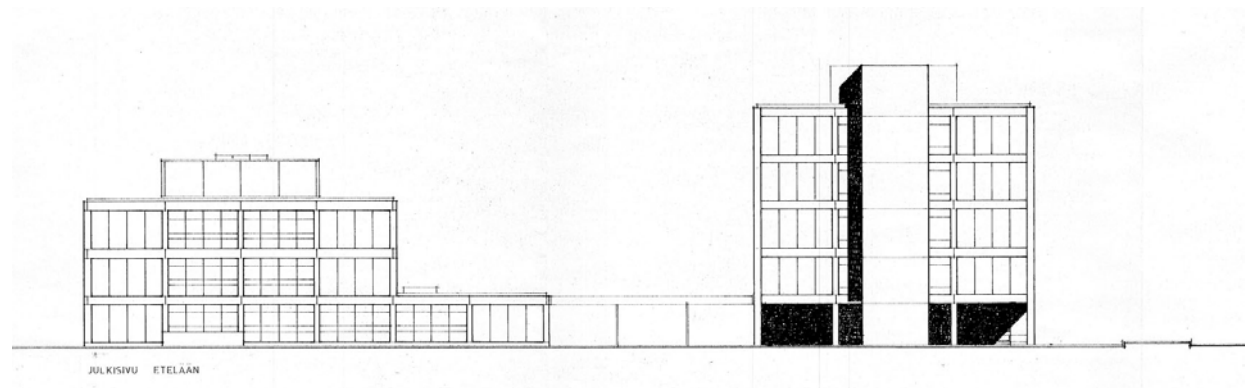
Julkisivu etelään, n:o 130, osakopio, ei mittakaavassa.

Rakennukset muodostavat parin, joiden yhteinen nimittäjä on yksinkertainen ruutujulkisivu, jossa struktuurin muodostavat vaakasuuntaiset betonipalkit ja kevyemmät, pystysuuntaiset välisat.

Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

Tähän esitykseen ei ole liitetty Lahden terveysasemaa koskevia ylempiä kerroksia.

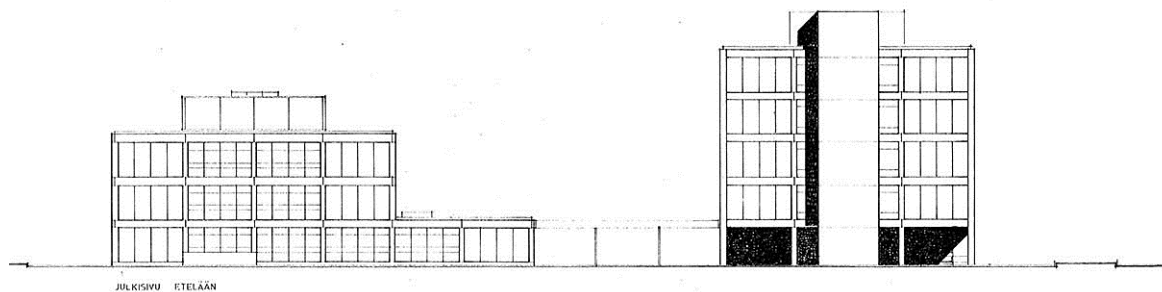
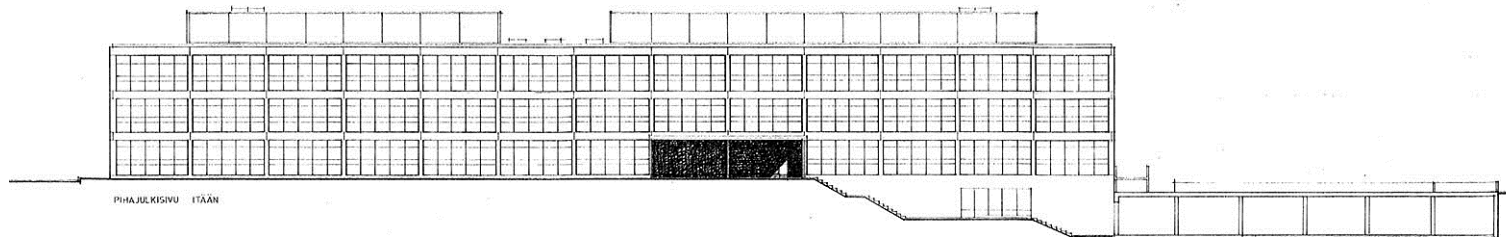


Lahden terveysaseman luonnospiirustukset, Kelan Lahden toimitalon julkisivu itään ja länteen, n:o131, osakopio, ei mittakaavassa.

Lahden toimitalon julkisivu itään avautuu rakennusten väliselle sisäpihalle. Eteläinen julkisivu Kirkkokadulle on pohjoisen julkisivun kanssa identtinen. Vähäiset maaston korkeusasemien erot eivät ole tässä vaiheessa vaikuttaneet merkittävästi yleisilmeeseen.

Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018



RAKENNUSLUPA JA RAKENTEET

Rakennuslupahakemus jätettiin Lahden kaupungin maistraatille 15.11.1974, Kansaneläkelaitos, Toimistorakennuksen ja siihen liittyvän autohallin rakentaminen. Lahden toimitalolle myönnettiin rakennuslupa 15.5.1975 Lahden kaupungin maistraatissa.

Kysymyksessä on paikalla tehty toimistorakennus, jonka tilavuus oli rakennusvaiheessa 32 200 m³, kerrosala 6090 m², pinta-ala 2610 m², kerroksia 3, väestönsuoja 205 henkilölle, autopaikkoja rakennuksessa 81, ulkona 26

Rakennus on varustettu keskuslämmityksellä, liitetty vesi-, viemäri- ja kaukolämpöverkkoon.

Kokonaiskustannusarvio oli 15,5 milj. mk.

Kerrosalat

- 1. kerros 2570 m²
- 2. kerros 1760 m²
- 3. kerros 1760 m², yhteensä 6090 m²

Muut alat

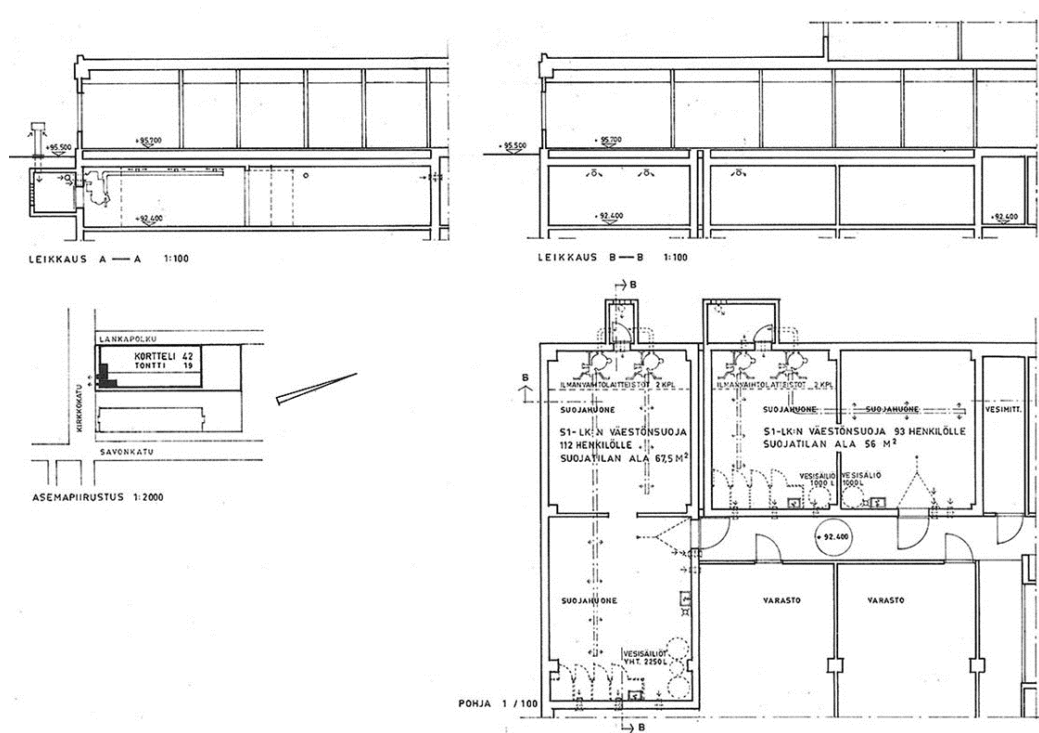
- varastotiloja 172 m², taloustiloja 90 m², muita tiloja 2555 m²
- Muita tiloja yhteensä 2267 kellarissa, 550 ullakolla
- autohallin kerrosala 1930 m², tilavuus 3150 m³ (huom. 15.2.1975 1070 m³)
- väestönsuoja 132 m²
- kuivavarastoja 172 m²
- teknisiä tiloja 158 m²
- lämmitetty autohalli 1715 m²
- lastaustila 25 m²
- jätehuone 26 m²
- perkaushuone 17 m²
- juuresvarasto 22 m²
- konehuoneita ullakolla 550 m²

Lahten toimitaloon suunniteltiin alun perin väestösuoja, joka sijaitsee rakennuksen kellarikerroksessa, sen Kirkkokadun ja sisäpihan puoleisessa kaakkoiskulmassa. Väestönsuojalaskelmat oli laadittu jo suunnittelun alkuvaiheessa. S1-luokan väestönsuojia rakennettiin 2 kpl - 112 henkilölle ja 93 henkilölle.

Väestönsuoja, pääpiirustuksen nro 13 osa, 1/2000, 1/100. Arkkitehtitoimisto Veijo Martikainen Ky 15.2.1975. Lahden rakennusvalvontaviraston arkisto.

Väestönsuojaan johtava ovi. Myös kellarikerroksessa on säilynyt 1970-luvulle tyypillinen värikäs ilme ja materiaalit - kuten äänenvaimennettu metallisälekkatto.

Valokuva ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018.





PERUSTUSRAKENTEET

Maanpinnasta lukien n. 12–14 m syvyyteen savea, hiesua ja hietaa, joiden alapuolella tiivistä hiekkamoreenia. Rakennus perustetaan teräsbetonipaaluilla hiekkamoreenikerroksen varaan.

KELLARIN ERISTYSTYÖT

- rakennus varustetaan salaojituksella, josta pohjavesi pumpataan salaojaviemäriin.

ALAPOHJAT

- maanvaraisia teräsbetonilaattoja

PERUSMUURIT JA SOKKELIPALKIT

- elementtirakenteita
- perustusten kosteuseristykset kuumabitumista sivelemällä, pysäköintitilojen lattioissa muovikalvosta
- kosteuseristys, teräsbetoninen perusmuuri, mineraalivilla 7,5 cm, ¼- tai ½-kiven tiiliseinä
- jäähdytyshuoneet kootaan polyuretaanieristeisistä teräslevypintaisista elementeistä

Autohallin pilari-, alapohja- ja välipohjarakenteita rakennusvaiheessa ja vuonna 2018

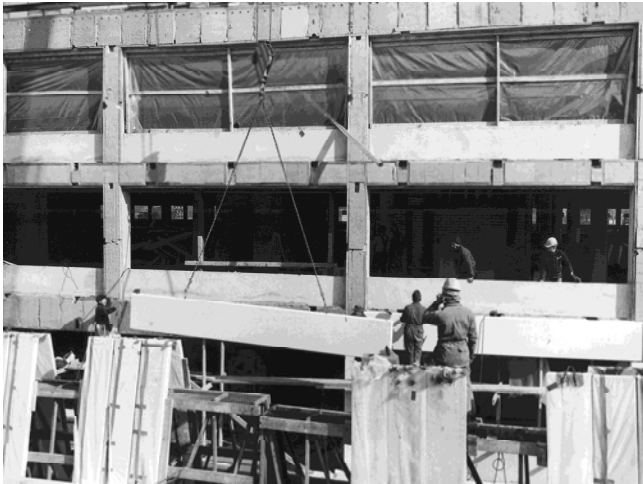
Kellarikerroksen rakenteita 24.10.1975, 1045–10,

Rakentaminen 1975–76. Valokuvat Studio Siivonen Lahti

Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Valokuva Virpi Tervonen 2018

Vanhan kuvan skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018



SEINÄT

Kantavat = rakennuksen runko, seinät teräsbetonia, paksuus yleensä 20 cm
Ulkoseinät

- pilarien ja palkkien kohdalla teräsbetonielementit 8 cm, mvl (=mineraalivilla) 12 cm, teräsbetonipilari tai -palkki
- muualla kerroksissa alumiiniranka/julkisivulasi, ilmarako 4,5 mm Lujalevy, polyuretaanieristelevy 8-10 cm, alumiinipaperi, 13 mm kipsilevy, ikkunoiden alapuoli 10 cm teräsbetonielementti
- kerrosten ulkoseinien k-arvo n. 0,25
- kattokerrosten ulkoseinät alumiinipoimulevy, mvl 1 cm + 10 cm, teräslevy-elementti, mvl 5 cm, k 0,28
- sisäseinät yleensä teräsrunkaisia, molemmin puolin kahdella kipsilevyllä 13 mm päällystettyjä, 44 dB.

Rakentaminen 1975–76. Valokuvat Studio Siivonen Lahti

Ylhäällä ulkoseinäelementtien asennusta harjannostajaispäivänä 9.4.1976, 1111-II-10

Vaaka- ja pystysuorat rakenteet ovat teräsbetonisia elementtejä. Betonirakenteiden väliin jäävät kentät. Rakenteiden väliin jäävät kentät on päällystetty alumiinirankaan kiinnitetyillä julkisivulaseilla.

Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Valokuva, vanhan kuvan skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018



VÄLIPOHJAT, ALAPOHJAT

- yläpohja kattokerros singeli, 3-kertainen bitumihuopa, mvl. 5 cm+5 cm, teräspoimulevy, mvl 5 cm k=28
- 1. ja 3. kerros singeli, 3-kertainen bitumihuopa, mvl. 5 cm+10 cm, höyrynsulku, tasausbetoni, teräsbetonilaatta 0,25
- normaali välipohja pintabetoni 4 cm, teräsbetonilaatta 26 cm
- Kellarikerroksen alapohja - autohallin lattiassa teräsbetonilaatta 10 cm, 0,2 mm, muovikalvo ja tiivistetty sora 30 cm
- muualla pintabetoni 6 cm. mvl 5 cm, kosteuseristys, alusbetoni 8 cm, tiivistetty sora 30 cm k=0,37

Ylhäällä autohallin imubetonointi 24.10.1975, 1045-17.

Vasemmalla kattuhuovan asennus 1. kerroksen holvin päälle, 1111-I-50001

Rakentaminen 1975-76. Valokuvat Studio Siivonen Lahti

Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki



ALAKATOT

- kerrosten alakatot yleensä metallikannakkeilla, mineraalivillatäytteisillä alumiinisäleillä

IKKUNAT

- metallirakenteisia nk. poistoilmaikkunoita

ULKO-OVET

- metallirakenteisia alumiiniovia

PÄÄSISÄÄNKÄYNNIN KATOS

- metallirakenteinen

VESIKATTO, YLÄPOHJA

- kattomuoto tasakatto, bitumihuopa + singeli
- kantava rakenne teräsbetoni-laatta
- kuumabitumisively 1,5 kg/m² + singeli, lasieristys-
huopa, kuumabitumisively, lasikangasbitumimat-
to, kuumabitumikiinnitys mineraalivillaan. kattokerroksessa vaakakatto, 3.
ja 1. kerroksissa kallistus 1:100 - 1:200.

IV-KONEHUONEEN RAKENTEET

- metallirakenteiset kattokannattajat ja profiilipelti

TASAKATOT JA PIHAHOLVIT

- pysäköintialueella asfalttibetoni, raudoitettu suojabetoni, talkitut vuoraus-
huovat, vesieristys, tasausbetoni
- muualla betonilaatat, teräsbetoni-laatta, suojabetoni, talkitut vuoraus-
huovat, vesieristys, vaahtolasi 8 cm, höyrysulku, tasausbetoni, teräsbet-
tonilaatta

Poistoilmaikkunan ritilä ja tuulikaapin ovet, valokuvat Virpi Tervonen 2018



ILMANVAIHTO

- Tuloilmakojeet ovat ns. matalapaineisia, toimistotilojen tuloilman lämpötila vakio.
- Toimistotilojen tuloilma jälkilämmityksellä ja huonetermostaatin ohjaamana, kosteus säädetään huonehygrometrin ohjaamana.
- Ulkoseinävyöhykkeissä poistoilma otetaan ns. poistoilmaikkunoiden kautta, muualla yleensä poistoilmavalaisinten kautta.
- Runkokanavat kuljetetaan ao. hormoneissa ja jakokanavat alakatoissa.
- Ilma kierrätetään ikkunoiden välistä sisäpuolelta alalaidasta ja poistuu ulkopuolen ylälaidasta.

HISSIT

- Toisen henkilöhissin konehuone on kellarikerroksessa, toisen kattokerroksessa, pikkuhissien kone kuilun yläosassa, henkilöhissien henkilömäärä 6.

JÄTEHUOLTO JA SADEVEDET

- Jätehuolto on kellarikerroksessa, jätteet kerätään jätehuoneeseen sijoitettavaan siirtosäiliöön, jätehuolto hoidettu keskitetysti kellarissa olevan jätehuoneen kautta (valokuva vasemmalla).
- Pintavedet sadevesikaivoihin ja johdetaan sadevesiviemäriin.

TEKNISET TILAT

- kellarikerroksessa – lämmönjakohuone, sähköpääkeskus ja muut tekniset tilat
- kattokerroksessa - ilmanvaihtokonehuoneet

Autohallin IV-kanavia ja jätehuone, valokuvat Virpi Tervonen 2018

Kela, Lahden toimitalo, Kuntoarvioraportti / Raksystems 6.11.2003

Rakennusselostus, Lahden toimitalon rakentaminen, Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

RAKENTAMINEN ALKAA



Kuva Kelan ja Paavolan terveysaseman tontille Vesijärvenkatu 15 tontilta kuvattuna Savonkadun suuntaan (nykyinen Kauppakatu). Rakennustyöt ovat alkamassa.

Kuvan vasemmassa reunassa on Luhta Oy:n rakentama tehdasrakennus, joka myöhemmin muutettiin tavarataloksi.

Taustalla Savonkadun vanhoja 1 ½-kerroksisia asuinrakennuksia ja 1970-luvun alussa Kesko Oy:n Rakennustoimiston suunnittelema Paavolan automarket – Suomen ensimmäinen laatuaan. Nykyisin se tunnetaan Paavolan Citymarketina.

Valokuva Mainosvalokuvaamo Viljakainen Ky, Lahti, nro 3999–11. Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Kuvankäsittely ja skannaus Kansaneläkelaitoksen arkistovalokuvista Virpi Tervonen 2018





Rakentamisen alkuvaiheita vuodelta 1975

Valokuva Mainosvalokuvaamo Viljakainen Ky, Lahti

Kuvassa ylhäällä vasemmalla "ensimmäinen toimistorakennus", 3999-3-6000001.

Rakentamisen valmistelua 1975–76. Valokuvat Studio Siivonen Lahti

Vasemmalla alhaalla maankaivutyöt, III-10_30-60001

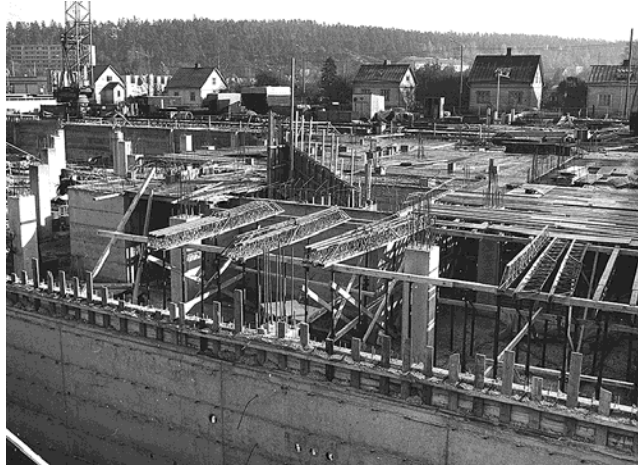
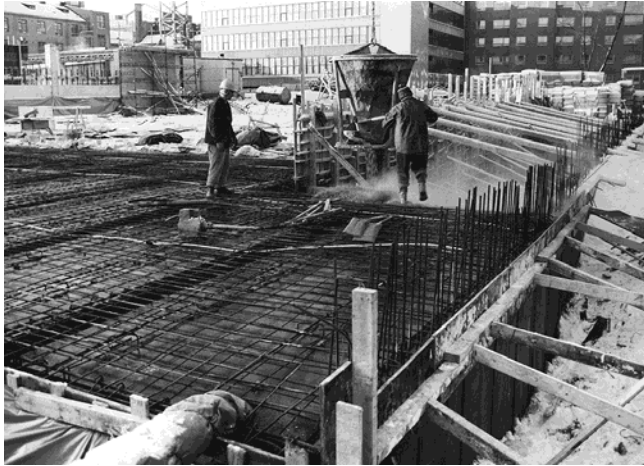
Oikealla ylhäällä massojen poisvienti, II-4 21.7.1975

Oikealla alhaalla maankaivutyö, II-13



Kuvasarjasta on mahdollista havainnoida rakennuskohteen ympäristöä - siinä tapahtuneita muutoksia ja ympäröivän rakennuskannan suhdetta nykyhetkeen.

Kuvankäsittely ja skannaus Kansaneläkelaitoksen arkistovalokuvista Virpi Tervonen 2018



Rakentaminen on aina ollut työvoimavaltaista toimintaa. Rakentamisen menetelmät ovat kehittyneet, kuten betonivalutekniikka, jossa betonivalussa tuore massa johdetaan nykyisin suoraan betoniautosta valukohteeseen. Toisin oli ennen, kuten kuva kertoo.

Vasemmalla ylhäällä autokatoksen betoniholvin rauditus ja valu 1.12.1975, 1067-8

Oikealla kellarikerroksen rakenteita 24.10.1975, 1045-4

Vasemmalla alhaalla betonielementtiasennus meneillään 30.3.1976, 1111.II-16

Kelan Lahden toimitalo rakennettiin aiemmin kuin Lahden terveysaseman rakennus. Vaiheistamista oli edellytetty jo rakennusten suunnitteluvaiheessa.



Lahden toimitalo on jo harjakorkeudessa 9.4.1976, 1111-II-8

Rakentaminen käynnissä 1975–76

Valokuvat Studio Siivonen Lahti

Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Kuvankäsittely ja skannaus valokuvista Virpi Tervonen 2018

Kansaneläkelaitoksen Lahden toimitalon rakennusurakoinnista huolehti Rakennustoimisto Mattinen & Niemelä.

Putkityöt suoritti Oy Renlund AB:n osasto Termo.

Sähkötoista huolehti Sähkölähteenmäki ja säätötöistä Oy Honeywell Ab.

Julkisivujen poistoilma-/ikkunaelementit toimitti Upo Oy, Nastola.

HARJANNOSTAJAISPÄIVÄ 9.4.1976



KUVAKAVALKADI HARJANNOSTAJAISISTA

Kuva harjannostajaispäivänä Kirkkokadulta luoteeseen
Valokuva Studio Siivonen, Lahti 1976, nro IIII/II-70001.
Kansaneläkelaitoksen arkisto

Kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

Harjannostajaisväkeä - vasemmalla edessä Kansaneläkelaitoksen
pääjohtaja Jaakko Pajula

Valokuvat Studio Siivonen, Lahti 9.4.1976, nro IIII-V-2, nro IIII-IV-16
Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki



Kelan Lahden toimitalon harjannostajaisia vietettiin perinteisin juhlamenoin perjantaina 9.4.1976.

Harjannostajaiset ovat talonrakennukseen kuuluva perinne. Juhlatilaisuus pidetään yleensä siinä vaiheessa, kun vesikattotyöt ovat valmistuneet. Perinteinen tapa oli ainakin 1970-luvulla voimissaan.

Harjannostajaisten järjestämisestä vastaa tilaaja, ja tilaisuuteen kutsutaan kaikki hankkeeseen osallistuneet tahot rakennusmiehistä suunnittelijoihin ja hankkeesta vastaaviin ja päättäviin osapuoliin.

Vanhan perinteen mukaan harjannostajaiset pidetään työmaalla, mutta nykyisin työmaan sijaan ravintolassa tai muussa juhlapaikassa. Ohjelma sisältää puheita, ruokailua ja musiikkia tai muita esityksiä. Suomalaisissa harjannostajaisissa on ollut tapana tarjoilla hernekeittoa, voileipiä ja juomaksi olutta.

Työmaan rakennusväki saattoi aiemmin osoittaa mieltä tilaajaa kohtaan naulaamalla harjan ylösalaisin vesikaton pätyyn, mikäli harjannostajaiset olivat työntekijöiden mielestä myöhässä.

KUVAKAVALKADI HARJANNOSTAJAISISTA



Perinteiseen tapaan harjannostajaisiin kuuluu ruokailua, kahvia, seurustelua, puheita ja musiikkipitoista ohjelmaa.

Pääjohtaja Pajula / Kansaneläkelaitos, nro IIII-IV-5.

Varatoimitusjohtaja Koski / Rakennusliike Mattinen Niemelä Oy, nro IIII-III-4

Lahden kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Ikkänen, nro IIII-III-8

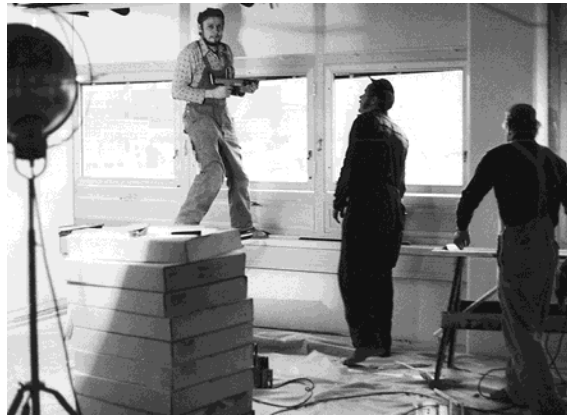
Päälouottamusmies Pyymäki, nro IIII-V-11

Sotilasmusiikkia, nro IIII-IV-4, Seurustelua nro IIII-V-10, Haitarimusiikkia, nro IIII-III-1

Valokuvat Studio Siivonen, Lahti 9.4.1976, Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Kuvankäsittely ja skannaus valokuvista Virpi Tervonen 2018





Sisäpuolen työt käynnissä 1976, valokuvat Studio Siivonen Lahti, Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Vasemmalla ylhäällä 1. kerroksen maisemakonttorin valaisinasennus käynnissä joulukuussa 1976, 1207-9

Toimistotilojen rakennustöitä vuonna 1976, 1207-10

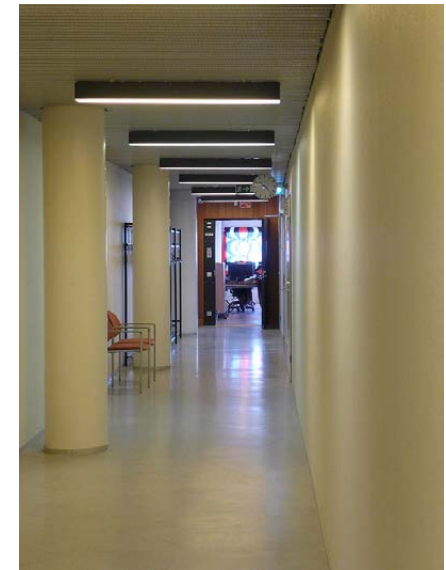
Vasemmalta alhaalla sähköasennustyöt ja puhelinkaapeleiden veto käynnissä joulukuussa 1976, 1207-1

Alhaalla keskellä akustoitujen metallisälekattojen asennus marraskuussa 1976, 1207-12

Alhaalla oikealla käytävien maalaustyöt käynnissä marraskuussa 1976, 1207-2

Käytävän ilme nyt. Virpi Tervonen 2018

Kuvankäsittely ja skannaus valokuvista Virpi Tervonen 2018



SISUSTUSSUUNNITELMAT

Kelan Lahden toimitalon sisustussuunnittelusta vastasi Arkkitehtuuritoimisto Veijo Martikainen Oy:n nimissä sisustusarkkitehti SIO Leena Kolinen Helsingistä.

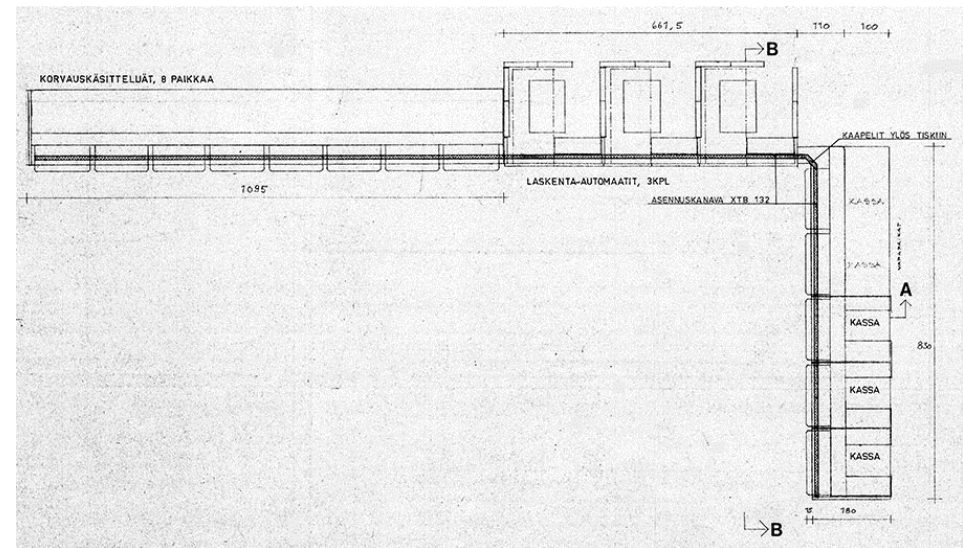
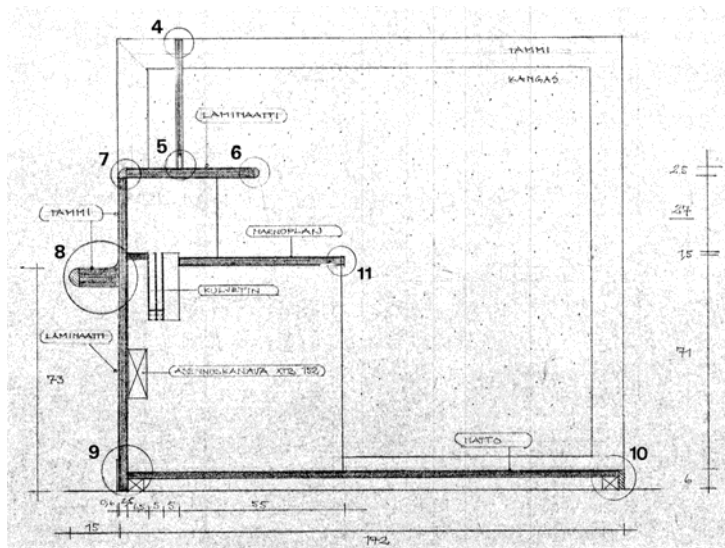
1970-luvun sisustussuunnittelussa käytettiin tehdasvalmisteisia konttori- ja aulakalusteita, kuten kaappeja, hyllyjä, lipastoja, irtotuoleja. Seinäkkeet olivat nk. akustisia seinäkkeitä, värit vaalea, keltainen, oranssi ja musta. Tuolien verhoilussa käytettiin vaaleaa, keltaista, oranssia, ruskeaa, mustaa ja vihreää.

Kansaneläkelaitoksen toimitiloihin oli suunniteltava myös erikoiskalusteita kalustepeusepän mittatilaustyönä. Sellaisia olivat mm. asiakaspalvelutiskit, joihin tuli upottaa mm. asiakirjojen kuljetinrata ja pöydän alle asennuskanava.

Osakopio sairausvakuutustoimiston H1.28 - H 1.30 asiakastiskin leikkauspiirustuksesta. Palvelutason kohdalla oleva lasi asennettiin ainoastaan neuvonnan ja kassojen kohdalle. Kela, Lahden toimitalo, n:o 711, mk 1:10, 1/20. 12.2.1975, 13.3.1975, 3.3.1976, 31.5.1976. Arkkitehtuuritoimisto Veijo Martikainen Ky, Sisustusarkkitehti SIO Leena Kolinen., Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Osakopio maisemakonttorin sairausvakuutustoimiston H1.28 - H 1.30 asiakastiskistä. Kela, Lahden toimitalo, n:o 710, mk 1:50. 12.2.1975, 13.3.1975. Arkkitehtuuritoimisto Veijo Martikainen Ky, Sisustusarkkitehti SIO Leena Kolinen., Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018





Sisustusarkkitehti Leena Kolinen laati myös irtokalusteiden suunnitelmat kaikkiin työhuone- ja kokoustiloihin. Tilojen irtokalusteet olivat pääosin Tehokalusteen (nykyisin Martela) tuotantoa. Väritys oli ajan hengen mukaista - tummaksi petsattua puuta, verhoilut ruskeaa, keltaista. Lepokalusto 34 -tuolit verhoiltiin kangas-/nahka -yhdistelmäverhoilulla, jonka tyyppi mainitaan kasettiverhoiluksi.

Työhuoneiden laatikostot olivat valkoisia ja kaapistot oransseja, valkoisia tai mustia. Pöydät olivat valkoista IKI K-12 -laminaattia alumiiniin väriin poltto-maalatuin jaloin. Neuvottelutilojen tuolit olivat pääosin Lahden Lepokalusto (nykyisin Lepo Product Oy) 34, neuvottelupöytien kannet olivat mustia ja jalat kromattuja. Pyörälliset odotustuolit asiakaspalvelutiloissa olivat Esko Pajamiehen Askolle suunnittelemaa Asko Contra+ -mallistoa 1970-luvun puolivälistä. Muuramen Metalli Oy:n mustat naulakot palvelevat käyttäjiään edelleen (kuvassa vasemmalla).

2. kerroksen toimistotilojen yleisväritys oli alun perin keltainen ja valkoinen. Mm. toimistopäällikön ja aluejohtajan tiloissa pöytälevyinä käytettiin petsattua tammea ja jalat kromattuja. Yleisesti tuolien verhoilut olivat kalustoluettelon mukaan harmaita tai ruskeita ja työtuolit oli verhoiltu ruskeiksi tai keltaisiksi.

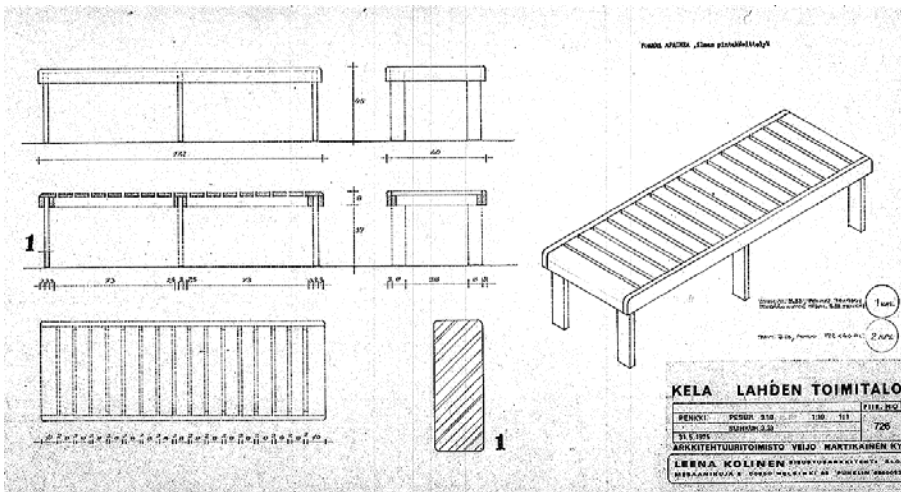
3. kerroksen luentosalin kalustus oli tummasävyistä ja ilmeeltään arvokasta - tuolit mustaksi petsattua tammea oranssilla verhoilulla, malli Asko Toledo ja pöydät mustaksi petsattua tammea etulevyllä, jalat alumiinivärisiksi poltto-maalatut.

Ruokasalin väritys oli ajan hengen mukaista - Lepokaluston pöydät Herdinin vihreällä petsillä väritetyt, tuolit puuosiltaan vihreäksi petsattuja ja verhoilu vihreää.

1970-luvun väri- ja kalustemaailma on vähitellen kadonnut sisustusmuutosten ja toiminnallisten uudistusten seurauksena.

Saunaosaston pesuhuoneen 3.18 penkki, 1:10, 1:1, n:o 726, 31.5.1976 / Arkkitehtuuri-toimisto Veijo Martikainen Ky, Sisustusarkkitehti SIO Leena Kolinen., Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Valokuva 3. kerroksen käytävältä, skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018



VALMISTUMISEN JÄLKEEN



Lahden terveystalo Oy rakennettiin Lahden kaupungin, Kansaneläkelaitoksen ja Etelä-Hämeen mielisairaanhoidon kuntainliiton yhteishankkeena. Terveysasema on 5-kerroksinen rajaten korttelinosan Kauppakadun (entinen Savonkatu) suuntaisesti. Kelan Lahden toimitalo jää 1- ja 3-kerroksisena rakennuksena korttelin sisäosan puolelle. Molempien rakennusten päädyt rajautuvat Kirkkokatuun.

Rakennusten alkuperäinen julkisivujäsentely, muotokieli ja väritys on hillittyä ja pröystäilemätöntä - 1970-luvun jälkipuolelle luonteenomaista toimisto- ja terveyskeskusarkkitehtuuria.

Rakennusten suunnittelija arkkitehti Veijo Martikainen on sovittanut puikko-maiset rakennukset kapeille tonteille. Lahden toimitalo matalana massana tuo korttelirakenteeseen kaivattua ilmavuutta.

Paavolan terveysasema, 1979, kuvaaja: Arno Forsius

KUVKUVN103984: Lahden kaupunginmuseo / LKM, kuva-arkisto



Lahden toimitalo tänään 2018 Lankapolun (nykyisin Kankurinpolku) suuntaan kuvattuna

Valokuva Hanne Helminen 2018 / Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Ilmakuva kertoo kaupunkirakenteen asteittaisesta muutoksesta. Savonkadun Paavolan pientalot ovat saaneet väistyä uuden toimisto- ja liikerakentamisen tieltä. Lahden terveysaseman ja Kelan toimitalon edusta on vielä säilynyt avoimena tilana.

Rakentaminen Lahden terveysaseman ympäristössä oli 1970- ja 80-lukujen taitteessa kiivasta.

Valtion virastotalon paikalla sijaitsi vielä Lahden terveystalon rakentamisen aikoihin leipuri Kalle Heleniuksen vuonna 1926 rakennuttama asuin- ja liiketalo. Asemakaavanmuutos sai lainvoiman 25.10.1978, ja rakennus valmistui samana vuonna kuin Lahden terveysasema.

Lahden kaupungin 1980–1981 rakennuttaman Hotelli- ja ravintola-koulun rakennustyöt Kirkkokadun eteläpuolen tontille ovat käynnistyneet. Rakennuksen suunnitteli lahtelainen arkkitehti Jorma Salmenkiivi. Rakennus tunnetaan nykyisin Felmanni Campuksena.

Näkymä etelästä Aleksanterinkadun kohdalta pohjoiseen, ilmakuva, toukokuu 1980, kuva Raimo Airamo

KUVKUV10906, Lahden kaupunginmuseo / LKM, kuva-arkisto



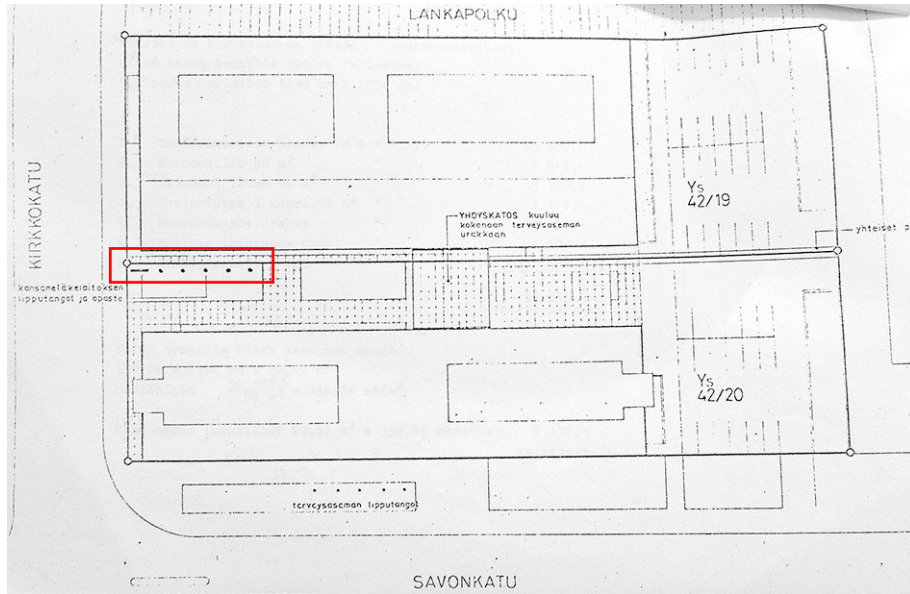
Oikealla alhaalla. Kaupungin virastotalon piha-alueelta on väistymässä toimistorakennus, viimeinen muistuma Vesijärven - Loviisan radan linjauksesta.

Vesijärvenkatu 11, piha, 1990, kuva Tapio Ruokoranta

KUVKUVN98915, Lahden kaupunginmuseo / LKM, kuva-arkisto

Kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018.





Rakennustoimikunta päätti yksimieleisesti hyväksyä luonnoksen Lahden Terveystalo Oy:n ja Kansaneläkelaitoksen välisen sopimuksen Kansaneläkelaitoksen lipputankojen sijoittamiseksi Lahden Terveystalo Oy:n tontille. Kansaneläkelaitos sitoutui huolehtimaan perustuksista ja kunnossapidosta sekä siitä, että rakenteista ei aiheudu haittaa tai vahinkoa yhtiölle tai kolmannelle osapuolelle.

Samassa kokouksessa päätettiin yhteiskatoksen kustannusten jaosta sekä autopaikkojen luovutuksesta.

Katselmuksessa vuoden 1979 tammikuussa todettiin, että ajoluiskan sähkölämmityksessä oli häiriötä luiskan alapäässä. Ongelman ratkaisemiseksi oli käytetty tilapäistä sulatusta. Autohalliin johtavaa luiskaa on korjattu useampaan kertaan rakennuksen valmistumisen jälkeen.

Kylmän autohallin viemärikaivo jäätty kovilla pakkasilla. Koska luukkujen lisälämmöneristys ei tuottanut toivottua tulosta, tuli kaivoon saada lisää lämpöä.

Rakennuksen kulmahuoneet olivat osoittautuneet kylmiksi, ja tilannetta parannettiin lisäämällä eristettä seinärakenteen sisäpuolelle - 50 mm mineraalivillaa päällystettynä kipsilevyllä.

Ison IV-konehuoneen kylmyyden vähentämiseksi suunniteltiin kattokerroksen ulko-oven eteen lämpöeristetty oviseinäelementti.

Sisäänkäynnin yläpuolella olevien 2. kerroksen huoneiden lattiat olivat kylmiä ja asia tarkistettiin avaamalla sälekattoja. Alakaton yläpuolelle asennettiin keväällä 1979 lisävillaa rakenteisiin.

Pöytäkirja rakennustoimikunta 10.5.1978 4 §., Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Katselmusmuistio Kansaneläkelaitoksen Lahden toimitalon rakennustyön takuutöiden johdosta 29.1.1979

Valokuva asiakirjan asemapiirroksesta, johon on merkitty piha-alueen eteläreunaan sijoitettu lipputankorivi.

Virpi Tervonen 2018

1980-LUKU

Rakennuksen valmistumisen jälkeen 1980-luvulla Lahden toimitaloon tehtiin joitakin toiminnallisia ja teknisiä muutoksia sekä korjauksia.

1980 Lahden toimitalon maisemakonttorin opasteet hankittiin Mainospyörästä.

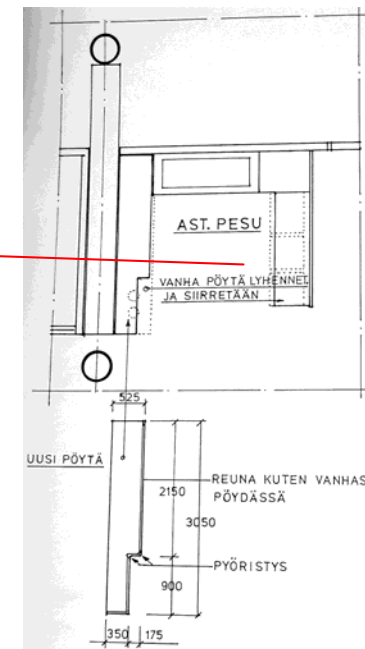
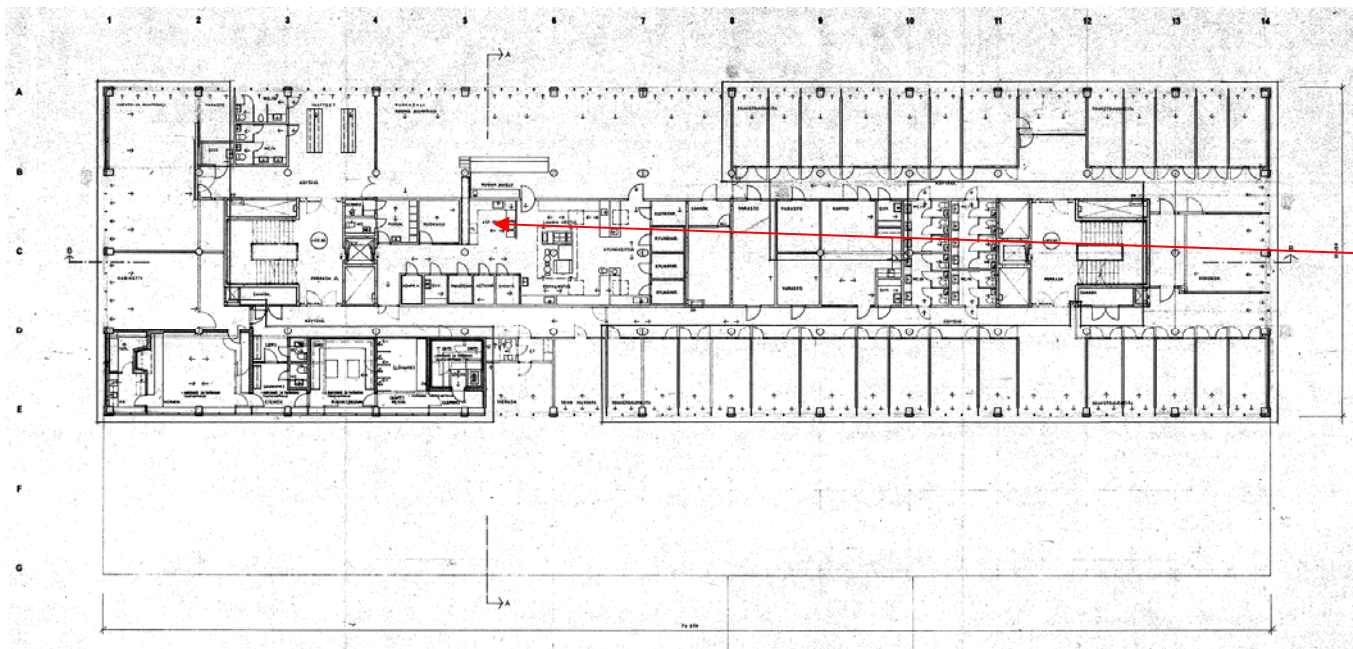
Mainospyörän tarjous 25.11.1980

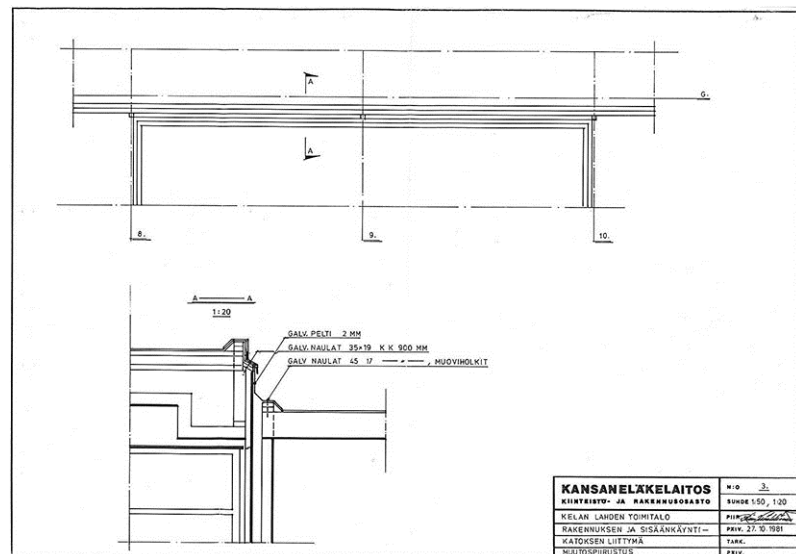
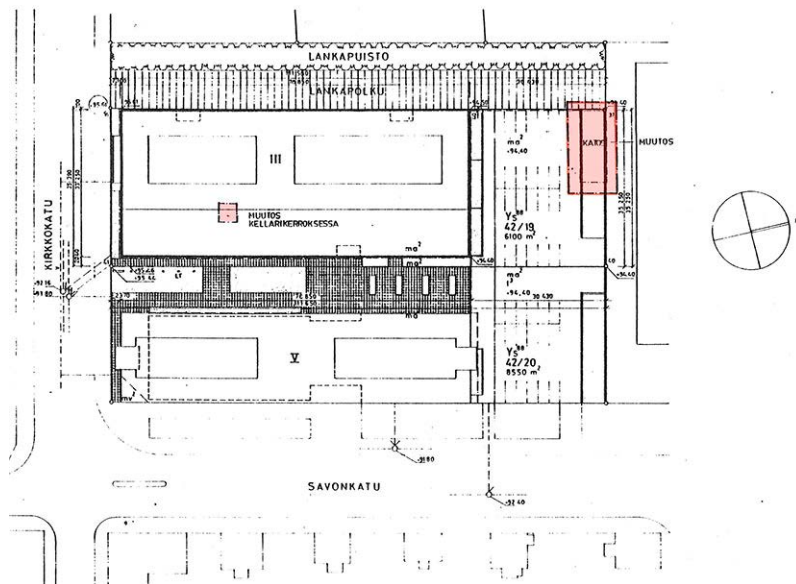
1981 Keittiön pesupöydän muutos, 3. kerrokseen. Vanha pöytä astianpesutilassa lyhennettiin ja siirrettiin.

Lahden toimitalo, pääpiirustus 3. kerros, n:o 5, 1/100 Arkkitehtitoimisto Veijo Martikainen Ky 7.1.1977, Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Kansaneläkelaitos Kiinteistö- ja rakennusosasto, Lahden toimitalo Keittiö pesupöydän muutospäi-
rustukset 9.11.1981, asiakirja mapissa, josta ne on valokuvattu.

Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018





1982 AJOLUISKAN MUUTOSTYÖT

Autohalliin ja kellariin johtava oviaukko oli osoittautunut liian matalaksi jäteautolle, ja ajoluiskan alaosan sulatuskaapelit eivät toimineet kunnolla. Talvisin ilmeni haittaavaa jäänmuodostusta, koska luiska oli suunniteltu kattamattomaksi. Ajoaukko oli suunniteltu minimikorkuiseksi, ja ajoluiskan betonivalu oli rakennusvaiheessa kasvanut suunniteltua paksummaksi. Arkistohuoneen ja autotallin välillä ei ollut suoraa yhteyttä, mm. IV-konehuoneen seinistä puutuivat tuulensuojalevyt.

Muutos suunnitelmien tilanteen korjaamiseksi tilattiin rakennuksen alun perin suunniteltaut arkitehdiltä ja rakennussuunnittelijalta. Rakennustapaselostuksen laati lupapiirustuksineen Arkkitehtuuritoimisto Veijo Martikainen Ky -piirustukset on päivätty 1.10.1981 n:ot 1,2,8,12. Rakennuslupa myönnettiin 17.11.1981.

Rakenteet suunnitteli Insinööritoimisto Reijo Puolanne ja Knit. Pienurakkasopimus solmittiin Rakennusliike Launiemi Oy:n kanssa, ja sähköurakoitsijana toimi Sähkölähteenmäki Oy. Työt aloitettiin 2.2.1982 ja ne valmistuivat 2.4.1982. Takuutarkastus suoritettiin vuoden 1983 huhtikuussa.

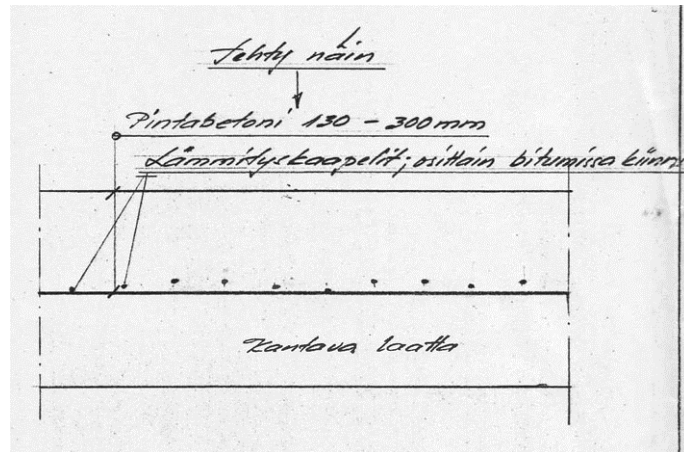
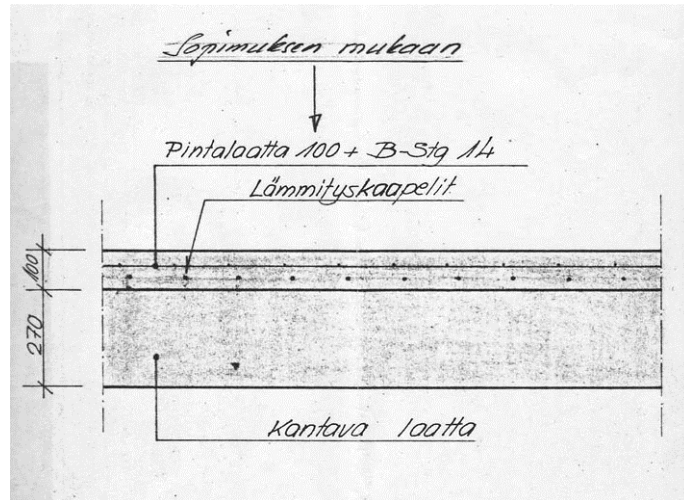
Urakkaan kuului luiskan purkutyöt, luiskan uudet betonilattiat, uuden katoksen kantavat osat, katoksen vesikate ja maalaustyöt. Ajoluiskan katos tehtiin teräsrakenteisena, vesikate profiloitua pellistä ja vanerista. Ajoluiskan suuaukon korkeudeksi määriteltiin 3,350 m, jolloin luiskan yläpuolinen katos lyheni suunnitelmamuutoksen vuoksi n. 2 metriä. Ajourien kohdalle valettiin työn aikana n. 700 mm leveät sepelibetonialueet, jonka raekoko oli n. 30 mm.

Muutospiirustus. Asemapiirustus n:o 1 1/500, Arkkitehtitoimisto Veijo Martikainen Ky, 1.10.1981.

Muutospiirustus. Rakennuksen ja sisäänkäyntikatoksen liittymä 1/50, 1/20, 27.10.1981

Lahten toimitalon korjaus- ja muutostyöt -kansiot, Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018



Ajoluiskan sulatusjärjestelmässä oli ollut häiriöitä rakennuksen valmistumisesta saakka. Tilanteen parantamiseksi oli tehty useita mittauksia ja korjauksia vuosien aikana. Sulatuskaapelit ja pintabetoni uusittiin. Todettiin purkutöiden yhteydessä, että pintabetonilaatta oli tehty suunniteltua paksummaksi ja sulatuskaapelit oli asennettu alun perin väärin.

Oheiset piirustukset osoittavat kuinka ajoluiskan rakenne oli alun perin suunniteltu ja kuinka se oli tehty. Piirustus oli laadittu korvaamaan leikkauspiirustuksen 3-3 n:o S2 (S4).

Samanaikaisesti tehtiin myös korjauksia vuosikatselmuksessa 25.8.1981 havaittuihin puutteisiin: IV-konehuoneen ulkoseinien tiivistäminen, palosulun rakentaminen arkistohuoneen ja autotallin väliseinään, ajoluiskan alaosan ja sulatuskaapelien uusimisen. Aluetoimisto oli ehdottanut palosulusta luopumista. Lopputarkastuspöytäkirjasta on todettavissa, että varaston ja autohallin välistä kulkuyhteyttä ei tehty.

Rakennuksen pääsisäänkäynnin katoksen liittymän pellin maalaus päätettiin tehdä vuositakuutarkastusten ajankohtana - pellitys 18.3.1982 ja ilmastoitimuutostyöt 22.2.1982.

Vastaanottotarkastus pk 21.4.1982, Rakennustapaselostus 20.11.1981, Kelan piirustukset 3 ja 5 / 27.10.1981 ja 19.11.1981

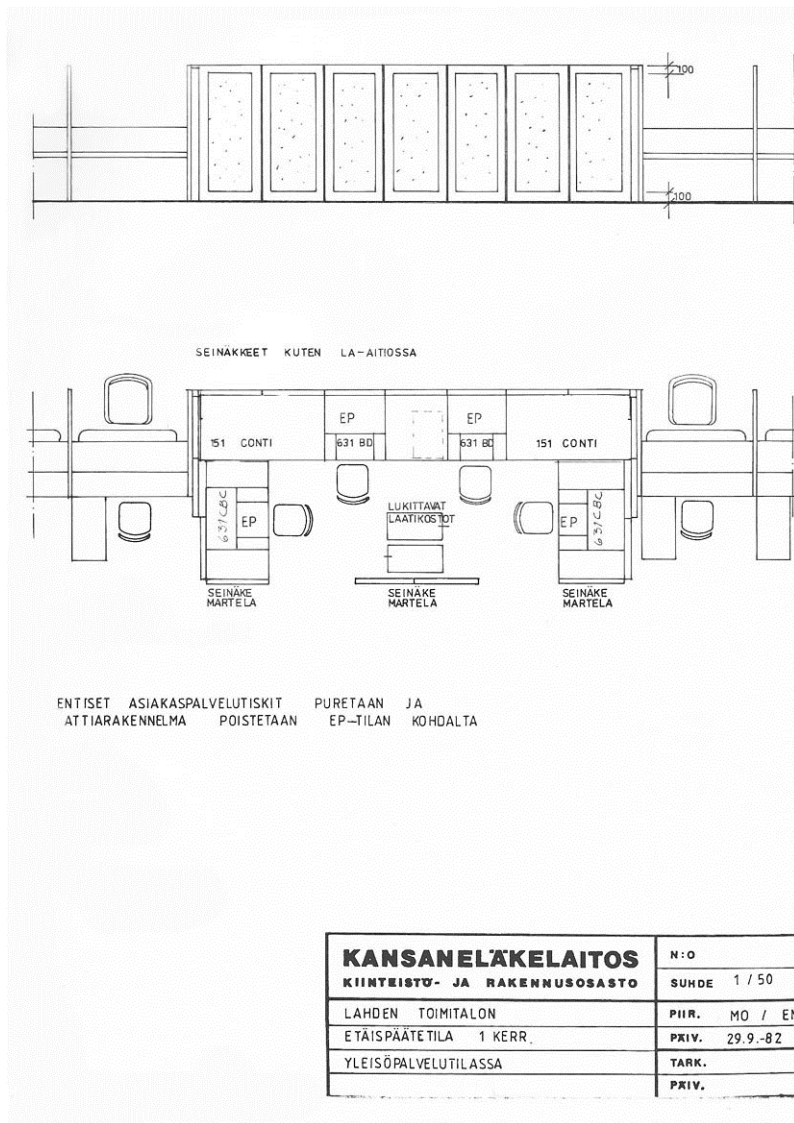
Neuvottelumuistio 21.5.1982, Veli Pietarila 20.1.1982

Lahden toimitalon korjaus- ja muutostyöt -kansiot, Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Viereiset piirustukset kuvaavat ajoluiskan rakennetta vuodelta 1976.

Lahden terveysasema, Kelan Lahden toimitalo, Ajoluiskan rakennemuutos n:o Y55, 21.04.1976. Insinööritoimisto Reijo Puolanne & Knit

Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018



1982 ASIAKASPALVELUTILAN KALUSTEMUUTOS

Muutos koski asiakaspalvelutilaan rakennettavaa kalusteseinää, jolla voitiin erottaa osa päätetyön työskentelytiloista rauhallisempaan toimintaan. Muutos ei edellyttänyt rakennuslupaa. Laskenta-automaatit oli aiemmin erotettu vastaavilla seinämällä asiakaspalvelutilasta. Seinäkkeitä hankittiin 9 kpl.

Muutoksen kohdalta 4 kpl entistä asiakaspalvelutiskiä poistettiin ja korvattiin nykyaikaisilla toimistokalusteilla. Työtulovakuutuksen esivalmistelun työpisteet varustettiin mikrofilmin katselulaitteella ja päätteellä.

Etäispäätetila, 1. kerros, yleisöpalvelutilan seinäke 1/50, piirtänyt MO / EM, 29.9.1982, Kansaneläkelaitoksen kiinteistö ja rakennusosasto, Kansaneläkelaitoksen arkisto

Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

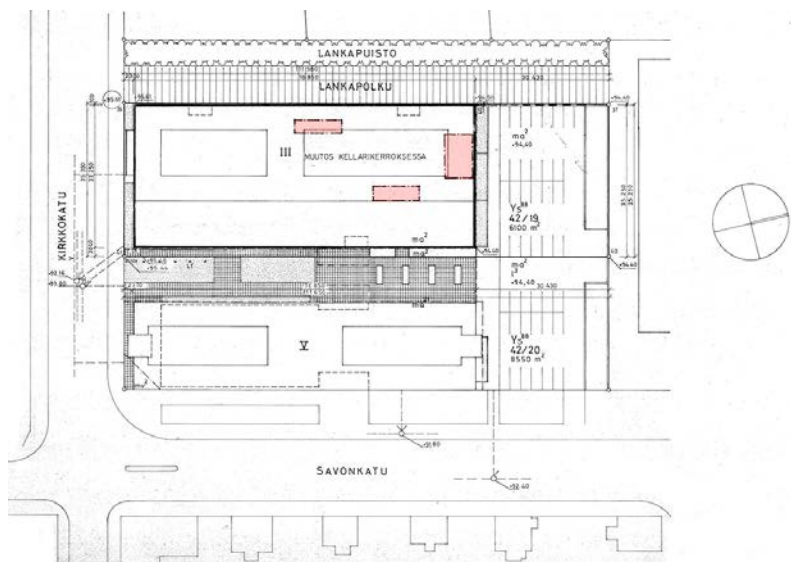
1982 LAHDEN TOIMITALON ELEMENTTIEN SAUMAUS

Valokennojen saumoissa oli havaittu rakoja. Lisäksi tulipalon vaurioittaman huoneen ikkunaelementtien ympäryks oli saumaamatta. Ikkunaelementeissä ja pilarilinjoiissa oli muuallakin havaittu rakoja, mm. A- ja B-portaiden ympärillä.

Saumausten takuutarkastus 22.2.1982 koski betonielementtien saumausta ulko- ja sisäpuolella, jonka suoritti Saumapojat Oy. Lisäksi Kela asensi messinkisaumalistat 2. kerroksen käytävien ja arkiston lattioiden liikuntasauvoihin. Muutamia havaintoja rakenteellisista ongelmista:

1. kerros - itäisivulla pilarien juuressa halkeamat matossa liikuntasauvojen kohdalla, 2. kerros - käytävien ja arkiston lattiamatoissa halkeamia, 3. kerros - ruokalan lattian liikuntasauvoissa rakoja.

Saumapojat Oy Lasku 26.1.1977, takuu päättyy 26.1.1982.



1982 KELLARIKERROKSEN MUUTOKSET

Kellarikerroksessa suoritettiin lämpimän autohallin osalla muutoksia, jolle haettiin rakennuslupa – tarkistettu ja vahvistettu Lahden kaupungin rakennuslautakunnan jaostossa 28.9.1982.

Autohallin sisäänajo-oven vierestä rajattiin uusi, muuratuille seinillä ja palovella oleva varastotila, jolloin autopaikat vähenivät kahdella paikalla. Samalla lisättiin kaksi uutta autopaikkaa.

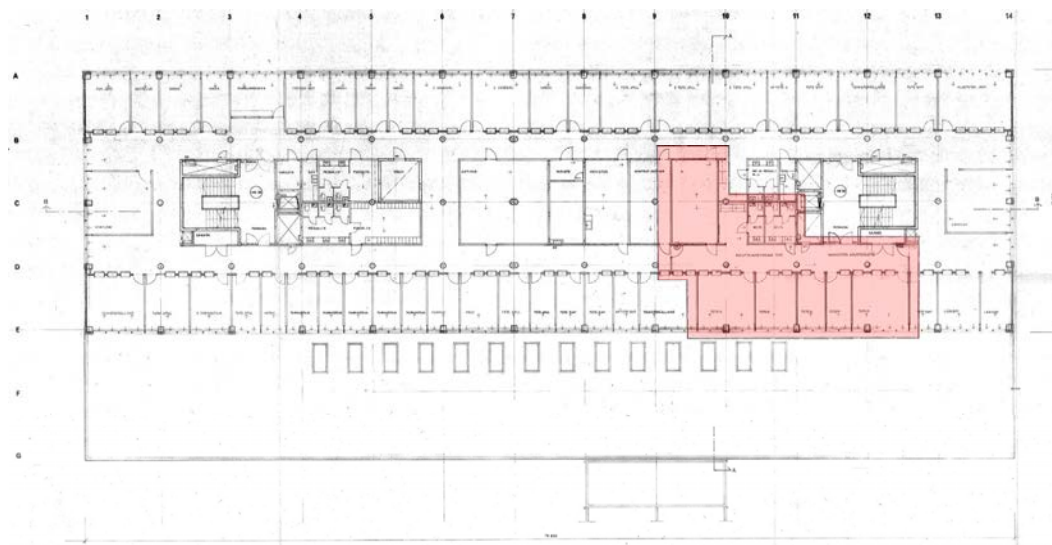
Rakennuslupaa koskeva muutosasemapiirros, ei mittakaavassa, alkuperäinen 1/100, pääpiirustus nro 1, Arkkitehtitoimisto Veijo Martikainen Ky 17.8.1982, Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Kuvankäsittely ja rajaukset Virpi Tervonen 2018

1983 TOISEN KERROKSEN PIENET TILAMUUTOKSET

Muutoksessa itäpuolen käytävällä sijaitsevat toimistotilat ja kokoushuone erotettiin kulkuovilla kuluttajaneuvojan ja vanhusten asuntosäätiön toimistotiloiksi.

Rakennuslupaa koskeva 2. kerroksen muutospiirustus, ei mittakaavassa, alkuperäinen 1/100, pääpiirustus nro 2, Arkkitehtitoimisto Veijo Martikainen Ky 12.5.1983, Lahden rakennusvalvonnan arkisto.



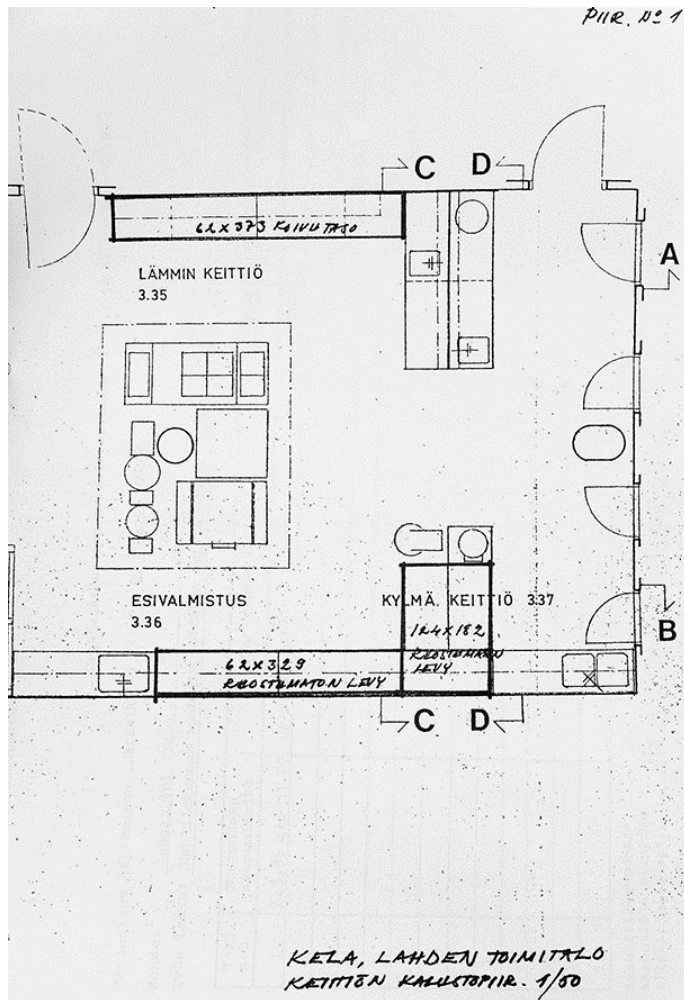
1984 PIHAERISTEEN UUSIMINEN

Pihan eristeen uusiminen koski pääsisäänkäynnistä pysäköintialueelle johtavaa luiskaa. Kansaneläkelaitoksen osalta pihan luiskan korjaus suoritettiin 36 m² alueelta samaan aikaan, kun Lahden terveysaseman tontilla tehtiin pihapinnan uudistustyö. Luiskan korjaustyön suoritti Pikentti Oy. Irrotetun kaiteen asentamisesta vastasi Kela.

Sisäänkäynnin viereisellä alueella oli valmistumisesta lähtien ollut vesivuotoja. Vuoden 1984 kevästä lähtien oli jälleen ilmennyt vesivuotoja kellarissa. Kaupunki oli aloittanut omalla alueellaan pihaeristystyöt. Kirje osastopäällikkö Pietarilalle, Pentti Jaakkola 11.9.1984. Vesieristystyön rakennepiirustuksen laati Insinööritoimisto Puolanne Oy Lahdesta.

Valokuvat autohallin tuuletusikkunoiden maanpäällisistä rakenteista, paikoitusalueelta johtavasta luiskasta ja teräskaitteesta. Virpi Tervonen 2018





MUITA KORJAUKSIA 1984–1988

1984 Valvontajärjestelmän laajennus / ulkotermostaattiohjaus lämmönkulutusta pienentämään.

1984 Kondensaattoreiden uusiminen (19.10.1984 / Onni Komulainen)

1984 Kylmähuoneiden korjausmaalaukset, Hollolan Rakentajat Oy

1984 Julkisivujen betoninuhalelementtien suojausten uusiminen, erityisesti eteläsivu. 26.10.1984. Esitettiin samassa yhteydessä laajempaa urakkakilpailutusta.

1985 Ruokalan keittiön pesupöytien kansilevyjen ja leivinpöydän koivutaso uusiminen, tilaus 11.3.1985 Stala Oy:ltä.

1986 Lahden paikallistoimiston muutossuunnittelu:

Työttömyysturvan toimeenpanon aiheuttamat uudet työjärjestelyt, työttömyys-asioiden työhuonejärjestelyt, aktivaraston laajennus, maisematyöpisteiden osittainen uudelleenjärjestely. Koska Kiinteistö- ja rakennusosasto eivät voineet työkiireistä johtuen hoitaa asiaa, sovittiin suunnittelu hoidettavaksi Arkkitehtitoimisto Aarne Ehojen toimiston sisustussuunnittelija Blomin kanssa. Kii-reellisimmät muutostyöt oli mahdollista toteuttaa. Vastaanottotilan muutokset oli syytä siirtää myöhempään ajankohtaan. Ne toteutettiin vasta vuosien 1990–91 aikana. (Veli Pietarilan allekirjoittama asiakirja 21.7.1986)

1988 Paikallistoimiston murtohälytys vaippa- ja tilasuojausena

Keittiön kalustopiirustus n:o 1, 1/50, osapiirustus pohjapiirustuksesta Kelan Lahden toimitalo, Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

1990-LUKU



1990 MAINOSLAITTEEN MUUTOS / UUSI MAINOSLAITE

Lahden kaupungin rakennuslautakunta myönsi kokouksessaan 22.5.1990 luvan mainoslaitteen muutokselle ja uuden mainoslaitteen asentamiselle. Valomainoksen toimitti Neon Teos Oy. Esitys 4.7.1990.

Anttilan tavaratalo avattiin vuoden 1988 lopulla. Elokuussa 1988 oli aluejohtaja esittänyt, että paikoitusalueen päätyyn asennettaisiin vastaava "KANSAN-ELÄKELAITOS" -opaste kuin Kirkkokadullakin. (12.8.1988)

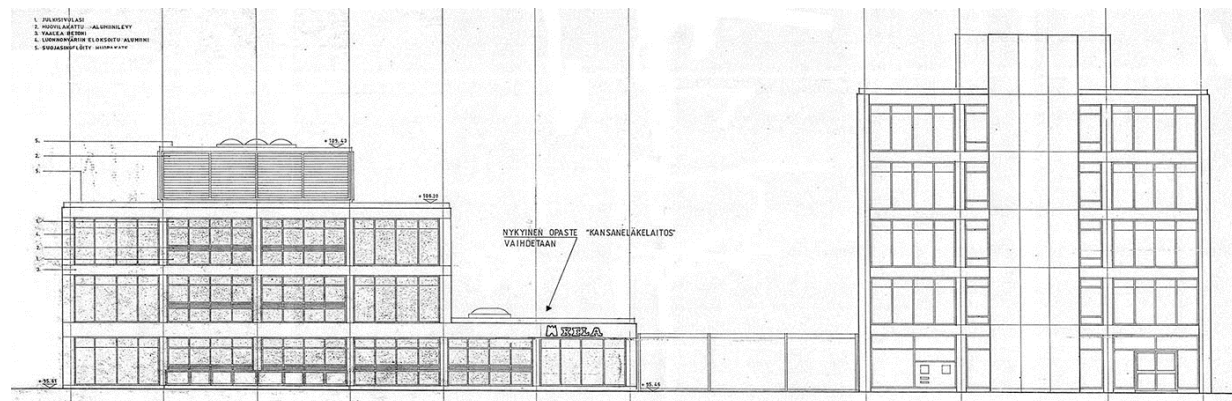
Jo aiemmin oli julkisivuopasteita ilmeisesti uusittu, koska asiakirjoissa on maininta vuodelta 1985 vanhan julkisivuopasteen noudosta Helsinkiin uudelleenkäyttöä varten.

Kansaneläkelaitoksen asiakirjat, Helsinki. Asiakirja 10.9.1985

Kirkkokadun julkisivuopaste tänään. Valokuva Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Kirkkokatu vuonna 1978. Kansaneläkelaitos 1937–1997, s. 1995.

Lupapiirustus, julkisivuopaste n:o 3. 24.4.1990, piirtänyt P. Kettunen Kelan Kiinteistö- ja rakennusosasto. Kansaneläkelaitoksen Lahden toimitalo. Pääty etelään 1/100 (ei mittakaavassa), piir.n:o 11, Arkkitehtuuritoimisto Veijo Martikainen Ky 15.2.1975.



1990 INVALUISKA, ASUNTOTOIMISTON SISÄÄNKÄYNTI



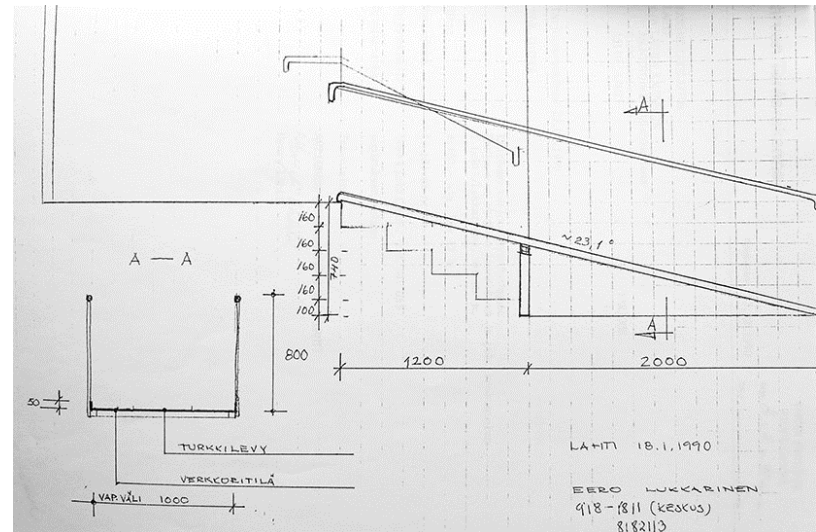
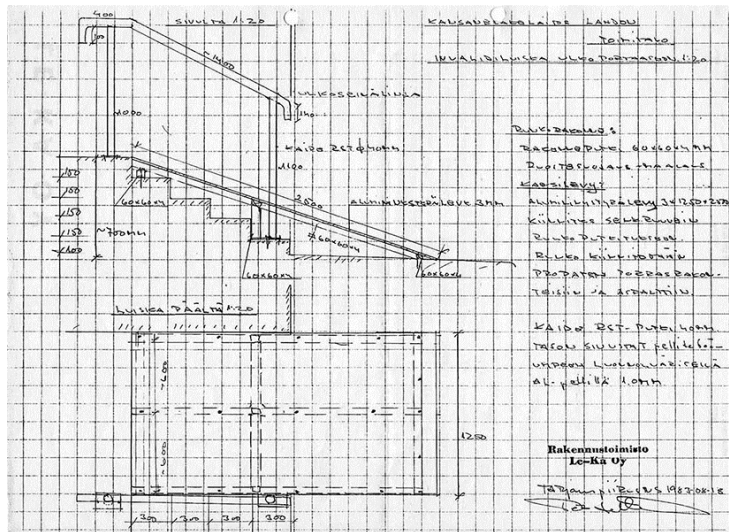
Lankapolun pohjoisen sisäänkäynnin yhteyteen on suunniteltu kahtena eri ajankohtana LE-luiskat. Ainakin vuonna 1983 pyörätuoliluiskan toteutuksesta luovuttiin ja kulku aluetoimistoon ohjattiin Kelan tilojen kautta sisäpihan puolelta. Lahden toimitalon tilamuutoksien myötä myös sisäänkäyntien käyttötarkoitukset ovat muuttuneet.

Nykyinen pyörätuoliluiska Lankapolun eteläisen sisäänkäynnin A-portaan yhteydessä, valokuva Virpi Tervonen 2018

Lankapolun pohjoinen sisäänkäynti. Pyörätuoliluiskan piirustus 18.8.1987 Rakennustoimisto Le-Ka Oy. Pyörätuoliluiskaa ei enää ole tämän sisäänkäynnin yhteydessä.

Asuntotoimiston sisäänkäynti / Invaluiska 18.1.1990 Piirustus, Eero Lukkarinen

Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki



1990–1991 SISÄPUOLINEN MUUTOS

1990-luvun alun sisätiloihin kohdistunut muutostyö on ollut näkyvin Lahden toimitalon rakentamisen historian aikana. Sisustussuunnittelutyöstä vastasi Sisustusarkkitehtitoimisto Kari Uusiheimala Oy Helsingistä. LVI-suunnittelusta vastasi Insinööritoimisto Olof Granlund Oy ja sähkösuunnittelusta Insinööritoimisto Risto Mäenpää Oy. Koska sisätiloihin rakennettiin myös uusia tiloja, tuli valaistusta ja ilmanvaihtoa uusia muutossuunnitelmien laajuudelta. Rakennustöistä vastasi Rakennustoimisto Le-Ka Oy ja LVI-töistä LVI-Pojat Ky ja sähkötöistä Lahden Sähkö ja Kone Oy. Urakka aloitettiin 19.11.1990 ja rakennuslupa myönnettiin 9.10.1990.

Työ tehtiin vaiheittain:

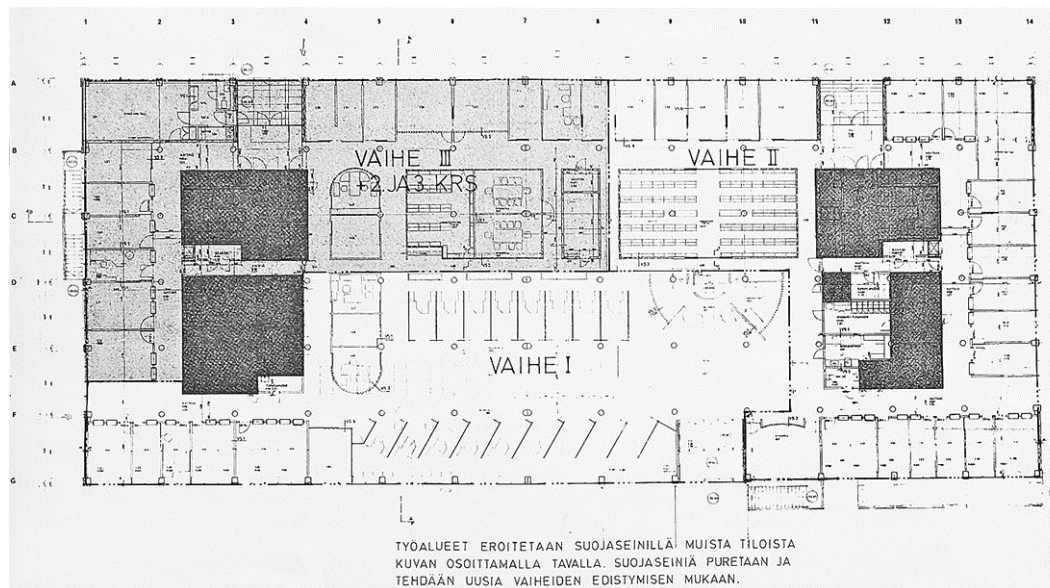
vaihe I 12.11.1990- 28.2.1991, asiakaspalvelutilat

vaihe II 1.3. – 30.4.1991, 1. kerroksen aktivarasto, 1. kerroksen toimistotilaa

vaihe III, 1.5.1991 – 15.8.1991, 1. kerroksen toimistotilaa, 2. kerroksen sosiaalitilat, 3. kerroksen luentosali

Urakkasopimus 19.11.1990 / 23.11.1990.

Urakan vaiheistus 1. krs 1/200, pienennös ei mittakaavassa. Sisustusarkkitehtuuri- ja rakennustoimisto Kari Uusiheimala Oy



1991 SISUSTUSMUUTOS ASIAKASTILAT

Korjaustyöt kohdistuivat ilmanvaihtoon ja sisustukseen. Näkyvimvät muutokset tehtiin sisääntuloaulaan ja asiakaspalveluhenkilöstön työtiloihin 1. kerroksessa. Ensimmäisen kerroksen muutosalueella lattiapinnoitteet purettiin, osa asiakaspalvelutilan marmoripäällysteestä säilytettiin ja avokonttorista purettiin ilmanvaihto- ja valorampit. Rakennuksen päädyssä olevien toimistotilojen vanhat alumiinisälekatot säilytettiin.

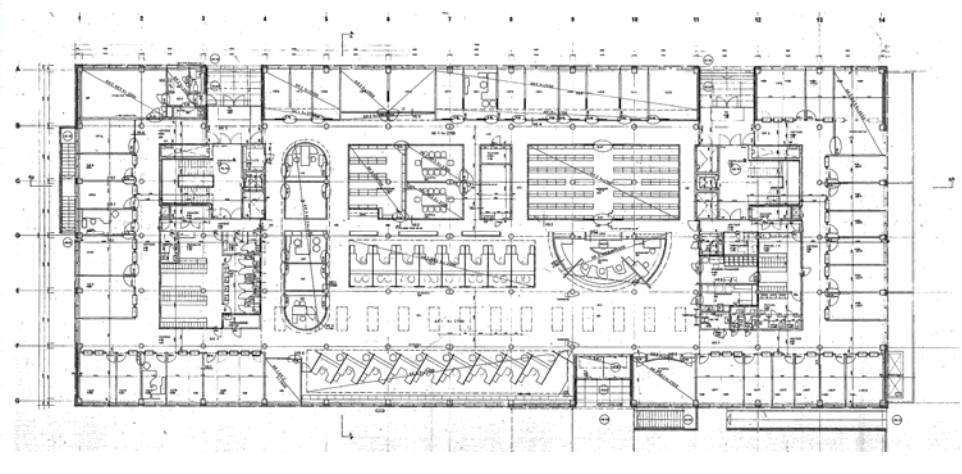
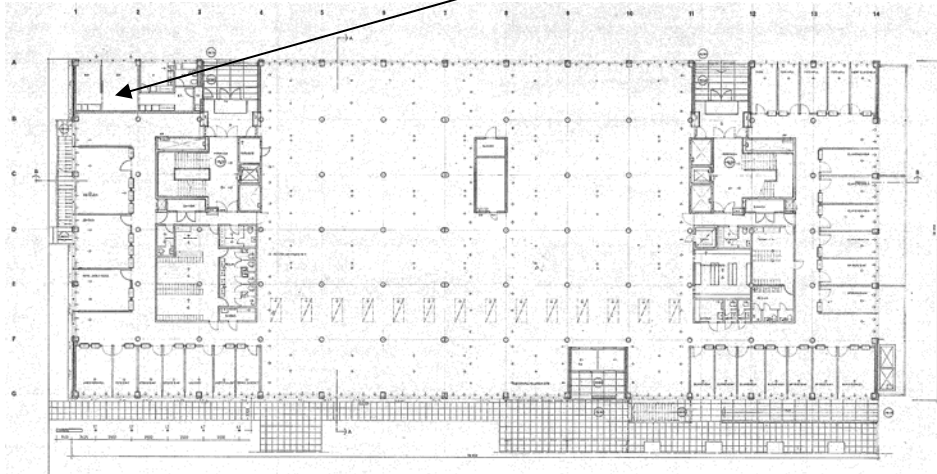
Uudet väliseinärakenteet tehtiin metallirunkoisina ja 2-kertaisella kipsilevyllä molemmin puolin päällystettyinä. Aiemmin maisemakonttori ulottui Lankakujan puoleiseen julkisivuun saakka, johon nyt rakennettiin toimistotiloja. Lankakujan ja Kirkkokadun kulmauksessa ollut erillinen 2h+k+kh käsittävä asunto muutettiin ryhmä- ja kokoontumistilaksi, jonka erillinen sisäänkäynti Lankakujan eteläisen sisäänkäyntin yhteydessä säilytettiin.



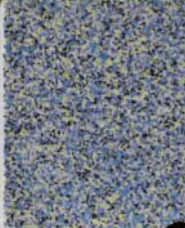



Pääpiirustus 1. kerros 1/100, nro 3, Arkkitehtitoimisto Veijo Martikainen Ky 2.21977. Lahden rakennusvalvonnan arkisto

Pääpiirustus, muutos 1. kerros 1/100, ARK 2, Sisustusarkkitehtuuritoimisto Kari Uusiheimala Oy 5.9.1990. Lahden rakennusvalvonnan arkisto

Asunto sijaitsi valmistumisvuonna 1977 rakennuksen kirkkokadun ja Lankakujan puoleisessa kulmauksessa. Maisemakonttorin avaruus katosi vuoden 1990–91 muutoksissa. Veijo Martikainen oli jo suunnittelun alussa korostanut maisemakonttorin ja rakennuksen tilallista muuntojoustavuutta. Se on osoittautunut Lahden toimitalon historian aikana tarpeelliseksi.

Kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018



VASTAANOTTOTILA	Marmori (ent.)	
	Laatat: Partek SUPER-GRANAITE	
	yleisväri WNM 32	
	kuvioväri WNM 50	
	kuvioväri WNM 44	
TYÖHUONEET A-B/ 4-11 + YHT.TILAT	Forbo MARMOLEUM 2.5 mm 3053	
	yleisväri Forbo MARMOLEUM 3032	
TILAT 1.81 1.82 1.84	Muovimatto: ESTRAD PLANO 71160	turk.tait- toinen harm

Uudet alakatot tehtiin polttomaalatuista alumiiniruuturitiloista. Lasitiiliväliseinät muurattiin metallirunkoon. Uudet väliovet hankittiin kovalevyntaisina ja maalattuina sekä varustettiin sähköpielillä. Osaan tiloista asennettiin tasareunaiset liukuovet. Toimistohuoneiden lattiat päällystettiin linoleum -lattianpäällysteellä.

Asiakaspalvelutilan lattia uudistettiin keraamisella laattalla, Partek Super-Granite vaaleanharmaa, kuvioväri sininen ja punainen. Osa vanhasta marmorilaatoituksesta jätettiin paikoilleen, mikä näkyy erivärisinä pintoina sisäntuloaulassa. Työhuoneissa ja yhteisissä tiloissa käytettiin Forbo Marmoleum linoleum päällystettä - väreinä vaaleanharmaa ja vihreä, tekstiilimaton väri sinivihreä. Keraamisen laatan toimituksissa oli myöhästymistä, mutta viivästyksen johdosta urakoitsija päätti kuroa aikataulun umpeen ylitöinä.

Pohjapiirustuksessa näkyy 1990-luvun alkupuolen postmoderneja vaikutuksia – kaarevat aiheet kalusteissa, tilanjakajissa ja lasitiiliseinissä. Koko kerroksen toimistotilojen kalustus uusittiin. Tiina Ropponen laati kalustepohjapiirustusluonnoksen 1:50, 10.5.1991, jossa oli esitetty toimistohuoneiden ja asiakaspalvelutilojen kalustus.

Sisätilojen väriyssuunnitelma, osa. Lattianpäällysteiden värit.

Lahden toimitalo, korjaus- ja muutossuunnitelmat, Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018



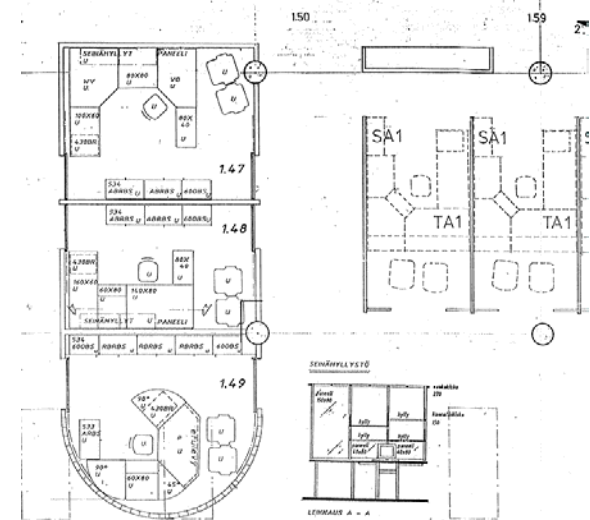
SISUSTUKSESTA

Ensimmäisen kerroksen asiakaspalvelun sivutiloihin rakennettiin 1980-luvun lopun postmodernistista arkkitehtuuriajattelua kuvastavia lisärakennelmia kaa-rvine lasitiiliseinineen ja tiloja rajaavine värikkäine seinäkkeineen.

Lasitiiliseinät huonetiloihin 1.49 ja 1.45 tehtiin metallirunkorakenteisina ja muurattuna ja saumattuna rakenteena.

Valokuvat ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

Lahden paikallistoimisto 1. kerros työhuoneet 1.47 – 1.49, 1.66, Kalustepohjapiirustus 1/50, Tiina Ropponen, Kansaneläkelaitos, Kiinteistö- ja rakennusosasto 8.3.1991

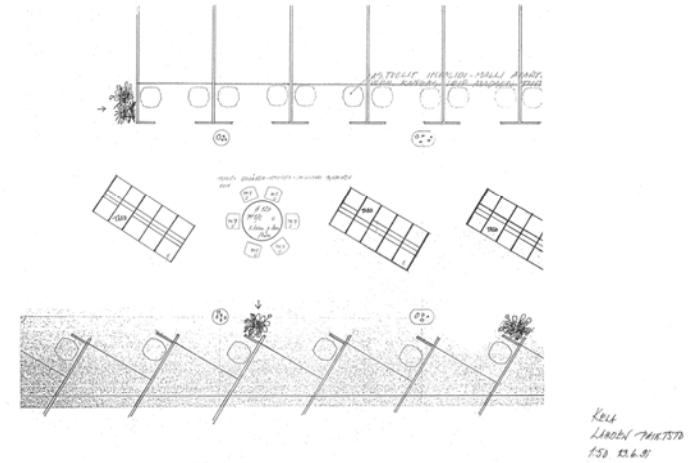
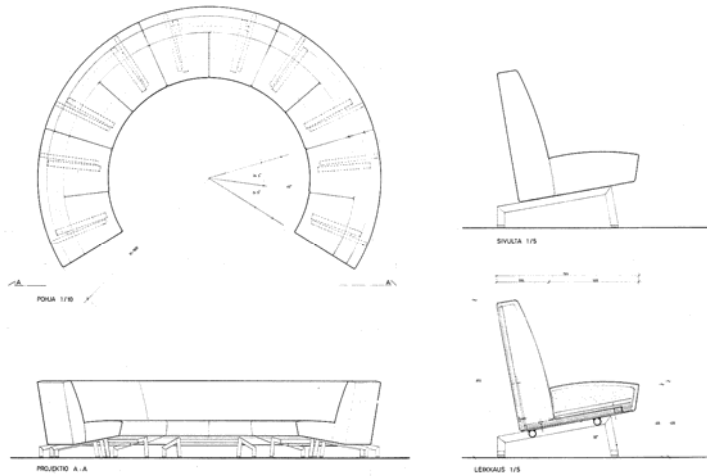


1991 ASIAKASAULAN LASTENKALUSTEET, SOHVA JA TUOLIRYHMÄT

Asiakasaulaan hankittiin vakiovalmisteiset lastenkalusteet oheisen piirustuksen mukaan. Odotusaulan tuoliryhmät ja sisustusarkkitehti Kari Uusiheimalan piirtämä kaareva sohva tilattiin Pedro Oy:ltä.

Sisustussuunnitelmapiirustus 1:10, 1:5 Sohva, projektiot, det, Sisustusarkkitehtitoimisto Kari Uusiheimala Oy, ei päiväystä.

Kela Lahden toimisto, pohjapiirustus, lastenkalusteryhmä 1/50, 13.6.1991

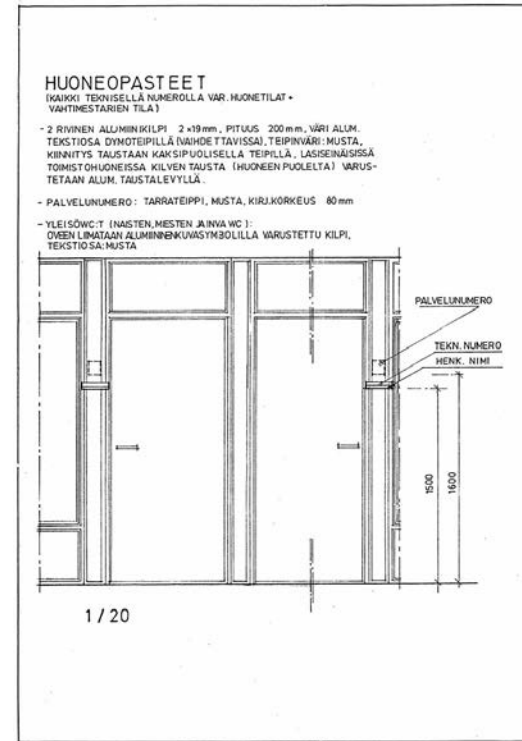
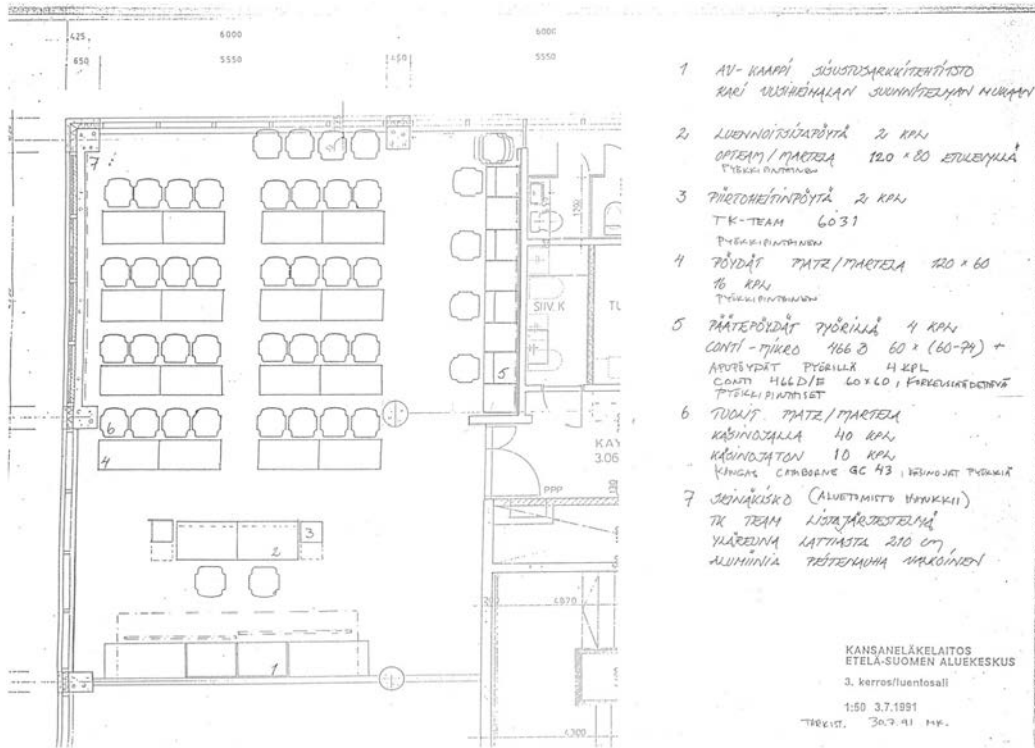


1991 LUENTOSALIN KALUSTEMUUTOS, HUONEOPASTEET

Vuoden 1991 muutostöiden yhteydessä uusittiin 3. kerroksen luentosalin kalustus. AV-kaapin suunnitelman laati sisustusarkkitehti Kari Uusiheimala. Kalusteet olivat pääosin Martela Oy:n pyökipintaisia irtokalusteita. Kalustukseen kuului 4 kpl korkeussäädettäviä päätepyöytiä apupyötyneen ja 2 kpl piirtoheitinpyöytiä, kangasverhoillut tuolit olivat käsinojallisia ja -nojattomia. Tilaan asennettiin seinäkiskojärjestelmä.

3. kerros / luentosali, Kansaneläkelaitoksen Etelä-Suomen aluekeskus 1:50. 3.7.1991.

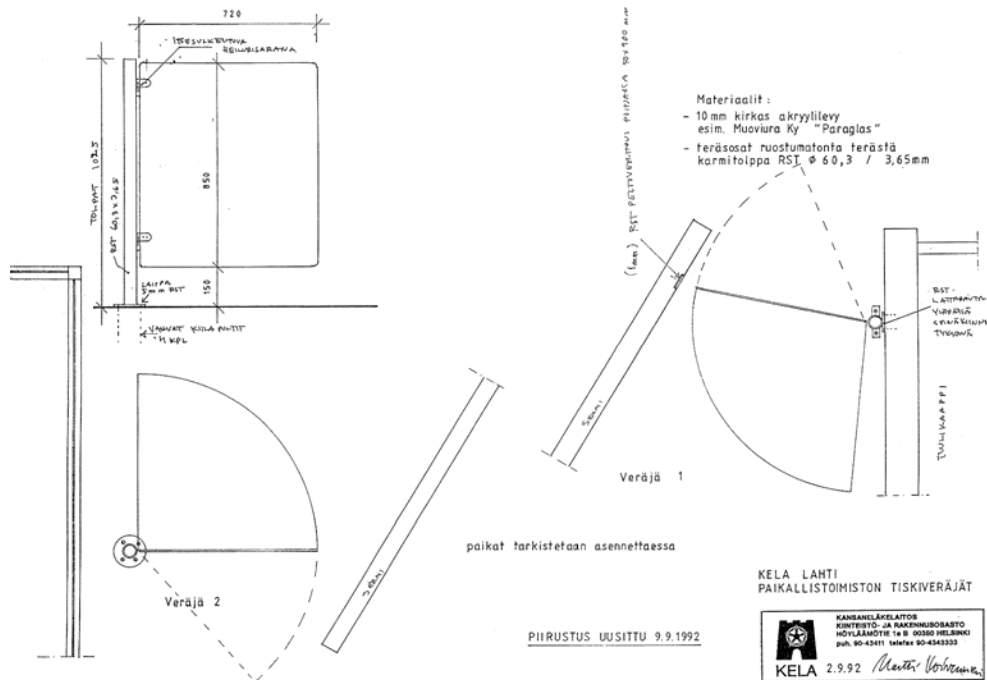
Sisustusarkkitehti Kari Uusiheimalan tehtävin kuului huoneopasteiden suunnittelu. Huoneopasteiden malli- ja asennustapapiiustus 1/20. Ei päiväystä. Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki.



1992 TISKIVERÄJÄT

Paikallistoimiston tiskeihin liittyvät veräjät oli jäänyt hankkimatta vuonna 1991 tehtyjen 1. kerroksen sisustus- ja muutostöiden yhteydessä. Paikallistoimisto piti tarpeellisena niiden hankkimista näin jälkikäteen. Myös hiotusta RST-levystä valmistetut törmäyssuojat neuvontatilan tiskin seinäkkeiden (2 kpl) alaosien suojaksi katsottiin vuositakuutarkastuksessa 19.8.1992 tarpeellisiksi.

LE-KA Oy oli antanut tarjouksen hankittavista veräjistä. Martti Koivuniemi Kansaneläkelaitoksen suunnittelijana oli esittänyt veräjiä hankittavaksi 17.9.1992 lähettämällä kirjeellään.



Kela Lahti, paikallistoimiston tiskiveräjät, piirustus uusittu 2.9.1992

Kansaneläkelaitos, Kiinteistö- ja rakennusosasto, Martti Koivuniemi

Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen

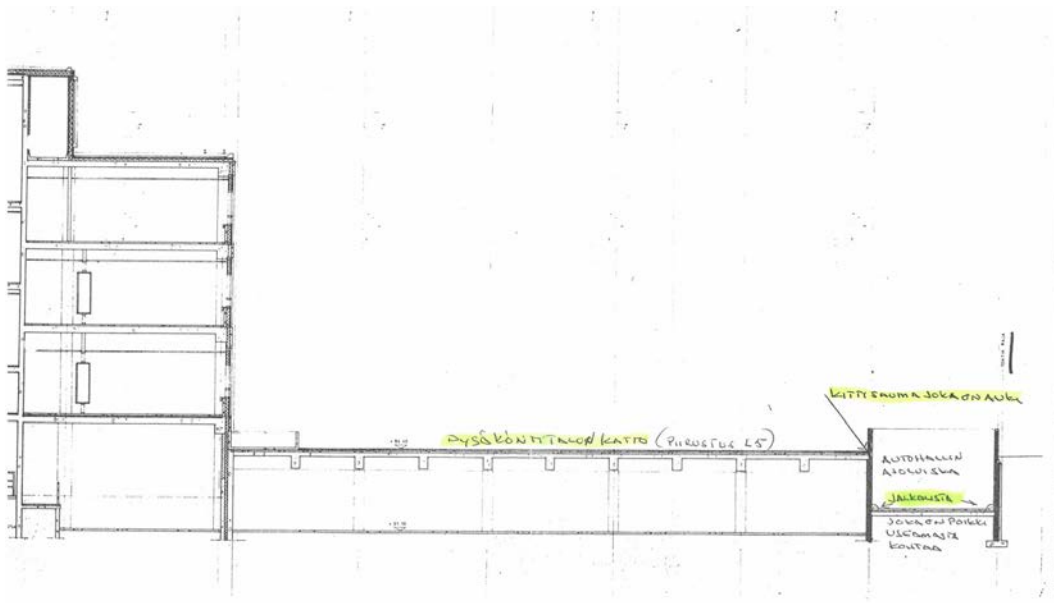
1997 PYSÄKÖINTIKANNEN KORJAUS

Lahden toimitalon aluejohtaja / isännöitsijä Ilkka Ruoppala esitti kirjeessään Kansaneläkelaitoksen Palveluosastolle 13.5.1997, että palveluosasto hoitaa kirjeessä mainitut pienet korjaukset vuoden 1997 aikana ja varautuu toteuttamaan investointiluonteiset korjaukset seuraavana vuonna.

Autohallin liikuntasauma oli auennut n. 20...25 mm pilareiden saumoista ja lohkeillut useasta paikasta. Harjateräkset olivat näkyvissä pilareissa ja lattiassa. Ulkoseinässä pilarin saumassa oli selkeä ilma- vuoto. Lattia oli painunut niin, että kaatoja ei ollut laisinkaan. Kylmässä autohallissa oli vesivuotoja, ilmanvaihtoputkissa korroosiota.

Paikallisella tasolla oli tehty myös muita havaintoja: ruokasalin lattia oli 3. kerroksessa heikossa kunnossa, koska laattoja oli irti ja liikuntasauma kokonaan auki. Osa laatoista oli halkeillut. Koska laatan koko oli 24x24 cm 10 mm saumalla, ei vastaavaa laattaa ollut enää saatavissa. Muuten laatat olivat kohtuullisessa kunnossa 1.-3. kerroksissa. Keittiön lattian ilmoitettiin olevan huonossa kunnossa ja lattiakaivojen laattojen reunat olivat lohkeilleet.

Samassa kirjeessä oli maininnat lämmönsiirtimestä ja sen uusimistarpeesta, koska valmistumisvuosi oli 1977 sekä kattokerroksen ongelmista ja parkkialueen betonikaiteista.



Muistiinpanot katselmuksesta, piirustus asiakirjassa, Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Valokuvaus ja skannaus Virpi Tervonen 2018

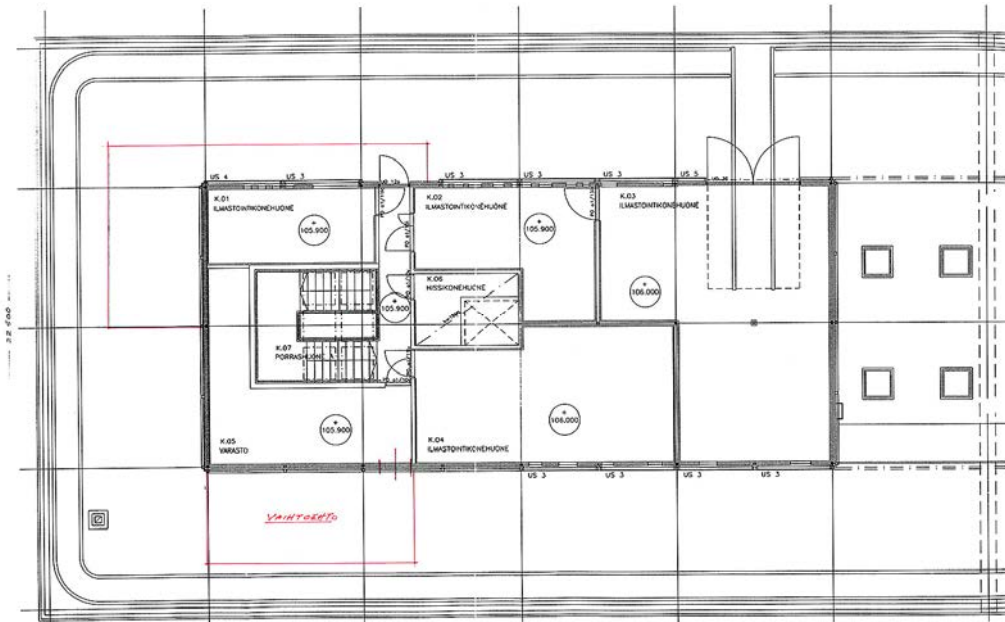
1998 KATTOTERASSI

Lahden toimitalon ilmanvaihto oli suunniteltu koneelliseksi 1970-luvun normien mukaan. Toimihenkilöiden työskentelytilat sijaitsivat umpinaisissa sisätiloissa, koska ikkunoiden aukaiseminen oli kielletty. Aikoinaan moderniksi suunniteltu tekninen ratkaisu oli osoittautunut ongelmalliseksi, koska se ei joutanut kesähelteen korkeiden lämpötilojen mukaan.

Rakennukseen ei kuulu varsinaista työntekijöille varattua ulkopihaa eikä parveketta, jolloin ulkoilmasta ei ole mahdollista nauttia. Aluejohtaja Ilkka Ruoppala ja Maija Kallioinen esittivät ratkaisuksi em. ongelmaan ulkoterrassin rakentamista kattokorjauksen yhteydessä kattokerrokseen, jossa ilmanvaihtokonehuoneet sijaitsivat.

Lahden rakennusvalvonta oli ilmoittanut, että hankkeen toteuttaminen vaatisi toimenpideluvan. Kattoterassi ei edennyt toteutukseen.

Kirje Kansaneläkelaitoksen Palveluosastolle 27.2.1998, piirustus asiakirjassa, Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki



1998 POSTITUSTILAN JA PUHELINVAIHTTEEN MUUTOS

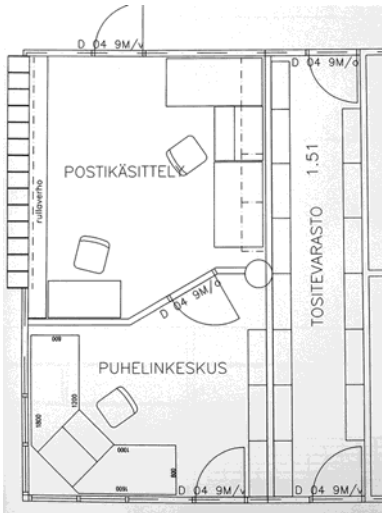
Postitustila ja puhelinkeskus päätettiin siirtää 1. kerroksessa entisen lomake-/tositevaraston paikalle. Tositevarasto jäi käytävämäiseksi tilaksi, joka varustettiin molemmin puolin hyllyillä. Kopiosyvennys joutui väistymään uusien toimintojen tieltä.

Puhelinkeskustilaan rakennettiin kahteen suuntaan avautuva kulmaikkuna.

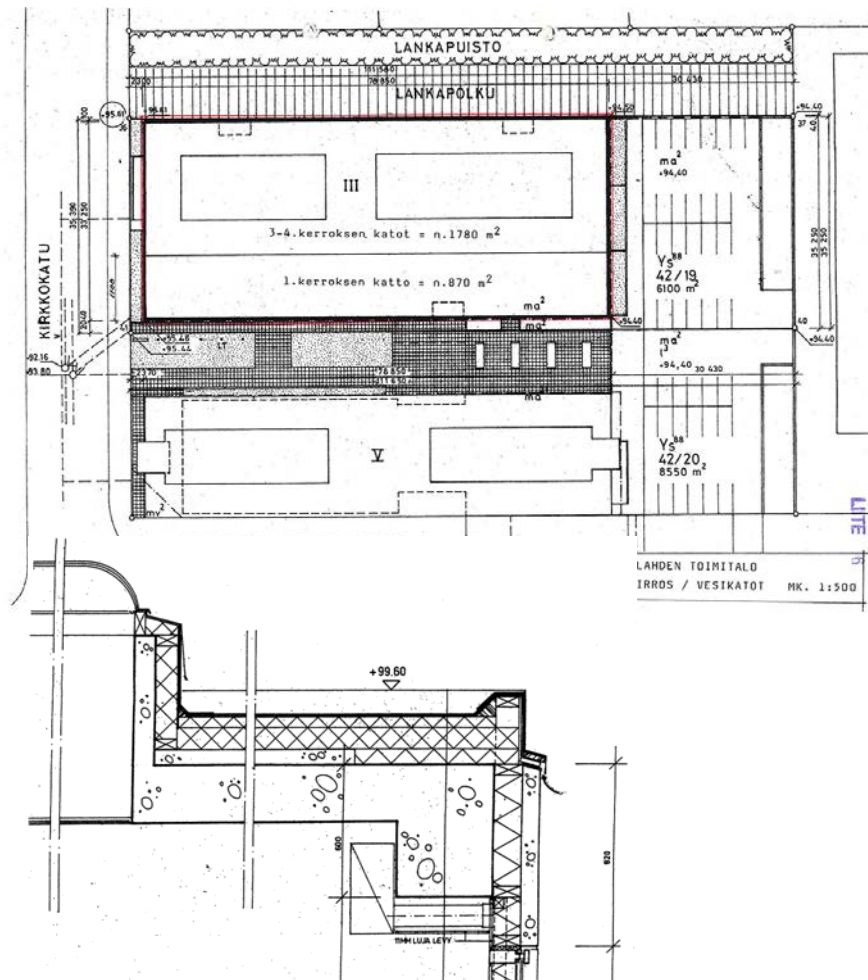
Uudistuksen yhteydessä rakennettiin myös asiakaskuluesteseinät.

Kalustepohjaluonnos 1/50, 23.11.1998, piirustus asiakirjoissa, Lahden toimitalo, Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Kuvankäsittely ja valokuvat Virpi Tervonen 2018



1999 VESIKATON UUSIMINEN, KAUKOLÄMPÖKESKUKSEN SANEERAUS



Vesikaton uusimisurakka käsitti 1. kerroksen katon n. 870 m² ja 3.-4. -kerrosten katon 1780 m² eli yhteensä n. 2650 m². Periaatteena oli, että uudet vesieristeet kiinnitetään vanhan, puhdistetun ja kunnostetun vesikatteen päälle.

Rakennusmestari Antti Matikaisen laatimassa työselostuksessa 11.12.1998 esitettiin, että vanhat kattokaivot korjataan asentamalla niiden sisään uudet korjauskaivot (UV-järjestelmä). Ilmanvaihtokonehuoneiden kattokallistukset korjattaisiin kevytsorakerroksella ja/tai kovalla mineraalivillalla. Reunaosia korotettaisiin n. 100 mm.

Kattoikkunoiden ja katolla olevien jalustojen tiivistykset esitettiin uusittaviksi / korjattaviksi. Kondenssivesikaulukset uusittaisiin. Uusi vesieristys tehtäisiin kumibitumikermillä B-luokan vaatimusten mukaan. Katon pintakerroksena voitiin käyttää suojakivetystä.

Suojasingelit oli tarkoitus poistaa ja kattopinta puhdistaa. Rikkoontuneet kohdat, poimut ja pussit piti korjata uuden katteen edellyttämällä korjaustavalla. Räystäspellit ja juuripellit irrotettiin asennustyön ajaksi, korotettavien räystäiden osalta räystäspellien yläosa poistettiin ja korvattiin vesieristystyön jälkeen hattupellillä.

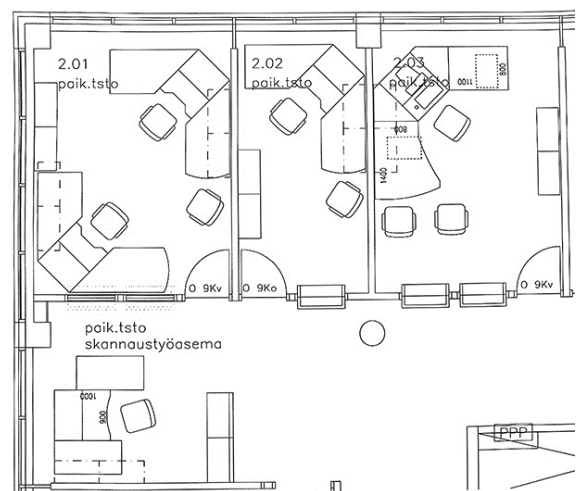
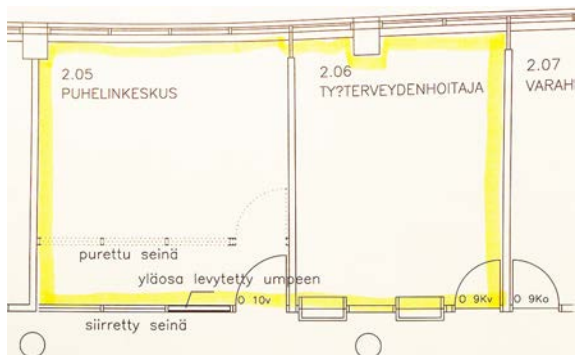
Vesikaton uusimisurakka annettiin Katto-Team AP Oy:lle. Kesän alussa 1999 Kansaneläkelaitoksen palveluosasto pyysi lisätarjouksen Lahden toimitalon IV-konehuoneiden kattojen lisäeristyksestä - 50 mm kovaa mineraalivillaa - Katto-Team Ap Oy:ltä.

Rakennustapaselostus, Kansaneläkelaitoksen vesikatteen uusiminen, Liite 5

Piirustus ylhäällä. Vesikattotyön laajuus ja sijainti. Piirustus vasemmalla, räystäsdetajji.

Asemapiirros 1/500, Kansaneläkelaitoksen vesikatteen uusiminen, Liite 6

Kuvankäsittely Virpi Tervonen



Lahden toimitalon ensimmäisessä kerroksessa tehtiin muutostöitä, mm. lisälämmöneristystä kuuteen toimistohuoneeseen, vanhaan infopisteeseen muutoksia sijoittamalla sinne vahtimestarin työpiste ja 3 kpl skannaustyöasemia, jotka valmistuivat hyvissä ajoin ennen asiakastilaan vuonna 2003 toteutettua remonttia. Uudessa infotiskissä oli nostettu lattia, joka myöhemmin purettiin. Muutostyö suoritettiin kevään ja alkukesän 2002 aikana.

Sisääntuloaulan yläpuoliset 2. kerroksen toimistohuoneiden lattiat olivat osoittautuneet jo pidemmän aikaa kylmiksi. LS Saneeraus Oy teki ennakkotarjouksen lattioiden korjaamiseksi toukokuussa 2002. Lisälämmöneristykseenä laitettiin ikkunaseinille SPU -eristys. Työ oli tarkoitus saada valmiiksi 18.6.2002 mennessä.

Jo vuonna 2001 oli keskusteltu Etelä-Suomen aluekeskuksen lisätilojen tarpeesta. Aluekeskus ja Lahden toimisto olivat suunnitelleet olemassa olevien tilojen tehokkaampaa hyödyntämistä. Lisääntynyt tilantarve johtui mm. aluekeskukseen ja Lahden toimistoon rekrytoitavien uusista toimihenkilöistä ja uusien toimintamallien edellyttämien lisäkokoustilojen vuoksi.

Kelan piti irtisanoa Lahden kaupungin kanssa tehty vuokrasopimus huhtikuun 2001 loppuun mennessä. Uusi jatkosopimus solmittaisiin siten, että hammashuolto-osaston viisi huonetta tulisivat Kelan käyttöön. Eteläpääty muutettaisiin palvelukeskuksen ehdotuksen mukaan, mikä tarkoitti myös käytävien päätytilojen tehokkaampaa hyödyntämistä. Muutos edellytti myös ilmanvaihdon riittävyyden ja säätöjen tarkistamista näiden tilojen osalta.

Vuonna 2002 Lahden toimitalon 2. kerroksen aluetoimistoon kuuluvat 3. toimistoa (2.01, 2.02, 2.03) ja osa käytävästä 2.25 päätettiin ottaa paikallistoimiston käyttöön, koska paikallistoimiston tiloihin oli tulossa myöhemmin info- ja huonetilamuutoksia. Näin varauduttiin tuleviin korjaustöihin. Huoneiden korjaustyö käsitti seinien maalauksen ja pintavikojen korjauksen. Kahden hengen huoneen seinäkaapit poistettiin. Työn suoritti LS Saneeraus Oy. Lisäksi muutoksia tehtiin 4 huoneeseen (2.05, 2.06, 2.28 ja 2.29). Huoneiden kalustuksessa käytettiin tavanomaisia tehdasvalmisteisia toimistokalusteita, Martela Oy. Käytävien avoimet päätteet otettiin työtiloiksi.

Pohjapiirustuksia 2. kerroksen työhuoneiden muutoksesta. Asiakirjat on kuvattu Kansaneläkelaitoksen arkistossa käsivaralta. Suunnitelmissa esitetään kalustus, väliseinämuutokset ja alemmassa piirustuksessa myös käytävän päätteen muuttaminen työtilaksi. Tilamuutokset ovat olleet toiminnallisesti välttämättömiä. Ne ovat kuitenkin muuttaneet vähitellen alkuperäistä arkkitehtonista tilaratkaisua ja ajatusta vapaasti virtaavasta tilasta kohti horisonttia.

Valokuvaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

2003

Vuonna 2003 uudistettiin 3. kerroksen valmistuskeittiö ja henkilöstöravintola. Asiakaspalvelutilan kunnostaminen ja uudistaminen sekä 2. kerroksen sosiaalitilojen muutossuunnittelu ja 1. kerroksen wc-tilamuutokset kuuluivat myös pienten rakennus-, lvi- ja sähkötekniisten korjaustöiden ohella korjattaviin kohteisiin.

Vuonna 2003 Kela teetti kuntoarvion Raksystems Oy:llä, jossa todettiin kiinteistön olevan rakennustekniikaltaan tyydyttävässä kunnossa eikä rakennusrungossa ja perustuksissa havaittu tutkimushetkellä vaurioita. Talotekniikka alkaa olla käyttökänsä loppupuolella, vaikka LVI- ja sähkötekniikka toimivatkin. Kuntoarviossa oli esitetty korjaus- ja kunnossapidon PTS.

Urakka suoritettiin kolmessa vaiheessa:

vaihe 1 / 22.4. – 30.5.2003

vaihe 2 / 26.5. – 27.6.2003

vaihe 3 / 16.6. – 15.7.2003

Kokonaisvalmistumisaika oli 15.7.2003.

Kela, Lahden toimitalo, Kuntoarvioraportti / Raksystems 6.11.2003

Muistio 7.11.2007, Kansaneläkelaitos, Palveluosasto, Kiinteistöpalvelut / Tarmo Turpeinen

Urakkasopimus 12.5.2003 / 15.5.2003

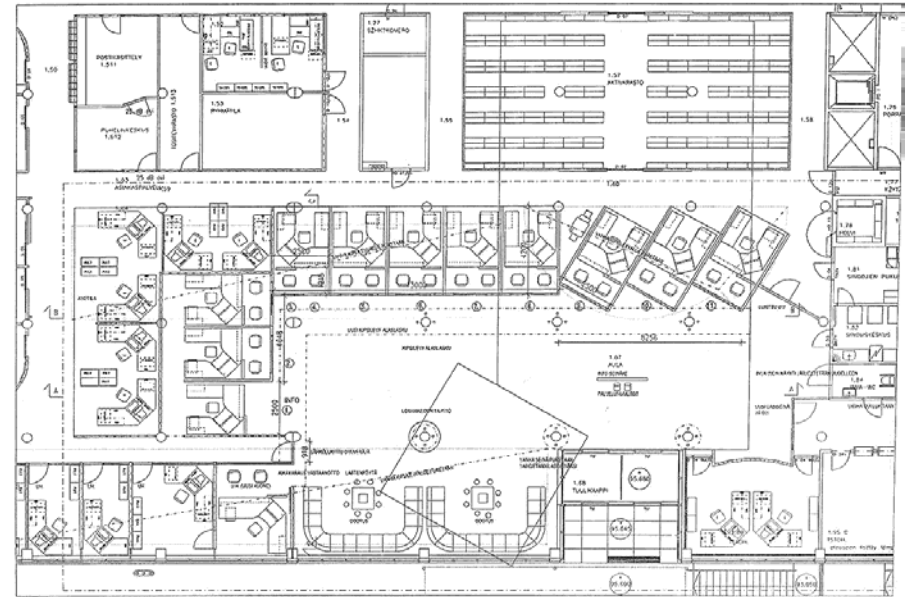
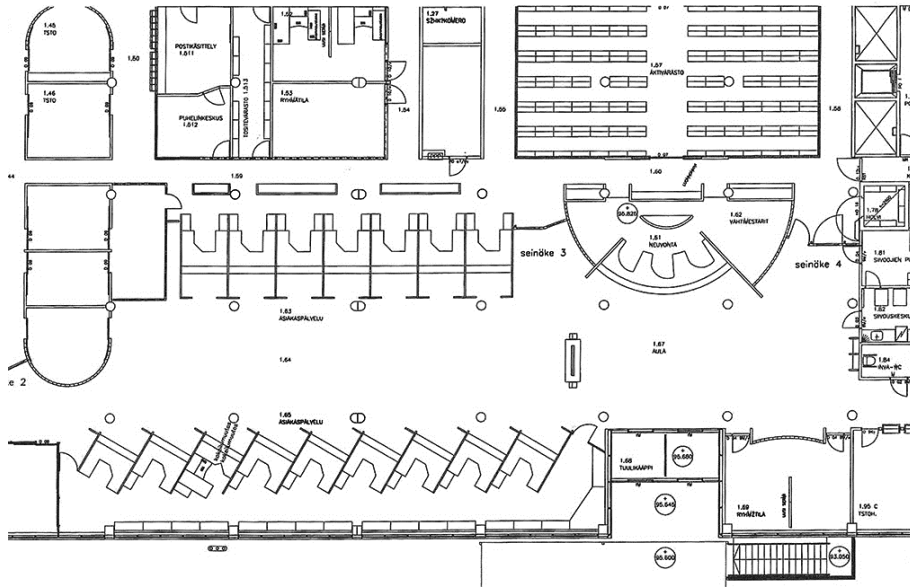
ASIAKASPALVELUTILA 2003

Asiakaspalvelutilat uusittiin jälleen vuonna 2003. Edellisen kerran Lahden toimitalon ensimmäisen kerroksen tilat uusittiin vuonna 1991. Paikallistoimiston toimintamallin uudistaminen edellytti asiakaspalvelutyöasemien ja niihin liittyvien työpaikkojen täydellistä uusimista.

Toimiston asiakaspalvelun vuoropalvelujärjestelmä uusittiin nykyaikaiseksi ja entistä monipuolisemmaksi, Nemo-Q vuoropalvelu järjestelmäksi. Vain vanhat näytöt voitiin hyödyntää.

Vuoronumerojärjestelmä 2004 / 11224. Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Valokuva asiakaspalveluauhasta, Virpi Tervonen 2018



Lattiassa on nähtävissä alkuperäisen marmorilaattalattian ja vuonna 1991 asennetun uuden keraamisen laattalattian rajakohta. Päällystystyö on tehty 1990–91 asiakaspalvelutilan edellisen, suuren muutostyön yhteydessä.

Uusi ilme on valkoinen, vaalea ja valoisa. Asiakkaita palvellaan suljetuissa lasiseinäisissä ja liukuovellisissa tiloissa. Tiskityöasemien muutos lasiseinäiseksi työ- ja haastatteluhuoneiksi sekä muiden tiskilinjastojen uusiminen sahamallisiksi ja korkeilla liukuovellisilla sermeillä suljettaviksi looiseksi varmistaa, että palvelu on yksilöllistä ja yksityistä.



Valokuvat asiakaspalvelutilasta, Virpi Tervonen 2018

Mustalla nahkalla päällystetty ja kromatuilla jaloilla oleva asiakaspalvelutuoli on aiemman korjauksen yhteydestä. Laatukalusteet kestävät aikaansa. Tuoli on sisustusarkkitehti Yrjö Kukkapuron suunnittelema ja Avarte Oy:n mallistoa 1900-luvun lopulta.

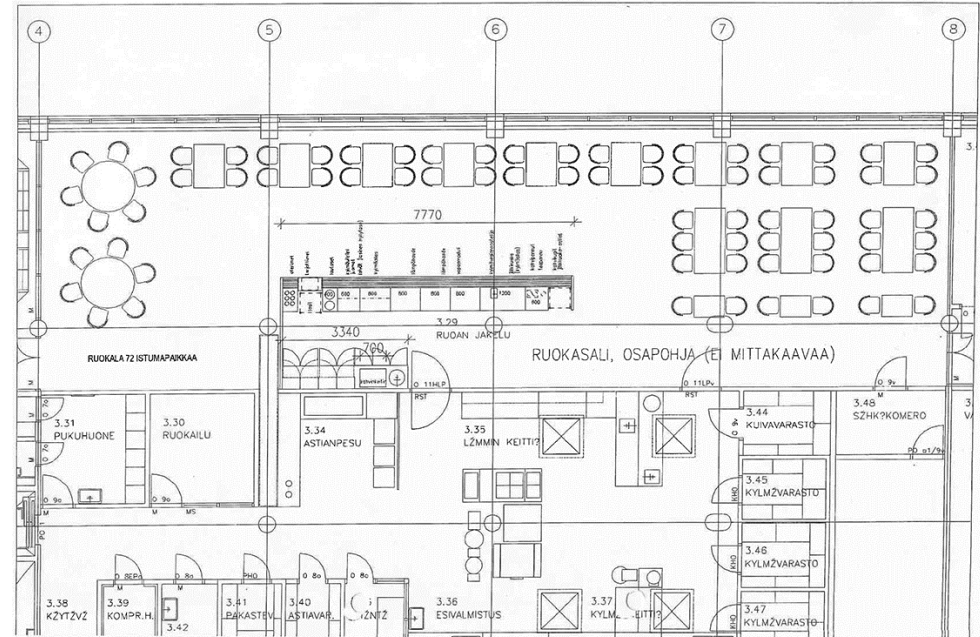
Eri-ikäisiä kalusteita voidaan käyttää sulassa sovussa rinnakkain. Tilat muuntuvat uudistettuun ympäristöön.

HENKILÖSTÖRAVINTOLA TÄNÄÄN – UUSITTU 2003

Henkilöstöravintola uusittiin vuonna 2003. Korjaustyön suoritti LS Saneeraus Oy ja LSK Electrics Oy sähköurakoisijana. Aiemmin ruokalaksi kutsuttu tila tarjoilulinjastoineen oli alkuperäisessä kunnossa. Tarjoilulinjasto laitteineen, tilan seinien verhoilut uusittiin, lattianpäällystyksiä korjattiin sekä tilan valaistus ja irtokalusteet uusittiin. Arkkitehtisuunnitelmat laati Tapani Santanen Ky, joka toimi suunnittelijana edellisen korjaus- ja muutostyön yhteydessä vuonna 1991. LVI-suunnitelmat laati Hewacon LVI-Oy ja sähkösuunnittelu oli Insinööri-toimisto THelec Oy:n käsialaa. Suunnittelu toteutettiin yhteistyössä toimiston ja aluekeskuksen edustajien kanssa.

Osapiirustus henkilöstöravintolan muutossuunnitelmasta 2003, piirustus asiakirjassa, Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Valokuvat henkilöstöravintolasta, Virpi Tervonen 2018



2004

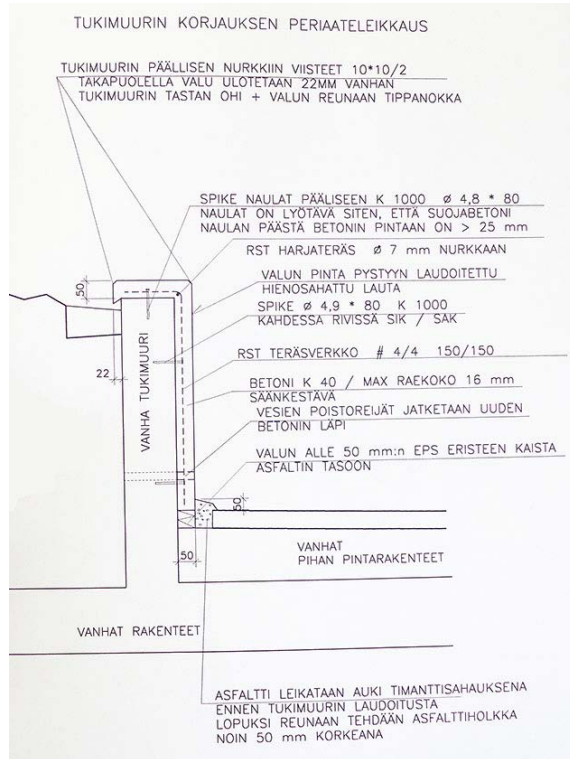
Työhuoneiden muutoksia, pieniä rakennus-, lvi- ja sähkötekniisiä korjauksia

2005

Vuoden 2005 aikana suoritettiin julkisivujen kunnostaminen, 3. kerroksen kokoustilan lattian kunnostaminen sekä pieniä rakennus-, lvi- ja sähkötekniisiä vuosikorjauksia.

Toimistorakennuksen julkisivuihin kohdistui kovilla sateilla vesivuotoja, jotka aiheutuivat sadeveden johtumisesta julkisivurakenteiden kautta rakenteisiin. Julkisivukorjaus käsitti Etelä-Suomen aluekeskuskiinteistön julkisivujen valkobetonisten kuorielementtien, elementtisaumojen, alumiini-ikkunaseinien ja räystäsrakenteiden kunnostuksen. Julkisivusaneerauksen suoritti Lahden Masi – Saneeraus Oy. Urakkasopimus allekirjoitettiin 18.8.2005 Helsingissä. Työn tuli olla valmis ja vastaanotettu 14.10.2005. Tavoitteena oli, että betonipintojen työt valmistuisivat 16.9.2005 mennessä. Julkisivujen korjausohjeen oli laatinut Insinööri-toimisto Honkanen & Huuononen Oy Lahdesta.

Korjaustyöhön kuului myös terveyskeskuksen ja Kelan toimitalon välisen ulkokatoksen teräsosien huoltomaalaus, räystäiden myrskylistöjen korjaus, lasituksen tiivisteiden korjaaminen, julkisivupintojen pesu ja pysäköintialueen matalan tukimuurin korjaus (viereinen kuva, Kansaneläkelaitoksen arkisto).



2006

Vuonna 2006 Lahden toimitalon korjaus- ja kunnostustöihin kuuluivat mm. rikkiäisten kattoikkunoiden uusiminen, hissien kunnostaminen, ryhmäkeskusten tarkistaminen ja huolto. Lisäksi uusittiin autohallin taitto-oven konekäyttölaite, kuulutusjärjestelmä, tontti- ja sprinkleri-johto johdossa ilmenneen vakavan vuodon vuoksi, rakennusautomaatiojärjestelmän valvomon työasema sekä pieniä rakennus-, lvi- ja sähkötekniisiä korjauksia. Ikkunoiden vesitiiveydet korjattiin.

Vuoden 2006 aikana laadittiin hankeselvitys, jonka tarkoitus oli kartoittaa rakennuksen sisäpuolella tehtävien kolmen eri laajuisen rakennus- ja talotekniikan peruskorjauksen kustannukset vuosien 2007–2008 budjettitarpeisiin. Laskennassa käytettiin lähtötietoina vuonna 2003 laadittua kuntokartoitusta, käyttäjän antamia lähdetietoja, Inspectan 31.8.2006 laatimaa LVV-kuntotutkimusraporttia sekä vanhoja LVIS -suunnitelmia. Yleisenä päätelmänä voitiin todeta taloteknisten järjestelmien olevan käyt-

töikänsä päässä. Rakennuksen pintarakenteet olivat tyydyttävässä kunnossa. Hankeselvitykseen oli laadittu kolme vaihtoehtoista korjaustapaa - yksi kevyt ja kaksi pitkäikäisempää suunnitelmaa.

Tämän hankeselvityksen ajankohtana ei Kelan toiminnassa katsottu tulevan muutoksia ja toiminnan luonne katsottiin säilyvän samana. Tilojen katsottiin palvelevan käyttäjän tarpeita, mutta toimistotilojen arvioitiin kaipaavan muutoksia tulevaisuudessa mm. yhdistämällä tiloja ja rakentamalla yksittäisiä toimistotiloja rajaamalla niitä olevien tilojen yhteydestä.

Vuokratilat 3. kerroksessa oli ajankohdan tarkastelun mukaan huonommassa kunnossa kuin Kelan käytössä olevat. Aluekeskukselta vuokratun tilan kahvion keittiökalusteiden ja -laitteiden uusiminen suoritettiin vuonna 2003. Samalla kunnostettiin huoneen seinät. Työ suoritettiin Kelan toimesta.

Kelan taholta esitettiin, että kiinteistöön suunniteltavien ja tehtävien korjauksien tulee täyttää 20 vuoden käyttöikä.

Tekniset järjestelmät olivat tarkasteluajankohtana pääosin alkuperäisiä, vuodelta 1977. Asiakastilojen osalta laajin korjaustyö oli tehty vuonna 1991, ja tekniikka tilojen osalta oli muutettu ja korjattu vuonna 2004. Tilat edellyttivät vain muutoksia ilmanvaihdon osalle.

Kela, Lahden toimitalo, Hankeselvitys / A-Rakennuttajat 15.9.2006

2007

Turvavalokeskuksen uusiminen, videovalvontajärjestelmän uusiminen, pieniä rakennusteknisiä kunnostuksia

2012

Kela, Lahden toimitalo, Kuntoarvioraportti / EMC Talotekniikka 28.12.2012

2017

Kansaneläkelaitos, Käytettävyysslausunto, Rakennuksen kuntoselvitys / Raksystems Insinööritoimisto Oy Lahti, (tarkastuspäivä 16.3.2017)

Kansaneläkelaitos, Asbesti- ja haitta-ainekartoitus / Raksystems Insinööritoimisto Oy Vantaa, (tarkastuspäivät 5.4., 6.4., 13.4.2017)

Asbestikartoituksessa esille tulleet haitta-aineet on poistettu. Ulkopuolen rakenteisiin kohdistuvat korjaustyöt eivät kuuluneet selvityksen laajuuteen.

RAKENNUS VUONNA 2018

PIHA-ALUEET



Lahden terveystalon ja Kelan toimitalon asemakaavan edellyttämät paikoitus-tilat on jaettu kiinteistöjen kesken laaditulla sopimuksella. Osa paikoituksesta, mm. asiakaspaikat sijaitsevat rakennusten pohjoispuolen avoimella piha-alueella.

Ajoluiska kellarikerroksessa sijaitsevaan paikoitustilaan on rakennettu Kauppakadun suunnasta.

Autopaikkojen asemakaavan mukaisen määrän sijoittaminen ahtaille tonteille oli jo rakentamista valmistelevalle vaiheessa ongelmallista.

Autohallin sisäänajoluiska Kauppakadulta kuvattuna.

Paikoitusalue luoteesta kuvattuna.

Lahden terveysasema ja Kelan toimitalo Kauppakadulta kuvattuna etelään.

Valokuvat Hanne Helminen 2018, Kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018





Lankapolku, nykyisin Kankurinpolku, on Kelan Lahden toimitalon länsipuolelle jäävä kevyen liikenteen väylä, jonka kautta Kelan toimitaloon on kaksi sisäänkäyntiä.

Kelan toimitalo valmistui vuonna 1977, vuotta aiemmin kuin Lahden terveystalo alkuperäiseen rakennusaikatauluun tulleiden muutosten vuoksi. Sisäänkäynnit toimivat Lahden terveystalon rakentamisen aikana kulkuyhteytenä Kelan palveluihin.

Koska Kelan rakennuksen valmistuminen oli päätetty toteuttaa alkuperäisen aikataulun mukaan, se vaikutti myös Lankapolun ja polun puoleisen tontin osan piharakenteiden suunnitteluun ja viimeistelyyn.

Lahden terveystalon viheralueiden suunnittelusta ja toteutuksesta vastasi Lahden kaupungin rakennusosasto, ja istutussuunnitelman laatijana toimi kaupunginpuutarhuri.



Kankurinpolku etelään kuvattuna. Kankurinpolun eteläpään ympäristö on täydentynyt 2004–2005 rakennetulla asuinkerrostalo Asunto Oy Lahden Vuorelmankulmalla.

Kankurinpolku pohjoiseen kuvattuna. Kuvan etuosassa on toinen Kankurinpolun puoleisista sisäänkäynnistä LE -luiskineen. Pohjoinen sisäänkäynti näkyy taustalla.

Valokuvat ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

Rakennustoimikunnan pöytäkirja 10/1974, 23.10.1974 67 §



Kansaneläkelaitoksen rakennus sijaitsee Lankapolun varrella. Lahden terveysaseman ja Kelan toimitalon väliin jää pohjois–eteläsuuntainen ja jalankululle varattu vyöhyke, Leveä katosrakennelma yhdistää rakennukset ja niiden pääsisäänkäynnit toisiinsa visuaalisesti. Tämä on ollut alkuperäinen suunnitteluajatus.

Sisäänkäyntipihalla istutuksia on vain Kirkkokadun suuntaan pääsisäänkäynniltä avautuvalla osalla. Yleisilme on varsin ankea. Sisäänkäynnin pohjoispuolelle jäivät autohallin poistumistieikkunat lyhtyineen.

Kansaneläkelaitoksen julkisivut ovat säilyttäneet alkuperäisen ilmeensä. Julkisivuista on pidetty huolta – korjaamalla, maalaamalla puhdistamalla. Alkuperäisissä suunnitelmissa julkisivulasin tilalle ehdotettiin joko maalattua alumiinilevyä tai keraamista laattaa. Materiaali vaihtui toteutettavaan rakennukseen haalean vaaleansiniseen julkisivulasiin, jota on korostettu punertavilla vaakasuorilla ritalöillä.

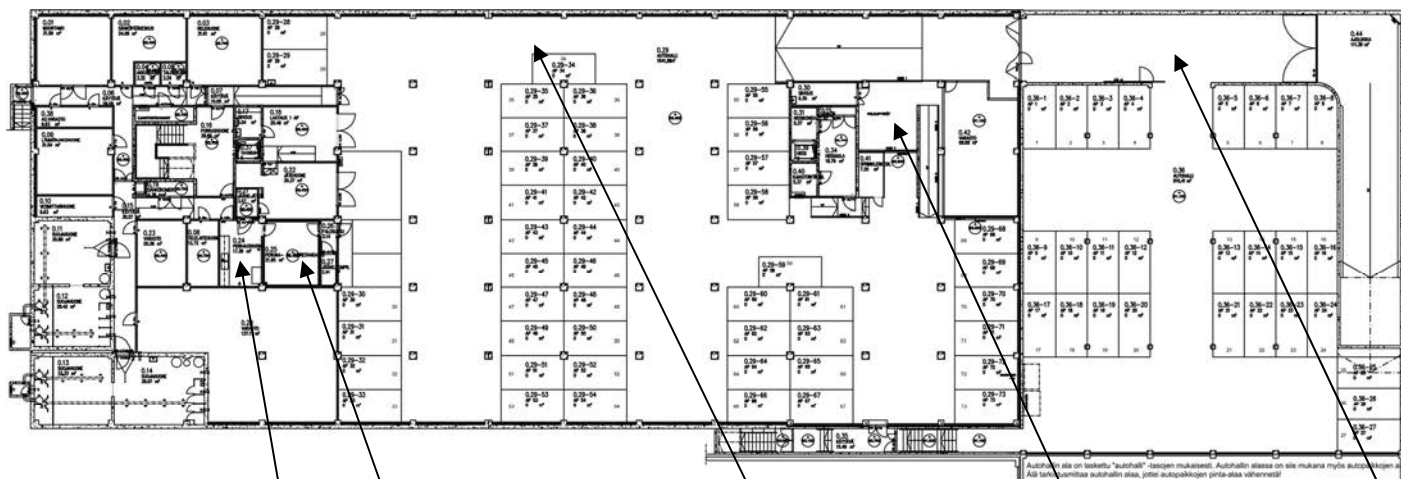
Valokuvat Hanne Helminen 2018, kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018



RAKENNUS

Kelan toimitalo on yksi- ja osittain kolmikerroksinen. Maanalainen kerros on varattu paikoitukselle, teknisille toiminnoille ja sinne on sijoitettu myös 3. kerroksessa sijaitsevan ruokalaa ja sen keittiötä palvelevia aputiloja sekä rakennuksen jätehuoltotilat.

NYKYTILANNE - kellarikerroksen pohjapiirustus n. 1/600, pienennös alkuperäisestä 1/300, 11/2016, Kelan arkisto



Valokuvat vasemmalta oikealle

Perkaushuone

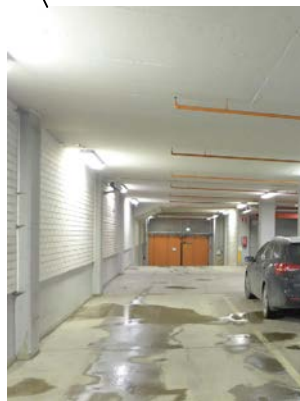
Vihannes- ja juuresvarasto

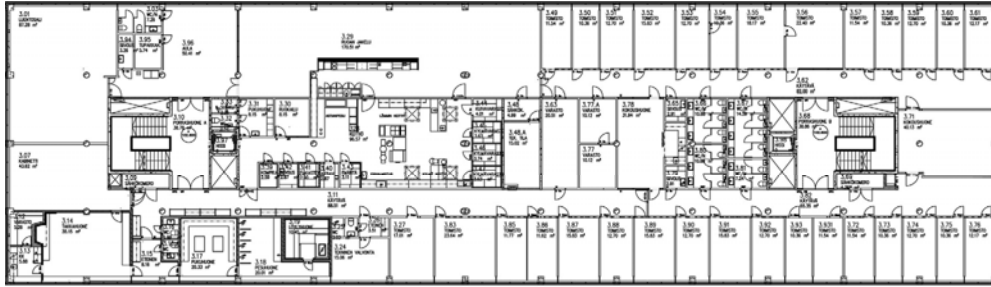
Lämmin autohalli sisäänajo-oven suuntaan

Polkupyörien säilytys

Ulompi autohallin nosto-ovi

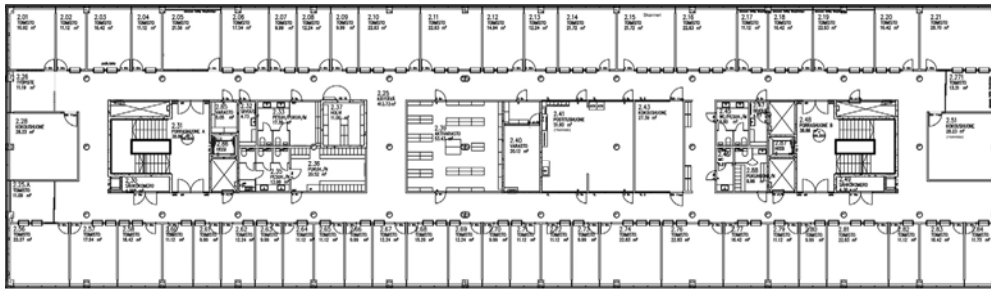
Valokuvat ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018





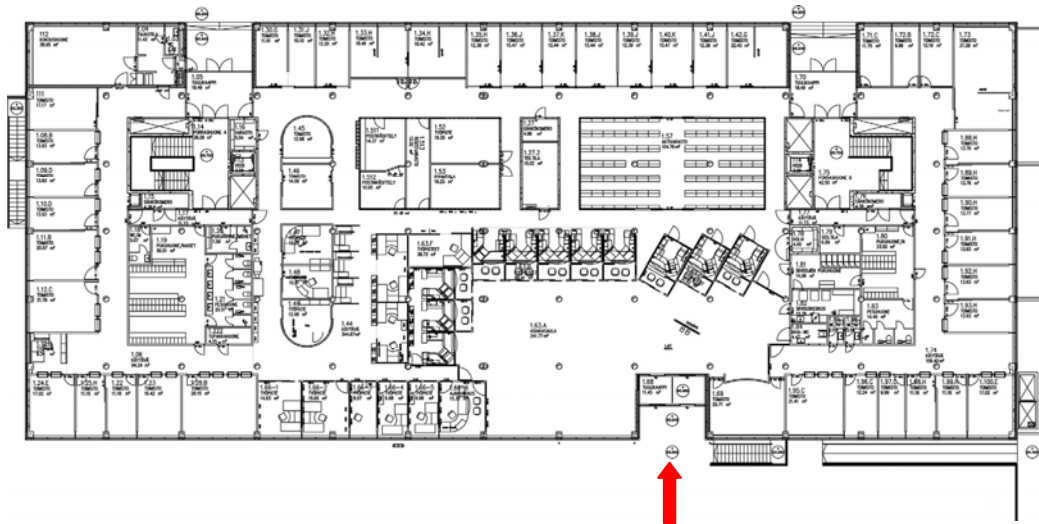
NYKYTILANNE 3. kerroksen pohjapiirustus n. 1:600 piennös alkuperäisestä 1/200, 11/2016, Kelan arkisto

Kolmannen kerroksen tiloista alkuperäisen ilmeensä ovat säilyttäneet saunaosasto ja siihen liittyvät tilat. Sisustus ja värit ovat niissä alkuperäisiä.



NYKYTILANNE 2. kerroksen pohjapiirustus n. 1:600 piennös alkuperäisestä 1/200, 11/2016, Kelan arkisto

Toisessa kerroksessa sijaitsevat aluetoimiston tilat. Käytävien alkuperäinen värit, toimistotilojen ja käytävän väliset lasiväliseinät ja väliseinärakenteisiin integroidut kaapit ovat alkuperäisiä. Käytävien valaisimet ja akustoidut metallisälekatot ovat alkuperäisiä. Läntisen käytävän eteläpäässä on tehty väliseinämuto, jossa on poistettu lasiväliseinän komerokaapit.



NYKYTILANNE 1. kerroksen pohjapiirustus n. 1:600 piennös alkuperäisestä 1/200, 11/2016, Kelan arkisto

Ensimmäinen kerros on suunniteltu asiakaspalvelutiloiksi. Tässä kerroksessa on tehty usein ja sisätilan alkuperäistä arkkitehtuuria oleellisesti hämärtäviä muutoksia, jotka ovat johtuneet toiminnan muuttuneista tarpeista. Eri vuosikymmenien muoti näkyy väreissä, seinärakenteissa ja muodoissa

Kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

JULKISIVUT



Lahden toimitalo on säilyttänyt identiteettinsä muuttuneessa ympäristössään. Julkisivuihin ei ole tehty oleellisia muutoksia, jotka olisivat heikentäneet rakennuksen 1970-luvun arkkitehtonista arvoa – toisin kuin tekniset muutokset viereisessä Lahden terveystalossa eli Paavolan terveysaseman rakennuksessa ja sen julkisivuissa.

Alkuperäisistä luonnoksista ja selostuksista ilmeni, että julkisivuissa oli tarkoitus käyttää alun perin alumiinilevyä, joka materiaalina päätettiin kuitenkin korvata julkisivulasilla.

Lahden toimitalon julkisivuihin kohdistuneet toimenpiteet ovat olleet pääasias-
sa rakennuksen kunnossapitoa ja hoitoa noin 50 vuoden aikana. Osittain
elementtirakenteinen julkisivu on ollut ongelmallinen, koska siinä on esiintynyt
sekä lämpövuotoja että räystäättömyydestä ja viistosateesta johtuvia vesi-
vuotoja.



Julkisivut Kirkkokadulle ja Lankapolulle (nykyisin Kankurinpolku), joka rakennusvaiheen lopussa tuli saattaa lopulliseen kuntoon ennen Lahden terveysaseman rakentamisen alkamista. Lankapolun puolella sijaitsevat kaksi sisäänkäyntiä olivat käytössä vuoteen 1978 – Lahden Terveysaseman valmistumiseen saakka.

Tonttien istutussuunnittelusta vastasi Lahden kaupungin kaupunginpuutarhuri.

Valokuvat Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen / Hanne Helminen 2018



Kelan Lahden toimitalo on säilyttänyt alkuperäisen identiteettinsä muuttuneessa kaupunkiympäristössä. Julkisivuihin kohdistuneet toimenpiteet ovat olleet pääasiassa rakennuksen kunnossapitoa ja hoitoa. Osittain elementtirakenteinen julkisivu on ollut ongelmallinen. Siinä on esiintynyt sekä lämpövuotoja että räystäättömyydestä ja viistosateesta johtuvia vesivuotoja.

Rakennustoimikunnan pöytäkirja 6.2.1974 § 10.

Valokuvat Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen /

Hanne Helminen 2018

TERVETULOA KELAAN



PORRASTILAT



Pitkänomaisen rakennuksen molemmissa päissä rakennuksen keskivyöhykkeellä sijaitsevat massiiviset porrashuoneet hisseineen. Portaiden kaiteet ja porrassyöksyt on valettu teräsbetonisina. Askelmat on päällystetty harmailla hiotuilla graniittilaatoilla. Portaikkojen valkoiseksi maalatut betoniseinät ja -kaiteet muodostavat visuaalisesti vaikuttavan kokonaisuuden. Yksinkertainen on kaunista ja ajallisesti kestävä.

Valaisimet on upotettu harmaisiin alumiinimetallisälekattoihin. Kaikki näissä tiloissa on alkuperäistä.

Valokuvat Virpi Tervonen 2018



KÄYTÄVÄT JA KÄYTÄVIEN PÄÄTTEET

Viime vuosien yhteiskunnallisten ja organisaation tehtävämuutosten seurauksena on henkilöstön määrä Lahden toimitalossa lisääntynyt. Kaikille ei enää riitä omaa työhuonetta, vaan käytävien päässä olevia tiloja ja neuvotteluhuoneita on otettu toimisto- ja työkäyttöön.

Kolmannen ja toisen kerroksen käytävätilat ovat säilyttäneet arkkitehtonisilta perusosiltaan ominaispiirteensä, mm. pitkien käytävien poikittaiset sälekatot ja kattopinnan tasoon asennetut kotelovalaisimet tuovat kaivattua rytmiä.

Käytännön toiminta edellyttää muutoksia, ja käytäville on ilmestynyt kopiokoneita ja asiakirjojen lajitteluun tarvittavia pöytiä tarvikkeineen.

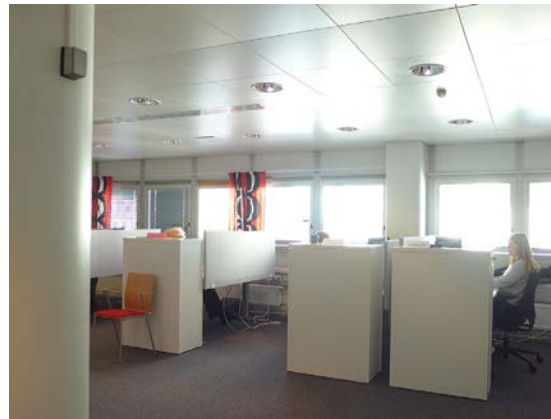
Valokuvat Virpi Tervonen 2018



TYÖHUONEIKSI MUUTTUNEET TILAT

Tilapäinen muuttuu pysyväksi. Tilan puute ja ahtaus näkyy kaikilla käytävillä ja koko talossa. 2. ja 3. kerroksen tiloja vapaita käytävien päätteitä ja mm. entinen luentosali on otettu työtiloiksi – kaapeilla ja liukuseinillä rajattuna sekä uudelleen kalustettuina. Toiminnalliset muutokset ovat ohjanneet tilojen käytön tehostamiseen 2000-luvulla.

Valokuvat 2. ja 3. kerroksen tiloista. Kaksi ylintä valokuvaa esittävät entistä luentosalia, joka on otettu työskentelyyn. Muut tilat ovat käytävien päätteitä. Virpi Tervonen 2018



VÄRIT JA MATERIAALIT

1970-luvun sisustukselle oli tyypillistä voimakkaat ja tummat värit. Alkuperäisiä yksityiskohtia ja materiaaleja on edelleen Lahden toimitalon sisätiloissa jäljellä. Toimistokäytävien ovet ovat voimakkaan keltaisia ja oransseja. Alkuperäisiä ovat 1. ja 2. kerroksen käytävän ja toimistojen väliset lasi- ja komeroseinät. Mielenkiintoinen yksityiskohta, jossa toimistohuoneiden sisään aukeavat komerot työntyvät käytävätilaan muodostaen kasettimaisen, rytmikkään aiheen pitkälle käytävälle. Tummat lasiaukkojen ja väliovien karmit ja voimakas väritys ovat pirteä vastakohta vastakkaisen seinän valkoisuudelle.

Alakatot ovat rakennuksen rakentamisvuodelta - harmaita, akustoituja metallisälekattoja. Mustat metallivalaisimet rytmittävät pitkää käytävää.

Uudemmat väliseinäratkaisut on toteutettu pelkistetympin kuin alkuperäiset.

Valokuvat 2. kerroksen käytävätiloista, jotka ovat säilyttäneet alkuperäisen värityksensä ja luonteensa. Oikealla kuva 1. kerroksen vuonna 1991 rakennetuista uusista toimistohuoneista, joissa on käytetty modernimpaa väliseinärakennetta.

Valokuvat Virpi Tervonen 2018



WC-TILAT

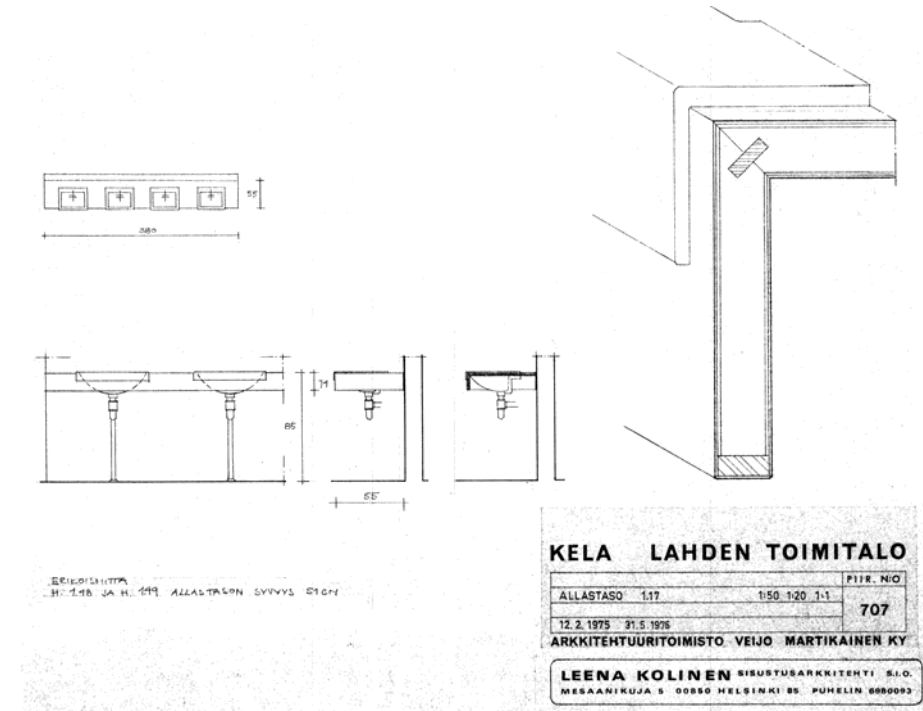
1970-luvun sisustukselle oli tyypillistä voimakkaat ja tummat värit. Alkuperäisiä yksityiskohtia ja materiaaleja on edelleen rakennuksen sisätiloissa jäljellä. Wc-tilojen jakoseinät ja allastasot oli valmistettu levyrakenteena ja päällystetty voimakkaan keltaisella laminaatilla. Keraamiset altaat ovat alkuperäisiä ja laminaattitasoihin upotettuja.

Kolmannen kerroksen wc-tila jakoseininen. Kuvan wc-tilan metallisälekatto on alkuperäinen, samoin mustalla kehyksellä korostetut valaisimet. Lattiat on laatoitettu neliömäisillä keraamisilla laatoilla. Valokuva Virpi Tervonen 2018

Allastaso 1.17 Kela, Lahden toimitalo. Piirustus n:o 707, mk 1:50, 1:20, 1:1, päiväys 12.2.1975, 31.5.1976. Arkkitehtuuri toimisto Veijo Martikainen Ky, Sisustusarkkitehti SIO Leena Kolinen

Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018, valokuvat Virpi Tervonen



KOKOUSTILAT



Kuvassa 3. kerroksen saunaosaston neuvottelutilan takana oleva aputila, joka muuttunut ”varastoksi”.

Kuvissa vasemmalla on 2. kerroksen rungon keskellä oleva neuvottelutila, jonka modernin harmaa sisustus viestii nykyajan harmaansävyistä henkeä. Alkuperäinen väriytyös tiloissa on ollut tummempaa. Tilan metallisäleinen alakatto valaisimineen on alkuperäinen. Irtokalusteet on uusittu moderneiksi – pyökkiä ja punaista verhoilukangasta..

Valokuvat, skannaus ja kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018

Jokaisessa maanpäällisessä kerroksessa on ollut ja osittain on edelleen kokoustilat. Asiakaspalvelukerroksessa kokoustiloja oli alun perin yksi. Toisen kerroksen kokoushuoneet sijaitsevat rakennuksen rungon keskellä ja molemmissa päissä.

Kolmannen kerroksen kokoushuoneet sijaitsevat myös rakennusrungon keskellä ja molemmissa päädissä. Lisäksi kerroksessa on saunatilat - takkahuone, pukutilat, saniteettitilat, pesutilat ja löylyhuone. Ruokala sijaitsee kerroksen itäpuolella ja ruokalaa palveleva keittiö rungon keskellä. Lisäksi keski-työhuoneeseen on sijoitettu runsaasti varasto- ja sosiaalituloja. Ruokalan puoleisella sivulla, rakennuksen Kirkkokadun puoleisessa päädissä on kookas luontosali.

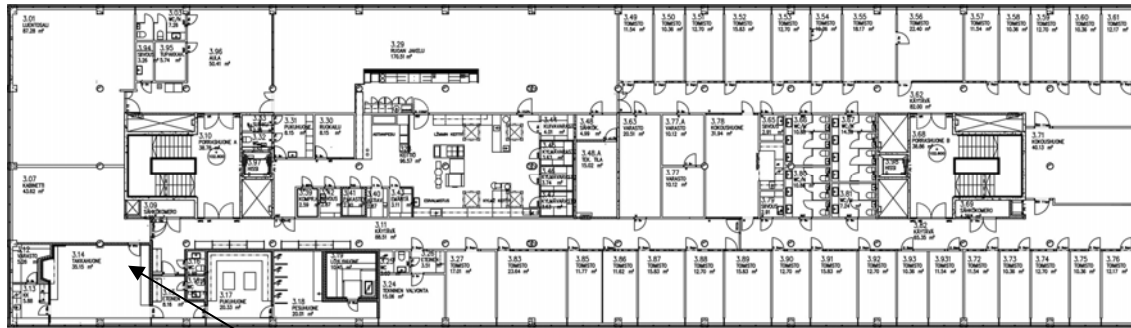
Kolmannen kerroksen molemmilla sivuilla on myös useita toimistotiloja, jotka ovat olleet ulosvuokrattuja. Vuokratilan kahvio uusittiin vuonna 2003.



SAUNAOSASTO JA KOKOUSTILA

Saunaosasto sijaitsee rakennuksen 3. kerroksessa. Sen ikkunat avautuvat Paavolan terveysaseman ja sisäänkäyntipihan suuntaan. Saunaosaston kokoustila on säilyttänyt ilmeensä. Nykyaikaiset irtokalusteet mukautuvat kauttaaltaan puulla verhottuun kiinteään sisustukseen – sisäkatto on kasetoitu, seinät pystypaneloitu, lattiasa on muuta sisustusta vaaleampi parketti. Valaisimet ovat toki nykyaikaiset.

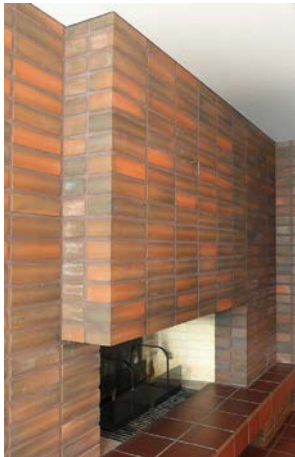
Vuonna 2003 laaditussa kuntoarvioraportissa kokoustilan kalusteet ovat olleet Artekin satulatuoleja - edustustila todettiin olevan upeassa kunnossa. Tänä kalustemuutosten ja käyttötarkoituksen muutoksen myötä tilan yhtenäinen ilme on valitettavasti kadonnut



3. kerroksen pohjapiirustus, Kelan arkisto

Valokuvat saunaosaston viereisestä kokoustilasta

Valokuvat Virpi Tervonen 2018



SAUNAOSASTO - PUKUHUONE



Saunaosasto on muistuma 1970-luvulta. Sen sisustus on säilyttänyt alkuperäisen asunsa ja tunnelmansa harvinaisen hyvin. Pitkän käytävän varrelle jäävät kokoustilasta lähtien pukuhuone, pesuhuone ja löylyhuone. Osaston väriytyks on hillityn ruskea. Lattia on laatoitettu ruskeilla klinkkerilaatoilla, jotka on saumattu leveällä sementinvärisellä laastilla.

Pukuhuoneeseen astutaan aidon 70-luvun tummaksi, lähes mustaksi kultokäsittelyyn oven kautta. Oven painike on tyypillinen saunan oven painike vuosikymmenien takaa. Pukuhuoneen seinät on paneeloitu, puiset penkit selkänojineen, naulakkokomeroineen ovat samaa sävyä kuin kasetoitu sisäkatto. Kaikki kiinto- ja irtokalusteet ovat rakennuksen valmistumisen ajalta, sisustusarkkitehti Leena Kolisen piirtämiä ja kalusteusepän valmistamia.

Kattoon osittain upotetut ja mustalla kehyksellä varustetut kattovalaisimet ovat alkuperäiset.

Valokuvat Virpi Tervonen 2018

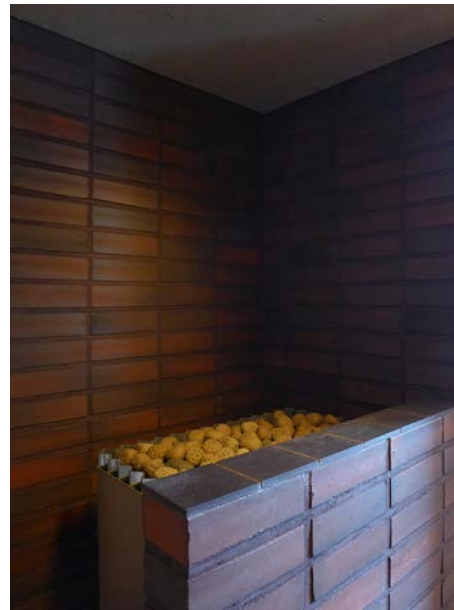


SAUNAOSASTO - PESUHUONE, LÖYLYHUONE



Saunaosaston pesu- ja löylyhuoneessa on aito 1970-luvun materiaalien tuntu. Kaikki on viimeistellysti suunniteltua, väriykseltään harmonista ja siistiä. Valokuvat kertovat tänään mitä oli eilinen.

Valokuvat Virpi Tervonen 2018



ASIAKIRJOJA ARKISTOISSA

Lahden rakennusvalvonnan arkisto

PIIRUSTUSLAJI	PIIRNRO	SISÄLTÖ	SUUNNITTELIJA	MK	PVM	LUPAPVM
Pääpiirustus	1	Asemapiirustus		1/500	15.02.1975 M25.08.1975	15.05.1975 04.09.1975
	2	Kellarikerros		1/100	15.02.1975 M25.08.1975	15.05.1975 04.09.1975
	3	1. kerros	Arkkitehtuuritoimisto Veijo Martikainen Ky	1/100	15.02.1975	15.05.1975
	4	2. kerros		1/100	15.02.1975	15.05.1975
	5	3. kerros		1/100	15.02.1975	15.05.1975
	6	Kattokerros		1/100	15.02.1975 M25.08.1975	15.05.1975 04.09.1975
	7	Leikkaus A-A		1/100	15.02.1975 M25.08.1975	15.05.1975 04.09.1975
	8	Leikkaus B-B		1/100	15.02.1975	15.05.1975
	9	Julkisivu itään		1/100	15.02.1975	15.05.1975
	10	Julkisivu länteen		1/100	15.02.1975	15.05.1975
	11	Pääty etelään		1/100	15.02.1975	15.05.1975
	12	Julkisivu pohjoiseen		1/100	15.02.1975	15.05.1975
	13	Väestönsuoja		1/2000 1/100	15.02.1975	15.05.1975
Pääpiirustus / muutos	1	Asemapiirustus		1/500	15.02.1977	20.01.1977
	1	Asemapiirustus		1/500	07.01.1977	13.01.1977
	2	Kellarikerros		1/100	07.01.1977	13.01.1977
	3	1. kerros		1/100	09.01.1977	13.01.1977
	4	2. kerros		1/100	07.01.1977	13.01.1977
	5	3. kerros		1/100	07.01.1977	13.01.1977
	6	Kattokerros		1/100	07.01.1977	13.01.1977
Pääpiirustus / muutos	3	1. kerros		1/100	02.02.1977	17.02.1977
	4	2. kerros		1/100	02.02.1977	17.02.1977

	5	3. kerros		1/100	02.02.1977	17.02.1977
Pääpiirustus / muutos	1	Asemapiirustus (kellarikerros, luiskan katos)	Arkkitehtuuritoimisto Veijo Martikainen Ky	1/500	01.10.1981	17.11.1981
	2	Kellarikerros		1/100	01.10.1981	17.11.1981
	8	Leikkaus B-B		1/100	01.10.1981	17.11.1981
	12	Pääty pohjoiseen		1/100	01.10.1981	17.11.1981
Pääpiirustus / muutos	1	Asemapiirustus (muutos kellarissa)	Arkkitehtuuritoimisto Veijo Martikainen Ky	1/500	17.08.1982	28.09.1982
Pääpiirustus / muutos	1	Asemapiirustus	Arkkitehtuuritoimisto Veijo Martikainen Ky	1/500	12.05.1983	05.07.1983
	2	2. kerros (tsto-tilamuutoksia)		1/100	12.05.1983	05.07.1983
	3	Leikkaus A-A		1/100	12.05.1983	05.07.1983
Pääpiirustus / muutos	11	Pääty etelään (julkisivuopaste)	Arkkitehtuuritoimisto Veijo Martikainen Ky / Kansaneläkelaitos Kiinteistö- ja rakennusosasto	1/100	15.02.1975 24.04.1990	22.05.1990 pk 347 §
	12	Pääty pohjoiseen		1/100	15.02.1975 24.04.1990	22.05.1990 pk 347 §
Pääpiirustus / muutos		Asemapiirustus (sisätilojen muutos 1. krs, 2. krs)	Sisustusarkkitehtuuritoimisto Kari Uusiheimala Oy	1/500	05.09.1990	09.10.1990
		1. kerros		1/100	05.09.1990	09.10.1990
		Leikkaus A-A		1/100	05.09.1990	09.10.1990
		Leikkaus B-B		1/100	05.09.1990	09.10.1990
Pääpiirustus / muutos	1	Asemapiirustus (ullakkokerroksen muutoksia)	Insinööritoimisto Pekka Pankka Oy	1/500	04.03.2002	07.10.2002
	2	Kattokerros		1/100	04.03.2002	07.10.2002
	3	Julkisivu länteen		1/100	04.03.2002	07.10.2002

Kansaneläkelaitoksen KELAN arkisto

PIIRUSTUSLAJI	PIIRNRO	SISÄLTÖ	SUUNNITTELIJA	MK	PVM	LUPAPVM
Lahden terveysasema Alustava luonnos (ei numerointia)		Kelan kellari ja alin autokansi Kela / 1. kerros Kela / 2. kerros Kela / 3. kerros	Arkkitehtuuritoimisto Veijo Martikainen Ky	1:200	07.12.1973	
Lahden terveysasema Luonnos	101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112	asemapiirros 0-kerros 1. kerros 2. kerros 3. kerros 4. kerros 5. kerros (Etelä-Hämeen mielenterveystoimistot) kattokerros leikkaukset A-A, B-B, C-C julkisivuja julkisivuja 2. kerros Lahden terveysasema rakennusselostus	Arkkitehtuuritoimisto Veijo Martikainen Ky	1:500 1:200 1:200 1:200 1:200 1:200 1:200 1:200 1:200 1:200 1:200 1:50 A4	15.01.1974	
Lahden terveysasema Luonnos	121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131	asemapiirros 0-kerros 1. kerros 2. kerros 3. kerros 4. kerros 5. kerros Kattokerros Leikkaukset A-B-C Julkisivuja / länteen, länteen, pohjoiseen Julkisivuja / itään, itään, etelään		1:500 1:200 1:200 1:200 1:200 1:200 1:200 1:200 1:200 1:200 1:200	17.505.1974	
Lupapiirustus		ks. Rakennusvalvonnan arkistoluettelo				

Sisustuspiirustus	701	1. kerros pohja A, B lisätty irtokalusteet C muutos kiinteissä kaapeissa H 101, 102 D, E, F, G, H, I, J, K, L muutos	Arkkitehtuuri-toimisto Veijo Martikainen Ky/ Leena Kolinen sisustusarkkitehti SIO	1:50	A 12.09.1975 B 25.09.1975 C 25.09.1975 D 05.12.1975 E 18.12.1975 F 12.01.1976 G 03.03.1976	6.9.1976 Kiinteistö- ja rakennusosasto H 15.4.1976 I 31.8.1976 J 25.10.1976 K 7.1.1977 L 18.2.1977
	702	2. kerros pohja A, B lisätty irtokalusteet C muutos kiinteissä kaapeissa H 218 D, E, F muutos		1:50	A 12.09.1975 B 25.09.1975 C 25.09.1975 D 12.01.1976	6.9.1976 Kiinteistö- ja rakennusosasto E 3.3.1976 F 31.5.1976
	703	3. kerros pohja A, lisätty irtokalusteet B, C, D, muutos		1:50	A 12.09.1975 B 12.01.1976 C 03.03.1976 D 31.05.1976	6.9.1976 Kiinteistö- ja rakennusosasto
	704	Siivouhuoneet 0.17, 1.18, 1.47, 2.32, 2.47, 3.65, 3.79, 0.30		1:50	12.02.1975 31.05.1976	
	705	Peruna- ja juuresvarasto 0.25		1:50, 1:20, 1:10	12.02.1975	
	706	Toimistohuoneiden kiinteät kaapit		1:10, 1:1	12.02.1975	
	707	Allastaso 1.17		1:50, 1:20, 1:1	12.02.1975 31.05.1976	
	708	H 1.28–1.30 kiinteä istuin ja seinämä		1:10, 1:1	12.02.1975 03.03.1976	
	709	Detaljit piir.no 708		1:1	12.02.1975	
	710	Sairausvakuutustoimiston tiski, H 1.28–1.30		1:50	12.02.1975 13.03.1976 03.03.1976	31.5.1976 17.6.1976 26.8.1976
	711	Sairausvakuutustoimiston tiski H 1.28–1.30		1:10, 1:20	12.02.1975 13.03.1976	3.3.1976 31.5.1976

	712	Sairausvakuutustoimiston tiski, detaljeja H 1.28, 1.30		1:1	12.02.1975 31.05.1976	
	713	Laskenta-automaattien aitiot, detaljit piir. n:o 713		1:20	12.02.1975 31.05.1976	26.8.1976
	714	Laskenta-automaattien aitiot H 1.28 – 1.30 detaljit piir. n:o 713		1:1	12.02.1975 31.05.1976	26.8.1976
	715	Piiritoimiston tiski H 1.28 – 1.30		1:50, 1:10	12.02.1975 13.03.1975 03.03.1976	17.6.1976 31.8.1976
	716	Opasteramppi H 1.28 – 1.30		1:1	13.03.1975	
	717	Vaatenaulakko H 2.44, 3.05		1:10, 1:1, 1:20	12.02.1975 19.01.1976	
	718	3.44, 3.45, 3.46, 3.47 Sisustuspiirustus		1:50	31.05.1976	
	719	3.13., 3.78 Sisustuspiirustus		1:50	03.03.1975	31.5.1976
	720	Vaatenaulakko 3.11, 3.15		1:20, 1:10, 1:1	28.05.1976	
	721	Pukuhuone 3.17 penkki naulakko hyllykkö		1:20	30.05.1976	
	722	H 3.28 seinäverhous		1:50, 1:1	12.02.1975	13.3.1975
	723	Ruoanjakelu 3.29 kaapisto		1:20	12.02.1975	13.3.1975
	724	Keittiö 3.35, 3.36, 3.37		1:50	12.02.1975	3.11.1975
	725	Sisustuspiirustus 3.41, 3.42, 3.94, 3.43		1:50	13.03.1975	31.5.1976
	726	Penkki pesuhuone 3.18, suihkuhuone 3.33		1:10, 1:1	31.05.1976	
	727	Asuinhuoneisto, kaapistot		1:50	01.09.1975	10.9.1975
	728	Pukuhuone 3.17 penkki, naulakko hyllykkö rakennedetaljit		1:1	30.05.1976	
	729	Keittiö 3.35, 3.36, 3.37 Hylly		1:10	03.11.1975	
	730	Kuljettimen asemataskut		1:50	13.01.1976, 22.01.1975	4.2.1976 Kiinteistö- ja rakennusosasto
	731	3.07 Kabinetti, astiakaapit		1:20, 1:1	31.05.1976 17.06.1976	
	732	3.07 Kabinetti, pöytä		1:20, 1:1	31.05.1976	

	733	3.14 Kerhuone, kaapisto		1:20	31.05.1976 17.06.1976	
	734	Detaljit piir. 733		1:1	31.05.1976, 25.6.1976	
	735	Pöytä pukuhuone 3.17		1:10, 1:1	31.05.1976	17.6.1976
	736	3.24 Vierashuone seinäpaneeli, vuode ja työtaso		1:20, 1:1	31.05.1976	
	737	Kabinetti 3.07, seinäverhous, det		1:50, 1:1	20.12.1976	30.12.1976 Kiinteistö- ja rakennusosasto
	739	1.04 ja 2.38 Sisustuspiirustus, vaatenaulakko		1:50, 1:20	17.01.1977 18.02.1977	9.3.1977 Kiinteistö- ja rakennusosasto
	740	Pukukaappi		1:20, 1:50	17.01.1977	
	741	Lomakelokerosten asennus kirj.pulpetteihin		1:10, 1:1	21.02.1977	
	744	Peili- ja kylpytakkikaapisto		1:20, 1:1	17.06.1977	
	745	Tiskin verhous ja seinäkkeet		1:50, 1:20	17.06.1977	
	746	Tiskin verhous ja seinäkkeet, detaljit		1:1	17.06.1977	

LÄHTEET

KIRJALLISUUS

Anttila, Olavi - Heikkinen, Antero - Pihkala, Erkki - Turpeinen, Oiva 1980. Lahden historia (toim.) Jouko Heinonen. Lahden kaupunki. Arvi A. Karisto Oy. Hämeenlinna. s. 364–371

Ehojoki, Aarne 1989. Kansaneläkelaitos rakennuttajana. Teoksessa O. Helminen, A. Huunan-Seppälä, H. Karapuu (toim.), M. Kämäräinen & J. Rantamäki. Juhlakirja Jaakko Pajula I, Ihminen ja yhteiskunta. Kansaneläkelaitos. Helsinki. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset. s. 69–72.

Ekman-Salokangas, Ulla – Heikkilä, Markku – Tuomi Timo (1992) Lahden historia 2. Lahden kaupunki. Painotyö Painokumppanit, Savonlinna. s. 100–101

Haavikko Paavo 1988. Kansalaisturvaa rakentamassa. Kelan viisi vuosikymmentä 1937–1987. Kansaneläkelaitos. WSOY:n graafiset laitokset. Porvoo.

Halila, Aimo 1958. Lahden historia. Lahden kaupunki. Lahden kirjapaino- ja sanomalehti-osakeyhtiö, Lahti. s. 324.

Häggman Kai 1997. Suurten muutosten Suomessa. Kansaneläkelaitos 1937–1997. Kansaneläkelaitos. Gummerrus Kirjapaino Oy. Jyväskylä 1997..

Kaupunkirakenteen kehitys Lahdessa vv. 1878–1938. Päijät-Hämeen seutukaavaliitto 7/1981, Lahti 9.11.1981

Kaupunkirakenteen kehitys 1878–1983. Lahden yleiskaava YKT, yleiskaavan tarkistus ja täydennys. Lahden kaupunkisuunnitteluvirasto B11 / 1984, Kaavoitusosasto. Lahden kaupungin painatuskeskus. s. 10–17.

Myllymäki, Salomaa ja Poikkeus 1997. Muuttumaton - muuttuva Kansaneläkelaitos. Kunnallisalan kehittämissäätiö. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala.

Niskanen, Riitta toim. 2000. Selvitys Lahden kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista. Lahden kaupunginmuseo. Salpausselän Kirjapaino, Kukkila.

Tuija Vertainen ja Riitta Niskanen (toim.) 2012. Selvitys Lahden sodanjälkeisestä rakennusperinnöstä. Lahden historiallisen museon julkaisuja 3. Lönnberg Painot Oy, Helsinki.

Pihlaja, Juhani 2005. Lahti-käsikirja. Lahden kaupunki. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Salmela, Alpo 1967. Kansaneläkelaitos 1937–1967. Kansaneläkelaitos. Helsinki 1967. Kunnallispaino.

Tupala, Unto 1994. Kun Lahti rakennettiin. Lahden ydinkeskustan rakentuminen kauppalan ajoista nykypäivään. Lahden kaupunki. Esan Kirjapaino Oy, Lahti.

Tupala, Unto 1998. Lahden rakentaminen jatkui. Rakentaminen vuoden 1882 lisäysmaakaavan ja vuoden 1905 laajennusalueen alueelle. Lahden kaupunki. RT Print Oy. Pieksämäki.

MUU KIRJALLISUUS

Arkkitehti 1/1978. Veijo Martikainen. Seinäjoen keskussairaala, Seinäjoki. Suomen Arkkitehtiliitto SAFA. s. 30–37.

Hannu Takala & Milla-Lotta Kemiläinen (toim.) 2016. Nyt Lahteen! 111 vuotta Lahden historiaa. Toim. Lahden historiallisen museon julkaisuja n:o 7. Lahden kaupunginmuseo. Saarijärvi Offset.

Suku, sisu, sotu. Suomalaisen sosiaaliturvan historiaa. Käsikirjoitus Jarkko Remahl. Kela, Helsinki 2017. Kirjapaino Erweko.

Suomi rakentaa 6. Etelä-Pohjanmaan keskussairaala. s.122–123. Toim. Marja-Riitta Norri. Suomen rakennustaiteen museo 1981. Grafitex Oy. Helsinki.

ARKISTO- JA MUUT LÄHTEET

Lahden toimitalon asiakirjoja, Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

KUVA, KARTTA- JA PIIRUSTUSLÄHTEET

Kansaneläkelaitoksen arkisto, Helsinki

Lahden kaupunginmuseon arkisto painetuissa julkaisuissa

Lahden kaupunginmuseo / LKM, kuva-arkisto

Lahden rakennusvalvonnan arkisto

Lahden tekninen ja ympäristötoimiala / Maankäyttö ja aluehankkeet

Päijät-Hämeen liitto / maakuntakaavat

Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018 / Virpi Tervonen, Hanne Helminen

HAASTATTELUT

Kiinteistöhoitaja, Lauri Laine, Lahden toimitalo